

ISSN 1727-7531

АВІФАУНА УКРАЇНИ

Випуск 6

2015

Над випуском працювали:

відповідальні редактори – В.М. Грищенко, І.В. Скільський
відповідальні секретарі – Є.Д. Яблоновська-Грищенко, Л.І. Мелешук
комп'ютерний макет – В.М. Грищенко

1 стор. обкладинки – морський зуйок (*Charadrius alexandrinus*) на гнізді,
8.06.2009 р., Молочний лиман, Запорізька обл., фото В.М. Грищенка
видання та розповсюдження – І.В. Скільський

Адреса: І.В. Скільський,
а/с 532,
58001, м. Чернівці,
Україна

Address: I.V. Skilsky
P.O. Box 532
58001, Chernivtsi
Ukraine

e-mail: aetos@narod.ru
<http://aetos.kiev.ua/>

Додаток до журналу
Беркут

Avifauna of Ukraine
Supplement to the journal *Беркут*. Issue 6. 2015

Edited by V.N. Grishchenko & I.V. Skilsky

МАТЕРІАЛИ ДО ОРНІТОФАУНИ УКРАЇНСЬКОЇ ЧАСТИНИ ДЕЛЬТИ ДУНАЮ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ

З.О. Петрович

*Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»; вул. Шк्रेптієнка, 16, м. Очаків,
Миколаївська обл., 57508, Україна*

*Regional Landscape Park «Kinburnska Kosa»; Shkreptienko str., 16, Ochakiv, Mykolayiv
region, 57508, Ukraine*

✉ zenpet@ukr.net

Materials to the ornithofauna of Ukrainian part of the Danube Delta and adjacent territories. - Z.O. Petrovich. - Avifauna of Ukraine. 6. 2015. - Data were collected in 1976–1979. Faunustical and ecological data about 172 bird species are presented. 40 from them are included in the Red Book of Ukraine. Ukrainian part of the Danube Delta and adjacent territories were important areas for breeding, wintering and migration of waterbirds. Up to 60 ths individuals of non-passerine waterbirds were counted in coastal stripe of the delta and up to 25 ths individuals ate the Lake Sasyk. [Ukrainian].

Key words: fauna, breeding, migrations, wintering, number.

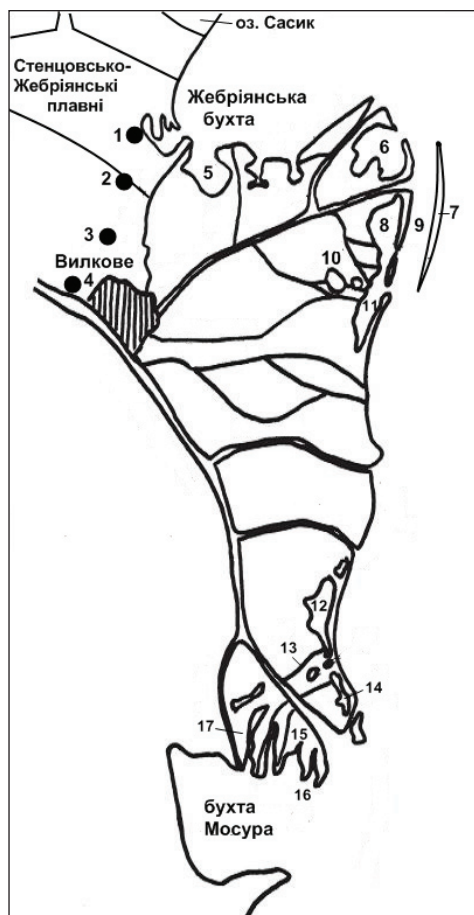
Матеріал зібраний у 1976–1979 рр. Наводяться еколого-фауністичні дані по 172 видах птахів, з яких 40 занесені до Червоної книги України. Українська частина дельти Дунаю та прилеглі території в 1970-х рр. були важливим місцем гніздування колоніальних та інших водно-болотних видів птахів і місцем їх масової зимівлі та скупчень у міграційний період. У приморській смузі дельти Дунаю обліковували одночасно до 60 тис., а на оз. Сасик – до 25 тис. особин водно-болотних негоробиних птахів.

Ключові слова: фауна, гніздування, міграції, зимівля, чисельність.

Спостереження за птахами в Кілійській дельті Дунаю, Стенсовсько-Жебріянських плавнях (СЖП), на Жебріянській гряді, оз. Сасик та інших прилеглих ділянках проводилися в 1976–1979 рр. під час роботи автора в Дунайському філіалі Чорноморського заповідника. Дані по чисельності, фенології міграцій птахів, гніздуванню, зимівлі, зустрічах рідкісних видів, знахідках заکیلцьованих птахів не втратили актуальності й можуть бути використані для моніторингових робіт та аналізу змін орнітофауни в цьому регіоні.

Матеріал і методика

Регулярні спостереження за птахами проводилися в усі сезони року як на легкодоступних сухопутних моніторингових пунктах – затока Бадик, Геовежа, 5-й кілометр, Базарчук, оз. Сасик та ін., так і на більш віддалених, що знаходилися в Кілійській дельті р. Дунай – Солоний кут, Таранів кут, Потапівська коса, Делюків кут, Ананькін кут, Циганський кут, Лебединка

Картосхема розміщення моніторингових пунктів у Кілійській дельті р. Дунай та на прилеглих територіях: 1 – Бадик, 2 – Геовежа, 3 – 5-й кілометр, 4 – Лазарчук, 5 – Солоний кут, 6 – Таранів кут (Прорвин кут), 7 – Потапівська коса (коса Дальня), 8 – Гнеушів кут, 9 – Желанний кут, 10 – Лазоркін кут, 11 – Делюків кут (Отножий кут), 12 – Ананькін кут, 13 – Заводнінське гирло, 14 – Циганський кут, 15 – о. Курильський, 16 – Лебединка, 17 – Лімба кут.
Study area.

та ряд інших. Важкодоступність пунктів Кілійської дельти пояснюється тим, що до них можливо дістатись тільки на надійних плавзасобах, у світлу пору доби і це значною мірою залежало від погодних умов та прикордонників, які здійснювали випуск у дельту. Окрім цього, плавзасоби на тих же відстанях витрачають значно більше палива, ніж сухопутний транспорт, а це значно підвищує матеріальні витрати.

У територіальних прив'язках використані як загальновідомі географічні назви (островів, гирл), так і місцеві найменування для приморських мілководь, кутів (озер, островів): Лебединка – мілководдя о. Курильського, Делюків, він же Отножий, кут, Таранів або Прорвинський кут, Потапів або Желанний кут, Потапівська або Далека коса (рис.).

Спостереження за міграціями проводилися в основному з трьох високих місць з хорошим круговим оглядом горизонту та прилеглих угідь: Бадик – розміщувався із західної сторони затоки Бадик на високій піщаній кучугурі Жебріяньської гряди за 200 м від автодороги м. Вилкове – с. Приморське; Геовежа – це геодезична вежа висотою до 10 м з південно-східної сторони Жебріяньських плавнів (ЖП), з якої відкривався огляд прилягаючих плавнів

та рисових чеків; 5-й кілометр – район полігону господарсько-побутових відходів північніше м. Вилкове (рис.). Спостереження та обліки в дельтових моніторингових пунктах, Жебріянських плавнях та оз. Сасик проводилися маршрутним методом.

Необхідно відмітити що за 35 років у Кілійській дельті відбулися деякі трансформації. Закрилися морськими наносами виходи в море Піщаного та Заводнінського рукавів, значно зменшилися об'єми води, що протікає через Прорвинський та Потапівський рукави. Водне дзеркало кутів дельти звузилося в результаті заповнення мулом і заростання очеретами. Приморські коси в Солоному та Циганському кутах злилися з основними масивами островів. Взагалі зникла Потапівська коса, гола піщана коса довжиною близько 4 км, що знаходилася на барі Потапівського гирла за 1,5 км на схід від о. Гнеушів. Зник також Желанний кут, що знаходився між Потапівською косою та о. Гнеушів. У результаті розмиву й відступу берегової лінії в цьому районі Потапівська коса перегорнута морськими штормами на захід і майже замкнула Таранів та Гнеушів кути. З'явилися нові приморські коси: Нова земля та Пташина коса. Затока Бадик та Солоний кут опріснилися внаслідок наростання на південь піщаної коси з боку с. Приморського, що також сприяє розвитку очеретів. На Жебріянській гряді піднялася штучна соснова лісосмуга. Очерети та лісосмуга, на жаль, знизили можливості огляду територій.

За період спостережень було виявлено 220 видів птахів. У цій статті розглядаються найбільш репрезентативні види. Також нами наведено узагальнені результати по кільцюванню, обліках водно-болотяних птахів, фенологічних спостереженнях. Фактичні матеріали подані з прив'язками до дат проведення спостережень та назв моніторингових пунктів.

У процесі спостережень проводилось фотографування та відповідно до наданих дозволів здобувалися окремі особини птахів.

Результати й обговорення

Гагара чорношия (*Gavia arctica*). 24.03.1976 р. – 1 ос. летіла у східному напрямку (Бадик).

Норець малий (*Tachibaptus ruficollis*). 12.01.1977 р. – 1 ос. (Піщане гирло), 16.12.1977 р. – 3 ос. (Старостамбульське гирло).

Норець чорноший (*Podiceps nigricollis*). Пролітні зграї чисельністю до 30 особин спостерігали 24.03.1976 р. та 8.04.1979 р. (Бадик).

Норець сірошокий (*P. grisegena*). З'явилися масово 14.03.1978 р. (Солоний кут). Гнізда виявлено: 15.04.1978 р. – два по 4 яйця, 25.04.1978 р. – 1 яйце (Делюков кут), 25.04.1978 р. – 2 яйця, 2.05.1978 р. – 2 та 4 яйця (СЖП).

Норець великий (*P. cristatus*). Відмічено: 13.02.1977 – 4 ос. та 21.02.

Таблиця 1

Результати обліків фонових водно-болотяних птахів на оз. Сасик у 1977 р.
Results of counts of main waterbird species on the lake Sasyk in 1977

Вид	8.09	14.10	22.10	8.11	13.11	20.11	6.12	11.12
<i>Podiceps cristatus</i>	160	—	500	—	—	—	—	—
<i>Anser anser</i>	—	—	—	—	—	50	—	—
<i>A. albifrons</i>	—	—	—	—	—	—	200	—
<i>Cygnus olor</i>	—	45	358	1147	1910	2060	2300	1137
<i>Anas platyrhynchos</i>	100	100	30	4000	1500	3100	3600	560
<i>A. penelope</i>	—	—	—	2000	500	1000	200	—
<i>A. clypeata</i>	—	12	190	1000		610	300	—
<i>Aythya ferina</i>	—	120	7000	3000	3700	6000	2000	3000
<i>A. fuligula</i>	—	1	—	—	—	300	—	300
<i>Fulica atra</i>	650	3700	3100	3000	4000	11300	600	—
Всього	910	3978	11178	14147	11610	24420	9200	4997

1977 р. – 10 ос. (Бадик); 10.03.1978 р. – 200 ос. (Солоний кут). Скупчення спостерігали на оз. Сасик (табл. 1–2).

Виводки з пуховими пташенятами спостерігали: 23.05.1978 р., 3.07.1977 р., 6.07.1977 р.

Пелікан рожевий (*Pelecanus onocrotalus*). Приліт: 21.03.1976 р. – 7 ос., 20.03.1977 р. – 350 ос. (Бадик); 17.03.1978 р. – 25 ос. пролетіло над м. Вилкове. У зграях та скупченнях пеліканів реєстрували 230 ± 51 ос. (3–2000, $n = 49$). Великі зграї пеліканів обліковано: 25.06.1976 р. – 1500 ос., птахи поверталися з місця годівлі в ЖП у напрямку гніздових колоній на оз. Рошка-Бугайова в Румунії; 20.04.1978 р. – 2000 ос. годувалися у Гнеушевому куті; 20.04.1978 р. – 800 ос. у Грабовському лимані; 7.08.1978 р. – 600 ос. на мілинах Лебединки. Молоді темно-бурі особини помітні у зграях з кінця серпня. Так, 30.08.1977 р. серед 170 ос. – 3 молоді (Лебединка).

Пізні реєстрації пеліканів: 15.10.1977 р. – 3 ос. (Лебединка); 11.10.1978 р. – 50 ос. (Циганський кут) (табл. 5).

Пелікан кучерявий (*P. crispus*). Спостерігався: 11.04.1976 р. – 3 ос., 27.04.1976 р. – 1 ос., 11.03.1977 р. – 2 ос., 20.03.1977 р. – 1 ос. летіли у східному напрямку, 25.03.1977 р. – 1 ос. летіла в західному напрямку, 26.03.1977 р. – 1 ос. летіла у східному напрямку (Бадик); 20.02.1977 р. – 1 ос. (Геовежа), 22.03.1977 р. – 7 ос. (Солоний кут), 4.05.1976 р. – 1 ос. на годівлі (Ананькін кут); 30.08.1977 р. – 5 ос. (Лебединка), 23.09.1977 р. – 2 ос. (Потапівська коса). 23.03.1978 – 65 ос. летіли в південно-західному напрямку. На о. Рибачому 9.12.1977 р. виявлено мертвого молодого птаха.

Баклан великий (*Phalacrocorax carbo*). Приліт: 26.02.1976 р. – 1 ос. (о. Рибачий), 5.03.1977 р. – 17 ос. летіли у східному напрямку (5-й кілометр), 11.03.1978 р. – 230 ос. летіли у східному напрямку (оз. Сасик).

Скупчення спостерігали з кінця липня: 30.07.1977 р. – 90 ос., 11.08.1977 р. – 170 ос., 30.08.1977 р. – 500 ос., 21.09.1977 р. – 600 ос., 1.10.1978 р. – 230 ос. (Циганський кут), 3.09.1976 р. – 100 ос. на одному ставнику (оз. Сасик), 8.10.1977 р. – 400 ос., 14.08.1979 р. – 300 ос. (Потапівська коса), 11.10.1977 р. – 510 ос. (ставки між м. Кілія та м. Ізмаїл). Пізні реєстрації: 18.11.1976 р. – 3 ос. летіли в південному напрямку (5-й кілометр); 11.11.1977 р. – 3 ос. летіли в південно-західному напрямку (Базарчук); 19.11.1978 р. – 200 ос. на годівлі (табл. 2).

Баклан малий (*Ph. pygmaeus*). 25.12.1977 р. відмічено 1 ос. (гирло Потапове). 17.01.1978 р. – 7 ос., 20.01.1978 р. – 9 ос. (Старостамбульське гирло). 24.01.1978 р. – 12 ос. годувались у гирлі Полуденне. 16.01.1979 р. – 1 ос. (Циганське гирло). 8.03.1978 р. у північно-східному напрямку пролетіли невеликі зграї (Лебединка). 21.06.1978 р. в колонії голінастих на о. Лімба виявлено 10 гнізд із великими пташенятами.

Бугай (*Botaurus stellaris*). На о. Рибачому вздовж гирла 24–26.02.1976 р.

Таблиця 2

Результати обліків фонових водно-болотних птахів на оз. Сасик у 1978 р.
Results of counts of main waterbird species on the lake Sasyk in 1978

Вид	28.01	11.02	17.02	8.10	19.11	7.12
<i>Podiceps cristatus</i>	–	–	–	1000	–	–
<i>Phalacrocorax carbo</i>	–	–	–	–	200	–
<i>Anser anser</i>	–	–	–	90	–	–
<i>A. albifrons</i>	400	–	–	–	–	–
<i>Cygnus olor</i>	1680	73	46	76	650	200
<i>C. cygnus</i>		17	27	–	–	–
<i>Anas platyrhynchos</i>	200	500	40	100	–	–
<i>A. penelope</i>	100	–	–	350	50	–
<i>Aythya ferina</i>	1000	–	–	2000	–	–
<i>A. fuligula</i>	1260	–	–	–	–	–
<i>Anas</i> sp.	–	–	100	–	–	–
<i>Fulica atra</i>	–	–	–	4000	2700	100
<i>Larus ridibundus</i>	–	–	–	2000	14200	–
<i>L. cachinnans</i>	–	–	40	–	500	–
Всього	4640	590	253	9616	18300	300

Таблиця 3

Динаміка чисельності колоній у Жебріянських плавнях (гніздові пари)
Number dynamics of colonies in Zhebriyanski pлавни (breeding pairs)

Вид	1976 (3 колонії)	1977 (3 колонії)	1978 (9 колоній)	1979 (7 колоній)
<i>Nycticorax nycticorax</i>	–	–	1	–
<i>Egretta alba</i>	230	130	326	125
<i>E. garzetta</i>	–	–	10	–
<i>Ardea cinerea</i>	70	105	131	81
<i>A. purpurea</i>	70	80	160	160
<i>Platalea leucorodia</i>	80	120	148	92
<i>Plegadis falcinellus</i>	300	3100	450	120
Всього	750	3535	1226	578

обліковано 20 ос., по слідах на снігу 2 ос. спіймано у плавнях. 21.01.1977 р. – 6 ос. та 26.01.1977 р. – 5 ос. виявлено на кілометр маршруту вздовж південної дамби (ЖП). В ЖП птаха здобуто 12.12.1976 р. Перші шлюбні крики чули 19.02.1977 р. (Бадик).

Бугайчик (*Ixobrychus minutus*). 11.06.1976 р. знайдене гніздо з 5 насидженими яйцями, 14.06.1976 р. – гніздо з 5 пташенятами віком 5–6 діб (ЖП). 23.06.1976 р. піймано підлетка (о. Курильський). 8.10.1976 р. у вечірніх сутінках спостерігали старт 3 ос., які полетіли в південному напрямку (Геовежа).

Квак (*Nycticorax nycticorax*). Прилітає в березні: 30.03.1976 р. – 12 ос. пролетіли у східному напрямку, 21.03.1978 р. – 2 ос. (Бадик). 23.06.1976 р. виявлена колонія на о. Курильський, у гніздах підлетки. У цій же колонії у гніздах було: 1.04.1977 р. – по 1–2 яйця, 11.04.1978 р. – по 3–4 яйця. У 1979 р. гніздилося 350 пар (о. Курильський). Пізніх мігрантів спостерігали: 28.10.1976 р. – 6 ос. летіли в південному напрямку (Бадик); 30.10.1977 р. – 5 ос. (Лебединка). Відмічені на зимівлі: 21.01.1977 р. – 15 ос. (Бадик) та 24.01.1978 р. – 6 ос. (гирло Бистре).

Чапля жовта (*Ardeola ralloides*). Приліт: 8.04.1976 р. – 2 ос. летіли у східному напрямку (Бадик); 15.04.1978 р. – 1 ос. (Лазоркін кут). 29.04.1976 р. вздовж дамби з південної сторони плавнів обліковано близько 100 ос. (ЖП). Гніздиться: 21.06.1978 р. виявлено 8 пар (Лімба). За оціночними даними, в 1979 р. в Кілійській дельті гніздилося 50 пар (Петрович, 1981). У літньо-осінній період чапель відмічено: 29.08.1979 р. – 200 ос. (Лебединка), 12.09.1977 р. – 4 ос. пролетіло на захід (Геовежа), 22.09.1978 р. – 5 ос. (Отножий кут).

Чапля єгипетська (*Bubulcus ibis*). 27.05.1977 р. спостерігали 1 ос., яка пролетіла в західному напрямку (Бадик).

Чапля біла велика (*Egretta alba*). Гніздиться в дельті та Жебріанських плавнях (табл. 3). У 1979 р. гніздилося 355 пар (Петрович, 1981). Приліт: 1.03.1976 р. – 1 ос. (оз. Сасик), 12.02.1977 р. – 30 ос. (ЖП), 16.02.1978 р. – 3 ос. (Таранів кут), 23.02.1978 р. – 115 ос. (Гнеушів кут).

Засновують колонії в лютому, 12 та 17.02.1977 р. відмічено по 30 ос., які кружляли над місцем колоніального гніздування в ЖП. Фенологія гніздування в колоніях ЖП: 17.03.1978 р. – гнізда з 1–4 яйцями, частина без кладок; 9.04.1977 р. – з'явилися пташенята; 14.06.1976 р. – молоді чаплі злітають із гнізд; 6.07.1978 р. – молоді чаплі масово літають за межами колонії. Розмір кладки: по 5 яєць – 1, 4 – 19, 3 – 32, 2 – 4 гнізда. Розміри яєць ($n = 20$): $43,28 \pm 0,27$ (41,5–45,8) \times $62,15 \pm 0,38$ (58,5–65,0) мм. Величина виводка на 15.05.1977 р. склала ($n = 29$): $2,2 \pm 0,17$ (1–4) пташенят. Досить висока постембріональна смертність. У контрольних гніздах ($n = 7$) вилупилося 15, піднялося на крило – 10 (66,7%) пташенят. Живиться не тільки гідробіонтами, а й полює на мишей, ящірок, вужів, вовчків на суходпутних ділянках. Так, 1.04.1978 р. спостерігали чаплю, яка спіймала вужа (Солоний кут).

Білі чаплі затримуються до кінця листопада – середини грудня: 28.10.1976 р. – 35 ос. на рисових чеках (с. Ліски), 9.12.1976 р. – 3 ос., 24.10.1977 р. – 100 ос., 19.11.1977 р. – 2 ос. пролетіли на схід (Восточне гирло); 17–18.11.1978 р. – 300 ос. ночували у плавнях біля гирла Мосура. Дані деяких обліків у приморській частині дельти представлені у таблицях 4–6.

Незначна кількість чапель зимує: 11.01.1977 р. – 2 ос. (Восточне гирло); 21.01.1977 р. – 3 ос. (Бадик); 28.01.1977 р. – 2 ос. (Ананькін кут). Є кілька повернень закільцьованих птахів (табл. 7).

Чапля біла мала (*E. garzetta*). Приліт: 15.03.1976 р. – 1 ос. (Потапове гирло), 10.04.1978 р. – 3 ос. (Білгородський канал). Проліт триває, принаймні, до кінця квітня: 20.04.1976 р. спостерігали скупчення із 32 чапель на морському узбережжі.

Дані по фенології гніздування: 8.05.1977 р. – у гніздах кладки та пташенята, 7.06.1977 р. – майже в усіх гніздах підлетки, 23.06.1976 р. – підлетки (о. Курильський), 21.06.1978 р. – підлетки (Лімба кут), 24.07.1978 р. – пташенята розбігаються із гнізд при огляді колонії (ЖП), 29.08.1979 р. – 200 ос. (Лебединка). У 1979 р. гніздилося 150 пар (Петрович, 1981). Результати деяких обліків у позагніздовий період представлено у таблицях 4 і 6.

Чапля сіра (*Ardea cinerea*). Гніздиться в дельті та ЖП (табл. 3). В 1979 р. гніздилося 176 пар (Петрович, 1981)

Прилітають у лютому – березні: 12.03.1977 р. – 4 ос. (ЖП), 12.02.1977 р. – 2 ос. (Солоний кут), 28.02.1978 р. – 3 ос. (Білгородський канал). Проліт триває, принаймні, до кінця березня: 19.03.1976 р. 8 ос. пролетіли в північно-східному напрямку (5-й кілометр).

Таблиця 4

Результати обліків водно-болотних птахів у приморській частині дельти Дунаю в липні – грудні 1977 р. (ос.)

Results of counts of waterbirds in coastal part of the Danube delta in July – December of 1977 (ind.)

Дата	12.07	27.07	29.07	30.07	8.08	11.08	30.08	6.09
Місце обліку*	2	1	1	2	1	2	2	1
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	350	–	700	190	–	–	170	122
<i>Phalacrocorax carbo</i>	–	–	–	90	–	170	500	–
<i>Egretta alba</i>	–	–	77	112	72	110	40	–
<i>E. garzetta</i>	–	–	–	37	10	–	–	–
<i>Ardea cinerea</i>	–	–	10	4	32	15	–	–
<i>A. purpurea</i>	–	–	–	6	4	–	–	–
<i>Platalea leucorodia</i>	102	–	100	90	85	207	263	27
<i>Plegadis falcinellus</i>	–	–	–	–	–	45	–	–
<i>Anser anser</i>	–	–	1640	350	3000	150	320	1100
<i>Cygnus olor</i>	490	539	30	–	–	600	860	–
<i>C. cygnus</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Tadorna ferruginea</i>	–	–	–	–	–	–	6	3
<i>T. tadorna</i>	–	–	–	–	–	–	–	15
<i>Anas platyrhynchos</i>	300	2500	4700	3100	4500	8200	900	2200
<i>A. crecca</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>A. crecca</i> + <i>A. querquedula</i>	–	–	400	–	–	600	500	1200
<i>A. strepera</i>	–	–	–	–	–	–	1000	–
<i>A. acuta</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>A. clypeata</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aythya ferina</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Fulica atra</i>	–	4200	10600	16600	3300	17000	9000	–
<i>Recurvirostra avosetta</i>	8	–	100	–	–	–	400	20
<i>Philomachus pugnax</i>	–	2800	–	–	–	–	–	–
<i>Limosa limosa</i>	2000	150	–	–	–	1200	–	–
<i>Philomachus pugnax</i> + <i>Limosa limosa</i>	–	–	4000	–	–	–	–	–
<i>Larus ridibundus</i>	–	–	–	220	–	–	–	–
<i>L. cachinnans</i>	–	–	–	30	–	–	–	–
Всього	3250	10189	22357	20829	11003	28297	13959	4687

* Місця обліку в таблицях 4–6: 1 – район островів Прорва та Гнеушів, 2 – Лебединка та Циганка.

Закінчення таблиці 4

End of the Table 4

Дата	7.09	21.09	23.09	8.10	15.10	24.10	10.12	14.12
Місце обліку	2	2	1	1, 2	2	1, 2	2	1
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	–	–	–	–	3	–	–	–
<i>Phalacrocorax carbo</i>	–	600	2	–	–	–	–	–
<i>Egretta alba</i>	8	100	30	–	–	100	–	–
<i>E. garzetta</i>	40	–	–	–	–	–	–	–
<i>Ardea cinerea</i>	–	–	–	–	–	100	–	–
<i>A. purpurea</i>	–	–	4	–	–	–	–	–
<i>Platalea leucorodia</i>	280	80	–	–	–	–	–	–
<i>Plegadis falcinellus</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Anser anser</i>	200	150	700	1820	820	2300	1400	1100
<i>Cygnus olor</i>	160	270	42	67	73	38	–	–
<i>C. cygnus</i>	–	–	–	–	–	–	70	38
<i>Tadorna ferruginea</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>T. tadorna</i>	–	5	48	–	–	30	–	–
<i>Anas platyrhynchos</i>	1000	6100	420	6200	1800	6600	–	1300
<i>A. crecca</i>	–	–	–	7500	1540	5000	500	300
<i>A. crecca</i> + <i>A. querquedula</i>	–	4000	5700	–	–	–	–	–
<i>A. strepera</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>A. acuta</i>	–	160	–	–	300	500	–	–
<i>A. clypeata</i>	–	–	–	–	50	–	–	–
<i>Aythya ferina</i>	–	–	–	–	400	–	–	–
<i>Fulica atra</i>	300	–	100	–	300	–	–	–
<i>Recurvirostra avosetta</i>	250	400	–	290	–	–	–	–
<i>Philomachus pugnax</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Limosa limosa</i>	–	500	200	–	–	–	–	–
<i>Philomachus pugnax</i> + <i>Limosa limosa</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Larus ridibundus</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>L. cachinnans</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
Всього	2238	12365	7246	15877	5286	14668	1970	2738

Шляхом картування гнізд встановлено, що період яйцекладки розтягнутий практично на місяць, з піком у III декаді березня. Найраніше початок відкладання яєць відмічено 11.03.1978 р. Насиджування, від появи першого яйця до вилуплення останнього пташеняти, триває 26 діб. Кількість яєць у кладках: по 8 – 1, 5 – 10, 4 – 10 гнізд. Розміри яєць (n = 45): $43,67 \pm 0,24$ (40,3–48,0) \times $61,72 \pm 0,38$ (51,5–66,4) мм. Величина виводка на 21.05.1977 р. склала (n = 22): $3,4 \pm 0,22$ (1–5) пташенят.

Таблиця 5

Результати обліків водно-болотяних птахів у приморській частині дельти Дунаю в 1978 р. (ос.)

Results of counts of waterbirds in coastal part of the Danube delta in 1978 (ind.)

Дата	27.01	9.02	15.02	16.02	20.07	21.07	25.07	4.08
Місце обліку	1	1	2	1	1	1	1	1
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	–	–	–	–	600	200	400	250
<i>Egretta alba</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Platalea leucorodia</i>	–	–	–	–	20	–	30	112
<i>Anser anser</i>	–	–	–	–	700	250	400	740
<i>Cygnus olor</i>	130	560	34	63	40	400	–	–
<i>C. cygnus</i>	60		100	180	–	–	–	–
<i>Tadorna tadorna</i>	4	–	–	–	30	–	–	–
<i>Anas platyrhynchos</i>	600	120	110	230	500	–	1000	3500
<i>A. crecca</i>	–	–	600	730	–	–	–	–
<i>A. crecca</i> + <i>A. querquedula</i>	–	–	–	–	500	–	–	200
<i>A. strepera</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>A. acuta</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aythya ferina</i>	2400	700	–	–	–	–	–	–
<i>A. fuligula</i>			–	–	–	–	–	–
<i>Anas</i> sp.	–	–	–	–	–	300	500	–
<i>Fulica atra</i>	–	–	–	–	–	400	2160	2260
<i>Recurvirostra avosetta</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Limosa limosa</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Philomachus pugnax</i> + <i>Limosa limosa</i>	–	–	–	–	1000	1000	130	120
<i>Larus ridibundus</i>	–	–	–	–	–	–	–	500
<i>L. cachinnans</i>	–	–	–	–	–	–	–	960
Всього	3194	1380	844	1203	3390	2550	4620	8642

Виліт перших молодих чапель з колонії спостерігався найраніше 2.06.1978 р. (ЖП). Пролітних птахів спостерігали з початку вересня: 8.09.1977 р. – 9 ос. пролетіли в південному напрямку (оз. Сасик); 9.11.1978 р. – 970 ос. (Потапове). Найбільш пізня зустріч восени: 16.11.1976 р. – 2 ос. (гірло Восточне). Результати деяких обліків у позагніздовий період представлені в таблиці 4.

21.01.1977 р. – 1 ос. відмічена на зимівлі (Бадик).

Чапля руда (*A. purpurea*). Гніздиться в дельті та ЖП (табл. 3). У 1979 р. гніздилося 350 пар (Петрович, 1981).

Закінчення таблиці 5

End of the Table 5

Дата	7.08	19.08	28.08	16.09	22.09	11.10	16.11	8.12
Місце обліку	2	2	2	2	1	2	2	2
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	600	–	–	35	–	50	–	–
<i>Egretta alba</i>	–	50	50	–	–	–	300	–
<i>Platalea leucorodia</i>	50	150	–	200	–	–	–	–
<i>Anser anser</i>	240	220	200	250	1020	1275	1000	950
<i>Cygnus olor</i>	350	700	540	780	280	245	–	–
<i>C. cygnus</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Tadorna tadorna</i>	–	–	–	35	55	500	–	–
<i>Anas platyrhynchos</i>	4620	4400	3000	2000	2000	400	600	–
<i>A. crecca</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>A. crecca</i> + <i>A. querquedula</i>	900	3000	1000	3500	3000	3300	–	–
<i>A. strepera</i>	–	–	–	100	–	–	–	–
<i>A. acuta</i>	–	–	100	50	–	–	–	–
<i>Aythya ferina</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>A. fuligula</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Anas</i> sp.	–	–	–	4000	–	2000	–	2000
<i>Fulica atra</i>	8000	13500	4700	4000	1000	–	–	–
<i>Recurvirostra avosetta</i>	–	360	100	–	–	450	–	–
<i>Limosa limosa</i>	–	1800	500	1500	500	1000	–	–
<i>Philomachus pugnax</i> + <i>Limosa limosa</i>	500	–	–	–	–	–	–	–
<i>Larus ridibundus</i>	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>L. cachinnans</i>	–	600	–	–	–	100	–	–
Всього	15260	24780	10190	16450	7855	9320	1900	2950

Приліт: 29.03.1976 р. – 1 ос., 29.03.1978 р. – 1 ос. (ЖП). Міграція триває принаймні до кінця квітня: 27.04.1978 р. Увечері 6–7.09.1976 р. спостерігали формування міграційних зграй чапель над плавнями та їх відліт у південно-му напрямку (Геовежа). Обліковано, відповідно, 190 та 279 особин. Розмір зграй ($n = 28$): $16,8 \pm 1,9$ (2–44) ос. Подібне явище спостерігали і у вересні 1977 р. Пізні спостереження: 8.10.1976 р. – 4 ос. пролетіли на південь (5-й кілометр); 23.09.1977 р. – 4 ос. (Таранів кут), 12.10.1978 р. Результати деяких обліків у позагніздовий період представлені в таблицях 4, 6.

Косар (*Platalea leucorodia*). Дані по цьому виду опубліковані (Петрович, 1981, 2000; Петрович, Русев, 2011). У даній роботі подано інформацію про чисельність гніздуючих косарів (табл. 3), результати деяких обліків (табл. 4–6) та знахідки закільцьованих птахів (табл. 7).

Коровайка (*Plegadis falcinellus*). У 1979 р. гніздилося 120 пар, у по-

Таблиця 6

Результати обліків водно-болотяних птахів у приморській частині дельти Дунаю в серпні 1979 р. (ос.)
Results of counts of waterbirds in coastal part of the Danube delta in August of 1979 (ind.)

Дата	28.08	29.08	Всього
Місце обліку	1	2	1, 2
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	145	360	505
<i>Egretta alba</i>	90	–	90
<i>E. garzetta</i>	–	200	200
<i>Ardea purpurea</i>	–	200	200
<i>Platalea leucorodia</i>	43	150	193
<i>Cygnus olor</i>	29	634	663
<i>Anser anser</i>	1516	1600	3116
<i>Anas platyrhynchos</i>	1600	1000	2600
<i>A. crecca</i> + <i>A. querquedula</i>	2500	1600	4100
<i>Fulica atra</i>	1600	5300	6900
<i>Recurvirostra avosetta</i>	130	450	580
<i>Numenius arquata</i>	70	–	70
<i>Limosa limosa</i>	–	400	400
<i>Chlidonias hybrida</i>	–	100	100
<i>Thalasseus sandvicensis</i>	–	150	150
<i>Larus cachinnans</i>	–	130	130
Всього	7723	12274	19997

24.05.1978 р. – збудовані гнізда, розпочаті та повні кладки; 10.07.1978 р. – пташенята перелітають по колонії, а 24.07.1978 р. всі пташенята піднялися на крило; в іншій колонії 24.07.1978 р. – пташенята різного віку тікають із гнізд, підлетки (ЖП); 23.06.1976 р. – підлетки; 8.05.1977 р. – повні кладки (о. Курильський). Кількість яєць у кладках ($n = 107$): по 5 – 2, 4 – 50, 3 – 43, 2 – 12 гнізд, у середньому $3,4 \pm 0,07$ (2–5) яєць. Розміри яєць ($n = 20$): $36,37 \pm 0,19$ (35,0–38,0) \times $52,94 \pm 0,42$ (50,0–56,5) мм. Успішність виведення пташенят у гніздах ($n = 56$) – 77%. Насиджування триває 25–26 діб. У віці 20–22 діб пташенята сходять із гнізд.

Пізні спостереження: 28.10.1976 р. – 3 ос., з них 2 підранки з перебитими ногами (Бадик); 23.09.1977 р. – 3 ос. (Таранов кут); 23.11.1978 р. – 1 ос. (Лебединка).

передні роки – понад 3000 пар (Петрович, 1981; Смогоржевський, 1979) (табл. 3).

Приліт: 23.03.1976 р. – 6 ос., 22.03.1977 р. – 1 ос. (Білгородський канал); 18.03.1978 р. – 48 ос. кружляли над колоною чапель (ЖП).

Найбільш ранній початок кладки: 1.04.1978 р. Дані по фенології гніздування в колоніях: 14.06.1976 р. – молоді коровайки, майже підлетки, тікають із гнізд; в іншій колонії кладки та вилуплення пташенят; 15.05.1977 р. – в центрі колонії масове вилуплення пташенят; 12.06.1977 р. – підлетки; 8.07.1977 р. – всі виводки на крилі;

Лелека білий (*Ciconia ciconia*). Перші зустрічі весною: 7.04.1976 р. – 2 ос. (Бадик), 5.04.1977 р. – 1 ос. (Білгородський канал). У м. Вилкове було 2 гнізда, де в 1977 р. вивелось 2 і 3 пташенят. На осінньому прольоті зграйку спостерігали 12.08.1979 р. – 4 ос. (оз. Сасик). Пізня зустріч відмічена 5.10.1977 р. – 5 ос. (Геовежа).

Лелека чорний (*C. nigra*). 12.08.1979 р. – 1 ос. (оз. Сасик).

Казарка червоновола (*Rufibrenta ruficollis*). Пролітний та зимуючий вид. Тримається у зграях із великою білолобою гускою (*Anser albifrons*) (Петрович, 1978). Максимальна чисельність облікована 8–13.03.1977 р. – 320 ос. та 27.02.1979 р. – 360 ос. на полі озимини, прилягаючому з заходу до оз. Сасик біля с. Приморське.

Гуска сіра (*Anser anser*). Гніздовий вид. У кінці лютого – березні спостерігали пари: 24–26.02.1976 р. трималися парами по берегу гирла о. Рибачого; 6.03.1977 р. відмічено 16 пар по гирлу Восточне. 13.04.1979 р. – гніздиться 10 пар (Делюків кут). Всього гніздилося в Кілійській дельті близько 100 пар. Гніздо з насидженою кладкою (4 яйця) знайдено 24.03.1977 р. (Делюків кут). Виводки виявлено: 1.04.1977 р. (Циганський кут); 2.04.1978 р., 8.06.1978 р. (Делюків кут). 17.04.1978 р. (Ушак). 28.04.1979 р. (стариця о. Кубанський). Розмір виводків: $3,37 \pm 0,15$ (2–4, n = 16) пташенят.

У липні – серпні відмічено зростання чисельності сірих гусей у приморській частині Кілійської дельти: 23.07.1976 р. – 460 ос., 3.08.1976 р. – 370 ос. (Циганський кут); 6.08.1976 р. – 1800 ос., вранці о 5¹⁵ годині кормовий розліт у північно-західному напрямі (Циганський кут); 26.08.1976 р. біля 100 ос. годується водяним горіхом на мілководдях (Лебединка); 24.08.1977 р. – 1460 ос.; 6.09.1977 р. – 1100 ос. близько 13⁰⁰ повертається з поля (Гнеушів кут). Гуси літають годуватися на поля озимини та живляться водяним горіхом (чилімом) у кутах дельти. Восени і на початку зими чисельність гусей також значна: 9.09 1979 р. – 560 ос. (оз. Сасик). Це підтверджують і дані обліків, наведені в таблицях 4–6.

Зимувало 1100–1300 особин, концентруючись у трьох приморських районах (Петрович, 1978).

Гуска білолоба велика (*A. albifrons*). Численний зимуючий вид. На початку зимівлі чисельність сягала 1500, а в кінці – 8000 ос. Гуси літали годуватися на поля озимини, розташовані на західному березі оз. Сасик (Петрович, 1978). Максимальну чисельність спостерігали в районі с. Приморське 8.03.1977 р. – 8000 ос., на полі, прилягаючому до оз. Сасик.

Восени з'являються в кінці жовтня: 26.10.1976 р. – 120 ос. (ЖП); 26.10.1977 р., 21.10.1978 р. – 100 ос. (Потапове). Весною останні зграї реестрували: 30.03.1976 р. – 115 ос. (Бадик); 22.03.1977 р. – 500 ос. (Солоний кут); 20.03.1978 р. – 140 ос. над м. Вилкове. На зимівлі відмічені 25.02.1979 р. – 3400 ос. (оз. Сасик).

Таблиця 7

Records of ringed birds

Знахідки закільцьованих птахів

Вид	№ кільця	Вік	Місце кільцювання	Дата кільц.	Місце знахідки	Дата та обставини знахідки
<i>Platalea leucorodia</i>	B-143644	Juv	Жебріянські плавні	4.06.1977	Румунія, дельта Дунаю, окол. Тульчі (45.26 N, 29.16 E)	31.10.1977. Спіймана в пастку.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-147601	Juv	Жебріянські плавні	28.05.1977	Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, о. Прорва	30.08.1977. Здобута на полованні.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-147069	Juv	Жебріянські плавні	23.06.1977	Україна, Одеська обл., Татарбунарський р-н, курорт Лебедівка	22.08.1977. Здобута на полованні.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-153534	Juv	Стенцівські плавні	19.05.1978	Україна, Одеська обл., біля м. Вилкове	7.08.1978. Знайдені свіжі кістки.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-124111	Juv	Стенцівські плавні	19.05.1978	Україна, Одеська обл., Арцизький р-н, с. Нові Каплани	20.08.1978. Здобута на полованні.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-124116	Juv	Стенцівські плавні	19.05.1978	Сгіпет (Chanel Ismailia, not far from Nil delta) (30.06 N, 31.16 E)	1-10.01.1984. Обставини невідомі.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-153566	Juv	Стенцівські плавні	19.05.1978	Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, о. Шабош	15.09.1978. Здобута на полованні на ставковому господарстві.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-115628	Juv	Жебріянські плавні	21.06.1978	Україна, Одеська обл., дельта Кілійського рукава	30.07.1978. Знайдена мертвою.
<i>Platalea leucorodia</i>	B-115542	Juv	Жебріянські плавні	4.05.1979	Сирія, (Lake Tel Khamad Sheykh miekin, Bakhazat, prov. Dera) (32.38 N, 36.06 E)	4.10.1980. Обставини невідомі.
<i>Plegadis falcinellus</i>	D-930749	Juv	Жебріянські плавні	28.05.1977	Малі, Сегу, Ніюно (Segu, Niouo) (14.12 N, 5.58 E)	30.11.1980. Здобута на полованні.

Continuation of the Table 7

Продовження таблиці 7

<i>Plegadis falcinellus</i>	D-951607	Juv	Стенцівські плавні	19.06.1978	Росія, Краснодарський край, Калінінський р-н, Бойневський лиман (45.26 N, 38.44 E)	30.09.1980. Здобута на полюванні.
<i>Plegadis falcinellus</i>	D-951885	Juv	Стенцівські плавні	19.06.1978	Україна, Крим, Красноперекпський р-н, окол. с. Рисове	8.08.1978. Здобута на полюванні.
<i>Plegadis falcinellus</i>	D-951625	Juv	Стенцівські плавні	19.06.1978	Румунія, Констанца, Сарінасуф (Sărbasuf) (45.02 N, 29.05 E)	20.08.1978. Здобута на полюванні.
<i>Plegadis falcinellus</i>	D-951912	Juv	Стенцівські плавні	19.06.1978	Україна, Одеська обл., Б.-Дністровський р-н, с. Молоча, Дністровський лиман (46.11 N, 30.21 E)	13.08.1978. Здобута на полюванні.
<i>Plegadis falcinellus</i>	D-951714	Juv	Жебріянські плавні	19.06.1978	Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, мисливські угіддя	13.08.1978. Здобута на полюванні.
<i>Egretta alba</i>	C-220022	Juv	Жебріянські плавні	5.05.1978	Болгарія, Пловдив (42.10 N, 24.40 E)	17.01.1983. Піймана.
<i>Egretta alba</i>	C-220066	Juv	Жебріянські плавні	5.05.1978	Болгарія, м. Чірпан (Stara Zagora, g. Chirpan) (42.12 N, 25.20 E)	1.10–31.10.1985. Здобута на полюванні.
<i>Egretta alba</i>	C-220078	Juv	Жебріянські плавні	5.05.1978	Україна, Львівська обл., Старо-самбірський р-н	вересень 1978.
<i>Egretta alba</i>	C-235534	Juv	Жебріянські плавні	4.05.1979	Греція, Александрополіс (Alexandropolis, mouth. г. Evros) (40.50 N, 25.53 E)	31.01.1981. Знайдена мертвою.
<i>Egretta alba</i>	C-235541	Juv	Жебріянські плавні	4.05.1979	Молдавія, м. Кагул (45.53 N, 28.11 E)	30.01.1980. Піймана.
<i>Egretta alba</i>	C-235425	Juv	Жебріянські плавні	6.05.1979	Болгарія, Бурнас, м. Поморія (g. Pomoria) (42.35 N, 27.45 E)	1.04.1985. Піймана.
<i>Egretta alba</i>	C-235468	Juv	Жебріянські плавні	6.04.1979	Україна, Херсонська обл., смт Каланчак (46.16 N, 33.19 E)	20.11.1981. Знайдена мертвою.

End of the Table 7

Закінчення таблиці 7

<i>Ardea cinerea</i>	V-143736	Juv	Жебрійанські плавні	5.05.1978	Малі, регіон Томбукту (Tombuktu reg.) (16.46 N, 3.39 E)	9.04.1984. Здобута на полюванні.
<i>Ardea cinerea</i>	V-143770	Juv	Жебрійанські плавні	5.05.1978	Україна, Одеська обл., Біляївський р-н, с. Великий Дальник	5.07.1981. Кільце знайдене на полі.
<i>Recurvirostra avosetta</i>	P-718003	Juv	Дельта Дунаю, По-тапівська коса	18.06.1977	Туніс, біля м. Бізерта (Bizerta)	11.11.1977.
<i>Larus cachinnans</i>	D-827086	Juv	Дельта Дунаю, По-тапівська коса	19.06.1977	Румунія, дельта Дунаю, м. Тульча	13.09.1977.

У зграях, котрі спостерігали в період весняної міграції ($n = 21$), було: $81,8 \pm 13,7$ (7–260), а під час осінньої міграції ($n = 17$): $73,7 \pm 20,7$ (4–345) особин.

Гуска білолоба мала (*A. erythropus*). Враховуючи складнощі в польовому визначенні, дані про зимівлю виду (Петровиц, 1978) потребують підтвердження.

Гуска біла (*Chen caerulescens*). Одну особину спостерігали 16.01.1978 р. на безрізній гірлі Бистрого.

Лебідь-шипун (*Cygnus olor*). Чисельність зимуючих шипунів коливалась у межах 1000–2000 ос. (табл. 1–2; Петровиц, 1978). Розмноження: 6.03.1978 р. спостерігали початок будівництва гнізда та спарювання, 18.03.1978 р. закінчено будівлю гнізда, 26.03.1978 р. відкладено 1 яйце (Ананькін кут); 13.03.1978 р. спостерігали спарювання (Бадик); 15.03.1978 р. будують гніздо на стариці, 26.04.1978 р. в одному гнізді було 6, а 7.05.1977 р. в іншому – 5 яєць (гірло Восточне). 29.04.1979 р. – 70 пар гніздиться в Кілійській дельті. Перший виводок відмічений 17.05.1978 р. Пізній виводок (пташенята тижневого віку) спостерігали 13.06.1976 р. (ЖП). Розмір виводку: $3,61 \pm 0,47$ (1–7, $n = 13$) пухових та $2,69 \pm 0,20$ (1–7, $n = 48$) пташенят, що стали на крило (обліки в кінці серпня).

З середини липня шипуни збираються на линяння в бухті Мосура: 30.08.1977 р. на мілинах знаходилося 860 особин і 22 виводки. Результати деяких обліків у позагніздовий період представлені у таблицях 1, 2, 4–6.

У серпні на мілинах проводили кільцювання линяючих та молодих лебедів.

Лебідь-кликун (*C. cygnus*). Чисельність зимуючих кликунів коливалась у межах 500–1200 ос. (Петровиц, 1978). Найбіль-

шу кількість птахів – близько 900 ос. – обліковано 20.01.1978 р. на Лебединці. Звичайно кликунів спостерігали в меншій кількості (табл. 2, 4, 5).

Восени кликуни з'являлися: 8.11.1976 р. – 15 ос. пролетіли на північ (Бадик); 11.11.1977 р. – 4 ос. пролетіли на захід (Базарчук); 9.11.1978 р. – 18 ос. (Потапове).

Весною останні зграї реестрували: 10.04.1976 р. – 2 ос. пролетіли на схід, 21.03.1977 р. – 18 ос. пролетіли на північний-схід (Бадик).

Огар (*Tadorna ferruginea*). Відмічено: 30.08.1977 р. – 6 ос. (Лебединка), 6.09.1977 р. – 3 ос. (Потапівська коса), 7.06.1979 р. – 1 ос. (Циганка).

Галагаз (*T. tadorna*). Гніздиться в урвистих берегах оз. Сасик. У квітні 1976 р. там обліковано 6 пар та 22 ос.

Приліт: 1.03.1976 р. – 2 ос. (оз. Сасик), 11.03.1977 р. – 4 ос. (Бадик), 10.03.1978 р. – 6 ос. (Таранів кут). Найбільш пізньою весняною реєстрацією виду в дельті є 16.03.1976 р. – 24 ос. (Солоний кут). Влітку галагази з'являлись у дельті в липні: 19.07.1978 р. – 30 ос. (Потапівська коса) і зустрічалися протягом усієї осені та взимку (табл. 4–5; Петрович, 1978). Найбільше галагазів (820 ос.) обліковано 21–22.10.1978 р. на Потаповому.

Зимові реєстрації виду: 5.12.1976 р. – 100 ос., 15.12.1978 р. – 1300 ос. (Лебединка); 10.01.1977 р. – 8 ос. (оз. Сасик); 23.01.1978 р. – 70 ос. (Делюків кут). 17.02.1977 р. – 3 ос. летіли в північно-східному напрямку (Лебединка).

Крижень (*Anas platyrhynchos*). Гніздовий та зимуючий вид. Зимувало близько 2000–2500 ос. (Петрович, 1978).

Пари спостерігалися з кінця лютого – початку березня: 1.03.1976 р. – 12 пар (оз. Сасик); 22.02.1977 р. – 15 пар (гирло Анкудінове); 6.03.1977 р. – 60 пар; 23.03.1979 р. – 80 пар (гирло Восточне). Гніздова популяція крижня в Кілійській дельті оцінювалася в 500 пар.

Гніздування: 4.06.1976 р. спостерігали виводок з 5 пташенятами тижневого віку; 1.04.1977 р. – кладка з 7 яєць, розорена сірою вороною (*Corvus cornix*); 3.07.1977 р. – виводок з 5 пташенятами; 25.04.1978 р. – у гнізді на старій ондатровій хатці 9 яєць; 10.06.1978 р. – в дуплистій вербі самка насиджує кладку; 26.06.1978 р. – 2 виводки тижневого та місячного віку.

Самці збираються у зграї з кінця квітня (25.04.1978 р.). Місцем їх масового линяння є Жебріянські плавні. Формування зграй з виводків спостерігалось з початку липня. Чисельність качок у місцях відпочинку та живлення на мілинах кутів дельти стрімко зростала (табл. 4–6). У серпні в дельті скупчувалось понад 20000 крижнів.

Протягом осені чисельність крижня досить висока (табл. 4–6). За даними обліків, які охоплювали протягом дня 3–4 моніторингові ділянки, на них трималося: 21.09.1977 р. – 10200 ос., 8.10.1977 р. – 12400 ос., 24.10.1977 р. – 8600 особин крижня. На оз. Сасик крижні також утворювали скупчення в осінній період (табл. 1–2).

Чирок-свистунець (*A. crecca*). Зимує до 3000 особин (Петрович, 1978). 15.02.1978 р. зграйка з 50 ос. активно токувала (Лебединка). Весною чирків спостерігали найпізніше: 31.03.1976 р. – 70 ос. (Бадик), 1.04.1978 р. – 40 ос. (Білгородський канал). Влітку з'являються в липні, чисельність зростає в жовтні (табл. 4–6).

Нерозень (*A. strepera*). Спостерігали: 30.08.1977 р. – 1000 ос., 16.09.1978 р. – 100 ос., 12.09.1979 р. – 500 ос. (Лебединка, табл. 4–5); 24.04.1979 р. – 2 самці ганяються за самкою (о. Кубанський); 7.06.1979 р. – 200 ос. (Циганка).

Свищ (*A. penelope*). Весною проліт спостерігали в лютому – березні: 25.03.1976 р. – 51 ос. летіли у східному напрямку, 11.02.1978 р. – 30 ос., 14.02.1977 р. – 80 ос. летіли у східному напрямку (Бадик).

Восени перша реєстрація мігрантів: 7.10.1978 р. – Лебединка. Міграція триває, принаймні, до кінця листопада: 28.11.1978 р. – 200 ос. летіли в південному напрямку (над м. Вилкове).

На оз. Сасик свищів спостерігали восени та взимку (табл. 1–2).

Шилохвіст (*A. acuta*). Зимує до 500 ос. (Петрович, 1978). Весняна міграція проходить у березні. Останні реєстрації: 26.03.1976 р. – 570 ос. (Солоний кут), 21.03.1977 р. – 100 ос. летіли у східному напрямку (Бадик).

Початок літньо-осінньої міграції помічено з кінця серпня, восени чисельність птахів зростає (табл. 4–5). Найбільшу кількість шилохвостів обліковано 1.10.1978 р. – 970 ос. (Циганка).

Чирок-тріскунець (*A. querquedula*). Приліт: 12.03.1976 р. – 7 ос. (ЖП), 9.03.1978 р. – 6 ос. (Бадик). Міграція триває, принаймні, до середини квітня: 12.04.1977 р. – 370 ос. (Бадик). Восени остання реєстрація: 8.10.1976 р. – 50 ос. (Геовежа). Дані по чисельності чирків представлені в таблицях 4–6.

Широконоска (*A. clypeata*). Весняна міграція: 26.02.1977 р. – 8 ос. летіли у північному напрямку (коса о. Кубану) та 10.04.1978 р. – 32 ос. летіли у східному напрямку (Бадик).

Осіння міграція спостерігається в кінці вересня – грудні: 22.09.1977 р. – 300 ос. летіли в південному напрямку (Жебріянська бухта); 6.12.1977 р. – 300 ос. летіли в південно-західному напрямку (оз. Сасик). Динаміку чисельності на оз. Сасик показано в таблицях 1–2. У приморській частині птахів реєстрували рідко (табл. 4).

Чернь червонодзьоба (*Netta rufina*). Під час зимового обліку 27.01.1976 р. обліковано 2380 ос.: 250 (110 самок) – на ополонці біля с. Приморське, 860 (ЖП), 910 (Жебріянська бухта) та 360 (Бадик). Значні скупчення виду спостерігали взимку та в період міграції на Бадику: 17.03.1976 р. – 1700 ос., 21.03.1976 р. – 1000 ос., 13.03.1977 р. – 215 ос., 17.02.1978 р. – 1900 ос., 5–10.03.1978 р. – 1100 ос., 25.02.1979 р. – 2120 ос. На оз. Лебединому (ЖП) 29.05.1978 р. облікували 20 ос., 1.10.1978 р. – біля 100 ос. (Циганка).

Чернь червоноголова (*Aythya ferina*). Взимку й під час міграцій тримається у зграях з черню чубатою (*A. fuligula*), рідше з іншими видами качок. Динаміка чисельності наведена в таблицях 1, 2, 4, 5. Крім того, 27.01.1977 р. обліковано 2720 ос. (Жебріянська бухта) та 20.01.1978 р. – 2000 ос. (бар Старостамбульського гирла).

14.07.1979 р. спостерігали виводок з 9 пташенятами (ЖП).

Чернь білоока (*A. nyroca*). Гніздовий вид. Прилітає в лютому – березні: 19.02.1977 р. на каналі 8 ос. (Геовежа), 26.03.1977 р. пролетіло у східному напрямку 6 ос. (Бадик), 1.03.1978 р. годуються 30 ос. (Делюків кут). Виводки зустрічали: 3.07.1977 р., 31.07.1977 р. (о. Піщаний); 21.06.1978р. – (Лімба кут); 30.07.1978 р. (Старостамбульське гирло); 22.05.1979 р., 14.07.1979 р. (СЖП). Розмір виводку: $6,14 \pm 0,51$ (4–8, $n = 7$) пташенят.

Відлітає у вересні – жовтні: 18.09.1976 р. – кормові перельоти близько 100 ос. (закриті плеса о. Полуденний); 8.10.1976 р. – 16 ос. пролетіло у південному напрямку (Геовежа); 12.09.1979 р. – зграї близько 200 ос., 22.09.1978 р. – кормові перельоти 300 ос. 19.10.1979 р. – близько 500 ос. (Отножий кут); 23.08.1979 р. – 460 ос. кормові перельоти з Циганського кута і Рибачинських плес в Ананьїн кут; 15–16.09.1979 р. – 300 ос. кормові перельоти увечері на мілини о. Курильського, вранці на кут Лімба; 7.10.1978 р. – кормові перельоти 500 ос. (Лебединка).

Як свідчать місцеві рибалки та мисливці, чисельність черні білоокої раніше була набагато більшою, а сама вона була одним з основних об'єктів полювання.

Чернь чубата (*A. fuligula*). Взимку й під час міграцій звичайно тримається у зграях з черню червоноголовою, рідше іншими видами качок (Петрович, 1978).

Восени перша реєстрація: 14.10.1977 р. (1 ос.) – оз. Сасик. Весною останнє спостереження у травні: 29.05.1978 р. – 1 самець (ЖП). Основна маса відлітає до кінця березня.

Зграї спостерігали в дельті та на прилеглих ділянках моря: 11.01.1977 р. (3000 ос.) – по морю Лебединка – гирло Восточне; 20.01.1978 р. – 2000 ос. (бар Старостамбульського гирла – коса о. Кубану).

На оз. Сасик обліковано сотні – тисячі особин (табл. 1–2) та 23.11.1976 р. – 2000 ос.

Чернь морська (*A. marila*). Незначна кількість трималась у скупченнях черней чубатої і червоноголової: 11.01.1977 р. відмічена в морі поблизу гирла Восточного, 15.01.1977 р. – Отножий кут, 20.12.1977 р. – море біля гирла Бистрого.

Гоголь (*Viscerphala clangula*). На оз. Сасик 11.02.1978 р. обліковано 13 особин.

Пухівка (*Somateria mollissima*). 18.10.1977 р. самку спостерігали на березі моря (о. Циганка).

Савка (*Oxyura leucocephala*). 20.01.1978 р. близько 150 ос. відмічено у скупченні черней чубагої і червоноголової на барі Старостамбульського гирла.

Луток (*Mergus albellus*). Зимує близько 300 ос. (Петрович, 1978). Взимку спостерігався: 14.12.1977 р. – 30 ос. (Потапове), 8.12.1978 р. – 50 ос. (Лебединка), 26.01.1978 р. – 100 ос. (оз. Сасик), 27.01.1978 р. – 300 ос. (море за косою Дальньою). Весною останні реєстрації: 12.03.1977 р. – 2 ос. (Лебединка), 5.03.1978 р. – 10 ос. (Бадик). Восени не спостерігався.

Крохаль середній (*M. serrator*). Спостерігався: 15.03.1976 р. – 10 ос. (Потапове), 20.01.1978 р. – 10 ос. (Старостамбульське гирло), 11.03.1978 р. – 30 ос. пролетіло у східному напрямку (оз. Сасик).

Крохаль великий (*M. merganser*). Спостерігався: 16.12.1977 р. – 1 ос. (Старостамбульське гирло); 24.01.1978 р. – 3 ос. (гирло Бистре); 30.01.1978 р. здобуто самця (Білгородський канал); 11.02.1978 р. – 12 ос. пролетіли в західному напрямку (оз. Сасик).

Скопа (*Pandion haliaetus*). Спостерігали: 26.09.1977 р. – 1 ос. (5-й кілометр); 9.09.1979 р. – 2 ос. (оз. Сасик).

Лунь польовий (*Circus cyaneus*). У період з 22.10.1976 р. по 20.03.1977 р. в районі спостережень обліковано 48 особин, з яких 9 – дорослі самці. Весняний проліт у березні: 11.03.1978 р. – 10 ос. (3 самці) пролетіли у східному напрямку (оз. Сасик). Самку здобуто 2.11.1976 р. (о. Кубану).

Лунь очеретяний (*C. aeruginosus*). Приліт: 22.03.1976 р. – 1 ос. (Бадик). У м'яку зиму 12.02.1977 р. відмічено 8 ос. (Геовежа).

Будівництво двома парами гнізд у кілометрі одне від другого спостерігали 30.03.1978 р. (ЖП).

Яструб великий (*Accipiter gentilis*). Птаха спостерігали 1.04.1976 р.

Яструб малий (*A. nisus*). Крайні дати реєстрацій: 2.11.1977 р. – 1.03.1976 р.

Зимняк (*Buteo lagopus*). Перші осінні реєстрації: 28.10.1976 р. – 1 ос. (Бадик); 21.10.1977 р. – 1 ос. (о. Гнеушев). Взимку найбільшу кількість зимняків спостерігали: 24–26.02.1976 р. – 10 ос. (гирло Заводнінське), 12.01.1977 р. – 4 ос. (гирло Середнє), 20.01.1978 р. – 4 (обліпиха на о. Кубану).

Підорлик (*Aquila sp.*). Підорлик ближче не визначений спостерігався 10.10.1976 р. – 1 ос. летіла в південному напрямку (Геовежа).

Беркут (*A. chrysaetos*). Дві зустрічі: 27.01.1978 р. – 1 ос. (Делюків кут) та 16.02.1978 р. – 1 ос. (Потапівська коса).

Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*). Орланів спостерігали (n = 18) лише в позагніздовий період між 7.10 та 1.03. Максимум обліковано взимку: 21.01.1977 р. – 4 ос. (Жебріяньська бухта), 26.01.1978 р. – 4 ос. (вздовж о. Кубану по морю), 16.02.1978 р. – 3 ос. (Отножий кут), 23.02.1978 р. – 4 ос.

(Делюків кут). Загалом зимувало до 10 ос. За інформацією жителя м. Вилкове Виноградова, гніздо орлана він бачив у 1978 р. на прирусловому дереві по перемитому відмерлому гирлу Отножому. Зауважимо, що декілька пар орланів гніздилося поряд у лісі на гряді Летя в Румунії.

Сапсан (*Falco peregrinus*). Одного птаха спостерігали 29.04.1976 р. в Жебрійанських плавнях.

Підсоколик великий (*F. subbuteo*). 10.07.1976 р. спостерігали виводок із 5 молодих птахів (Бадик).

Кібчик (*F. vespertinus*). Гніздиться у старих гніздах голінастих на Лебединці (1977 р.). Пролітну зграю з 16 ос., що летіли в північно-східному напрямку, спостерігали 30.04.1976 р. (Бадик).

Боривітер звичайний (*F. tinnunculus*). Гніздовий вид: 7.04.1977 р. – на гнізді (Затон); 18.04.1977 р. – насиджує кладку (5-й кілометр); 22.04.1977 р. – 4 яйця (Бадик). Прилітає в березні: 5.03.1978 р. – 2 ос. (Бадик). Взимку спостерігався 26.02.1977 р. – 1 ос. (о. Кубанський, обліпіха).

Перепілка (*Coturnix coturnix*). Відмічено токування: 30.04.1976 р. – 2 ос. (Бадик); 28.07.1976 р. – 3 ос. (рисові чеки). Осінні спостереження: 17.10.1976 р. – 1 ос. загинула через зіткнення з ЛЕП (Затон); 27.10.1976 р. – 1 ос. вилетіла з-під ніг (о. Кубанський, обліпіха).

Фазан (*Phasianus colchicus*). 1.04.1976 р. – токуючий самець (Кар'єр); 28.01.1977 р. – 23 ос. (о. Кубанський, обліпіха).

Журавель сірий (*Grus grus*). На осінньому прольоті відмічено: 9.10.1976 р. – 90 ос. у трьох зграях летіли в південному напрямку (м. Вилкове); 7.10.1978 р. – 27 ос. пролетіли в південному напрямку (гирло Восточне); 7.10.1978 р. – зграя зі 120 ос. після заходу сонця стартувала з мілин о. Куриського в напрямку м. Суліна, вночі 4 зграї пролетіли на південь уздовж моря (Лебединка); 11.10.1978 р. – 26 ос. пролетіли в південному напрямку (коса о. Кубану). 20.05.1977 р. 1 ос. відмічена над о. Стамбульський.

Погонич звичайний (*Porzana porzana*). Біля м. Вилкове 11.04.1976 р. знайдено птаха, який загинув унаслідок зіткнення з проводами ЛЕП.

Курочка водяна (*Gallinula chloropus*). Взимку спостерігалася 26.01.1977 р. – 2 ос. (ЖП). Зростання чисельності відмічено 24.03.1978 р. (Лебединка).

Лиска (*Fulica atra*). Найбільш чисельний з негоробиних видів водноболотяних птахів, принаймні, в позагніздовий період.

На зимівлі відмічена: 5.02.1977 р. – 1200 ос., 17.02.1978 р. – 1010 ос. (Бадик). Чисельність птахів помітно зростала в березні. У післягніздовий період чисельність лисок досягає максимуму (табл. 4–6). Так, 27–30.07.1977 р. на різних моніторингових точках обліковано 30800 ос. На оз. Сасик 9.09.1979 р. обліковано 13400 ос. Чисельність лисок протягом осені поступово знижувалась.

Білохвоста чайка на оз. Лебедине в Жеріянських плавнях. 2.05.1976 р.

Фото автора.

A White-tailed Plover.

Гніздування: 30.04.1976 р. – у гнізді 2 яйця та 2 пташенят (Бадик); 27.07. 1977 р. – пташенята віком 2–3 тижні (ЖП); 15.04.1978 р. – 9 кладок з $5,77 \pm 0,76$ (3–9) яйцями (Отножий кут).

Лежень (*Burhinus oedicnemus*). Гніздовий вид. 16.04.1976 р. – 1 ос. (Бадик). 3.08.1976 р. – 1 ос. (Геовежа). 22–29.04.1997 р. спостерігали 2 особини разом (5-й кілометр).

Сивка золотиста (*Pluvialis apricaria*). Пролітна зграя відмічена 12.08. 1979 р. – 90 ос. на солонці (оз. Сасик).

Зуйок морський (*Charadrius alexandrinus*). Гніздова чисель-

ність у дельті оцінена у 100 пар (Петрович, 1981). Відмічено: 3.04.1976 р. – 100 ос. (Солоний кут); 4.06.1976 р. – 50 ос. (коса Ананькіного кута). 14.05.1979 р. – 20 пар гніздиться на перебінійній косі (Солоний кут).

Чайка білохвоста (*Vanellorchettusia leucura*). На мілинах оз. Лебедине в ЖП 2.05.1976 р. годувалися 2 ос. (фото).

Чайка (*Vanellus vanellus*). Гніздування спостерігали на солонцях поряд з оз. Лебединим у ЖП. Відомий випадок зимівлі: 11.01.1977 р. – 12 ос. (гирло Восточне); 12.02.1977 р. – 5 ос. (Геовежа). У кінці лютого спостерігалася міграція: 22.02.1977 р. – 150 ос. (Білгородський канал), 26.02.1977 р. – 100 ос. (гирло Восточне), 26.02.1977 р. – 100 ос. (о. Кубанський). В інші роки приліт спостерігали: 1.03.1976 р. – 1 ос. (оз. Сасик); 9.03.1978 р. – 6 ос. летіли у північному напрямку (Бадик). Пізні спостереження восени: 16.11.1976 р. – 80 ос. (гирло Восточне).

Кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*). На мілинах оз. Лебедине 29.04.1976 р. годувалося 25 ос., а у вершині Великого лиману 11.06.1976 р. – 30 ос. (ЖП).

Чоботар (*Recurvirostra avosetta*). Приліт: 2.03.1977 р. – 8 ос. 10.03.1978 р. – 13 ос. летіли в північному напрямку (Прорва кут).

Гніздова чисельність у дельті оцінена у 100 пар (Петрович, 1981). У 1978 р. 50 пар гніздилися на Потапівській косі та 30 пар на солонцях біля оз. Лебедине в ЖП. Гніздування: 23.07.1976 р. – вилуплення 2 пташенят, 9.07.1977 р. – 4 яйця, 23.06.1978 р. – кладки та пташенята.

У післягніздовий період і восени спостерігали скупчення: 27.07.1976 р. – 250 ос., 12.09.1979 р. – 260 ос., 24.10.1978 р. – 100 ос. (Лебединка); 1.10.1978 р. – 100 ос. (Циганський кут) (табл. 4–6). Відома знахідка закільцьованого птаха (табл. 7).

Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*). Гніздова чисельність у дельті оцінена у 20 пар (Петрович, 1981). Реєстрації мігрантів: 23.03.1976 р. – 25 ос., 26.03.1976 р. – 220 ос., 3.04.1976 р. – 75 ос., 15.04.1978 р. – 20 ос. (Солоний кут), 12.08.1976 р. – 60 ос. та 3.08.1977 р. – 40 ос. пролетіло в південному напрямку (Геовежа), 12.08.1979 р. – 70 ос.

Коловодник болотяний (*Tringa glareola*). Шість особин годувалися 3.07.1976 р. на рисових чеках біля с. Ліски. 14.08.1979 р. – 50 ос. пролетіли в південному напрямку (Циганка).

Коловодник великий (*T. nebularia*). Приліт: 30.03.1976 р. – 5 ос. на мілинах (Бадик).

Коловодник звичайний (*T. totanus*). Приліт: 13.03.1976 р. – 8 ос. (біля с. Ліски), 11.03.1978 р. – 5 ос. пролетіли у східному напрямку (оз. Сасик), 7.03.1979 р. – 3 ос. (Шабощ), 9.03.1979 р. – 40 ос. (Солоний кут).

Коловодник чорний (*T. erythropus*). Приліт: 31.03.1976 р. – 3 ос. (Бадик). Початок літньо-осінньої міграції: 12.07.1977 р. – 4 ос. (Лебединка), 12.08.1979 р. – 350 ос. (оз. Сасик).

Перевізник (*Actitis hypoleucos*). Здобутий 26.04.1979 р. (Заводнінське гирло).

Турухтан (*Philomachus pugnax*). Масовий мігрант. Приліт: 13.03.1976 р. – 2 ос. (с. Ліски), 13.03.1977 р. – 140 ос. (ЖП), 5.03.1978 р. – 10 ос., 9.03.1979 р. – 12 (Бадик). Птахи летять увесь квітень, ще 2.05.1976 р. на оз. Лебединому в ЖП трималося понад 2000 ос.

3.07.1976 р. на рисових чеках з'явилися зграйки переважно самців, із другої половини липня чисельність птахів зростає (табл. 4–5).

З моніторингового пункту Бадик спостерігалися щоденні масові кормові перельоти 3–4 тис. ос. вранці з кутів дельти (Прорвинський та Солоний) на рисові чеки й поля, а ввечері – у зворотному напрямку.

Побережник малий (*Calidris minuta*). 19.09.1979 р. – 1 ос. добута зі зграйки з 4 птахів (Потапове).

Бекас (*Gallinago gallinago*). Приліт: 12.03.1977 р. – 50 ос. (уздовж гирла Восточного), 16.03.1976 р. – 2 ос. (околиці с. Приморське), 22.02.1977 р. – 1 ос. (Білгородський канал).

Вальдшнеп (*Scolopax rusticola*). 26.10.1976 р. – 10 ос. злетіли в ліску на березі каналу Солоного (ЖП); 9.12.1976 р. – 1 ос. (обліпіха на гряді о. Кубанського).

Кроншнеп великий (*Numenius arquata*). Перші зустрічі: 13.03.1976 р. –

6 ос. (Ліски), 1.03.1977 р. – 5 ос. (5-й кілометр). Про динаміку чисельності дають уяву результати обліків на кормових перельотах на рисові чеки з моніторингового пункту Бадик: 1.08.1976 р. – 113 ос., 11.03.1977 р. – 15 ос., 21.03.1977 р. – 19 ос., 25.03.1977 р. – 160 ос., 28.03.1977 р. – 80 ос., 31.03.1977 р. – 42 ос., 14.04.1978 р. – 9 ос.

Зимові зустрічі: 6.12.1977 р. – 2 ос. (оз. Сасик); 16.02.1978 р. – 260 ос. (Потапівська коса), 3.01.1979 р. – 60 ос. (Отножий кут).

Кроншнеп середній (*N. phaeopus*). Зустрічі: 31.03.1976 р. – 1 ос., 4.04.1976 р. – 12, 8 і 1 ос., 21.03.1977 р. – 2 ос. (Бадик).

Грицик великий (*Limosa limosa*). Приліт: 20.03.1976 р. – 22 ос. (Ананькін кут), 9.03.1978 р. – 445 ос. (Бадик). Протягом березня – квітня чисельність зростала: 22.03.1977 р. – 5000 ос. (Білгородський канал, Солоний кут); 25.03.1977 р. – 5770 ос. (Бадик). До кінця травня чисельність грициків падала, так 27.05.1977 р. відмічено 50 ос. (Бадик). Знову зростала вона в червні, що можна віднести до початку літньо-осінньої міграції: 4.06.1976 р. – 500 ос. (Циганський кут), 11.06.1976 р. – 500 ос. (ЖП), 15.06.1976 р. – 1000 ос. (Солоний кут), 19.06.1977 р. більше 1000 ос. (гирло Прорва, Жебріяньська бухта), 28.06.1977 р. – 500 ос. (гирло Потапове); 18.06.1978 р. понад 2000 ос. (рисові чеки з південної сторони ЖП). Чисельність грициків залишається значною протягом липня – початку жовтня на мілинах (табл. 4–6).

Дві-три тисячі грициків здійснювали щоденні кормові перельоти: вранці з мілин дельти (Солоний кут, Прорва, Потапове), де вони ночували, на рисові чеки біля с. Ліски та ЖП, а ввечері поверталися у зворотному напрямку (Бадик).

Мартин малий (*Larus minutus*). Зимові реєстрації: 8.02.1976 р. – 440 ос. та 13.02.1977 р. – 20 ос. пролетіли у східному напрямку (Бадик); 15.01.1977 р. – 5 ос. (Отножий кут); 22.02.1977 р. – 200 ос. (Отножий кут).

У березні найбільшу кількість птахів обліковано: 20.03.1976 р. – 300 ос. (Ананькін кут); 8.03.1978 р. – 300 ос., 15.03.1979 р. – 180 ос. (Бадик). Птаха здобуто 7.04.1976 р. (Бадик).

Мартин звичайний (*L. ridibundus*). Гніздовий вид: 3.06.1976 р. виявлено 13 гнізд з закінченими кладками (Ананькін кут). Спостерігається цілий рік. Взимку спостерігали скупчення чисельністю до 300 ос. – 15.01.1977 р. (Отножий кут). Найбільше птахів обліковано 19.11.1978 р. на оз. Сасик (табл. 4). Зауважимо, що 6.11.1978 р. протока, яка з'єднувала озеро з морем, була перекрита, що напевно створило гарні кормові умови для виду. У приморській частині дельти реєструвався рідко (табл. 5–6).

Мартин середземноморський (*L. melanocephalus*). Під час осінньої міграції обліковано: 9.03.1979 р. – 30 ос. (Білгородський канал) та 15.03.1979 р. – 200 ос. (Бадик).

Мартин чорнокрилий (*L. fuscus*). На косі в Циганському куту 4.06.1976 р. відмічено 3 ос., а 11.09.1979 р. на Потапівській косі – 10 ос.

Мартин жовтоногий (*L. cachinnans*). Гніздився у трьох колоніях на косах що знаходилися в Циганському і Тарановому кутах, та на Потапівській косі, чисельністю біля 500 пар (Петрович, 1981). Строки гніздування розтягнуті у зв'язку із втратою кладок у результаті підйомів рівня води. Відмічено: 30.05.1976 р. – порожні гнізда та з 1–3 яйцями й 1 пташеня; 20.05.1977 р. – яйця, пташенята; 15.04.1978 р. – 11 гнізд з 1–3 яйцями; 14.05.1978 р. – кладки, надклонуті яйця, пташенята; 1.06.1978 р. – гнізда з кладками. 8.05.1979 р. – колонія з 350 гнізд (Циганський кут). У післягніздовий період скупчується в місцях, де наявні кормові об'єкти. Так, на оз. Сасик, перекритому дамбою 6.11.1978 р., обліковано 19.11.1978 р. 550 ос. (табл. 2). У приморській частині дельти птахи рееструвались не щоразу (табл. 4–6).

Крячок чорний (*Chlidonias niger*). Мігрантів спостерігали 20 та 27.04.1976 р. – зграйки по 40, 25 та 20 ос. (Бадик).

Крячок білокрилий (*Ch. leucopterus*). Мігрантів спостерігали: 25.04.1979 р. – близько 200 ос. (Ананькін кут), 23.08.1979 р. – близько 100 ос. (Лебединка).

Крячок білощокий (*Ch. hybrida*). Гніздиться до 100 пар: 3.06.1976 р. виявлено гнізда з повними кладками на листках латаття (Ананькін кут).

Крячок чорнодзьобий (*Gelochelidon nilotica*). Мігрантів спостерігали: 18.08.1977 р. – 15 ос. (Бадик).

Крячок каспійський (*Hydroprogne caspia*). На весняному прольоті спостерігався: 23.03.1976 р. – 4 ос. (Солоний Кут); 3.04.1976 р. – 8 ос., 28.03.1977 р. – 31 ос., 27.05.1977 р. – 2 ос., 14.04.1978 р. – 15 ос. (Бадик); 11.03.1978 р. – 11 ос. (оз. Сасик).

Літньо-осінні спостереження: 21.09.1976 р. – 2 ос. (Бадик), 11.08.1977 р. – 1 ос. (приморська коса Кубану), 21.09.1977 р. – 20 ос. (оз. Лебедине), 17.08.1978 р. – 4 ос. (Геовежа), 1.10.1978 р. – 5 ос. (Циганка).

Крячок рябодзьобий (*Thalasseus sandvicensis*). Чисельність оцінено у 2000 пар (Петрович, 1981). У 1978 р. гніздився двома колоніями: 100–300 пар на косі о. Циганка та близько 1900 пар на Потапівській косі. Гніздування: 23.07.1976 р. – 80 гнізд по 1 яйцю, 16 гнізд по 2; 9.07.1977 р. – 291 гніздо з яйцями, 10 – з пташенятами (Потапівська коса); 23.06.1978 р. – кладки, пташенята (Циганка).

Останнє спостереження: 1.10.1978 р. – 50 ос. (Циганка).

Крячок річковий (*Sterna hirundo*). Приліт: 10.04.1978 р. – 1 ос. (Бадик). Чисельність оцінено в 10 000 пар (Петрович, 1981). Гніздився з іншими сивкоподібними, головним чином на Потапівській косі: 1000, 4300 та 5000 пар, відповідно, в 1976–1978 рр. В інших місцях у 1978 р: близько 500 пар – коса Циганського кута; 200 пар – коса Солоного кута. 4.06.1979 р. – близько 1000 гнізд (Солоний кут).

У колонії на Потапівській косі відмічено 7.06.1976 р.: 1 яйце – 167 гнізд, 2 – 126, 3 – 137, пустих – 275; 23.07.1976 р. – яйця, пташенята різного віку; 19.06.1977 р. – більшість гнізд із яйцями, початок масового вилуплення пташенят; 25.07.1978 р. – пташенята з перших кладок вже літають, 4.08.1978 р. є ще свіжі та насиджені кладки.

Крячок малий (*S. albifrons*). Чисельність оцінено в 50 пар (Петрович, 1981). 7.06.1976 р. знайдено гніздо в колонії річкових крячків, а 23.06.1978 р. – обліковано 13 гнізд (Потапівська коса).

Припугень (*Columba palumbus*). Приліт: 8.03.1978 р. – 2 ос. (Лебединка). Пізні спостереження: 27.10.1976 р. – 90 ос. пролетіли в південному напрямку (5-й кілометр).

Голуб-синяк (*C. oenas*). Спостерігався під час весняної та осінньої міграцій. 27.02.1977 р. – 6 ос. (5-й кілометр), 1.03.1978 р. – 70 ос. (Делюків кут), 10.03.1978 р. – 4 ос. (Отножий кут), 15.03.1978 р. – 10 ос. пролетіли в північному напрямку (Базарчук). На оз. Сасик 11.03.1978 р. обліковано дві зграйки з 12 та 20 птахів, котрі летіли у східному напрямку. Восени синяків бачили 10.10.1977 р. – 15 ос. (гирло Восточне), 15.10.1977 р. – 15 ос. летіли в західному напрямку (гирло Бистре), 2.10.1978 р. – 2 ос. летіли в південному напрямку (Базарчук).

Горлиця садова (*Streptopelia decaocto*). У м. Вилкове 6.02.1978 р. на великих деревах ночувало 72 ос.

Горлиця звичайна (*S. turtur*). Коса Обліпіха на о. Кубану: 4.06.1976 р. – 1 ос. Мігрантів спостерігали: 18.08.1977 р. – 21 ос. та 9.09.1977 р. – 3 ос. пролетіли в південному напрямку (Бадик).

Зозуля (*Cuculus canorus*). Кувала 20.04.1976 р. 30.05.1976 р. – 10 зозуль живилися на кущах обліпіхи непарним шовкопрядом (спалах чисельності на о. Кубану).

Сова вухата (*Asio otus*). 17.04.1978 р. виявлене гніздування на прибережних деревах гирл Піщане та Бистре. 28.04.1978 р. в сорочому гнізді 5 яєць, вночі 20.07.1978 р. в тому ж місці чули крики пташенят (Бадик).

Сова сіра (*Strix aluco*). У вербовому лісі 13.12.1976 р. здобуто 1 ос. (Старостамбульське гирло).

Дрімлюга (*Caprimulgus europaeus*). Пролітних птахів реєстрували: 30.04.1976 р. – 1 ос. (Бадик), 20.05.1976 р. – 1 ос. (Потапівська коса), 28.09.1977 р. – 1 ос. (5-й кілометр).

Серпокрилець чорний (*Apus apus*). 22.06.1979 р. – 110 ос. (Бадик).

Сиворакша (*Coracias garrulus*). Гніздування виявлене 6.06.1976 р. в урвистих берегах оз. Сасик. На міграціях відмічалася: 22.04.1976 р. – 3 ос. на проводах ЛЕП (ЖП), 10.08.1977 р. – 2 ос. (Бадик).

Рибалочка голубий (*Alcedo atthis*). Приліт: 8.04.1976 р. – 1 ос. (оз. Сасик).

Відмічався на прольоті у вересні: 18.09.1976 р., 12.09.1977 р., 27.09.1977 р. (Бадик). Останнє спостереження: 30.11.1977 р. – 1 ос. (о. Кубанський).

Бджолоїдка золотиста (*Merops apiaster*). Міграція спостерігалася: 14.09.1976 р. – 20 ос. та 13.10.1977 р. – 36 ос. летіли в південному напрямку (Базарчук).

Одуд (*Upupa epops*). Приліт: 24.03.1976 р. – 1 ос. (Заводнінське гирло); 3.04.1977 р. – 1 ос. (м. Вилкове); 11.04.1978 р. – 1 ос. (о. Кубанський); 2.04.1979 р. – 1 ос. (Білгородський канал).

Крутиголовка (*Jynx torquilla*). Приліт: 16.04.1976 р. – 1 ос. (м. Вилкове).

Дятел зелений (*Picus viridis*). На Жебріяннівській косі на Базарчуку 22.10.1978 р. та 1.10.1979 р. спостерігали по 1 особині.

Ластівка берегова (*Riparia riparia*). Весняний проліт: 29.04.1976 р. – 5 ос., 16.04.1978 р. в районі каналу пролетіло в північному напрямку 3800 ос. (ЖП). Масовий осінній проліт спостерігався 7.09.1976 р. (Геовежа).

Ластівка сільська (*Hirundo rustica*). Приліт: 13.04.1976 р. – 4 ос. (Циганка); 4.04.1977 р. – 1 ос. (ЖП); 11.04.1978 р. – 10 ос., 13.04.1978 р. – 400 ос. (о. Кубанський). 29.03.1979 р. – 1 ос. (гирло Восточне). Масовий весняний проліт спостерігався 15.05.1978 р. – 3000 ос. (ЖП).

Масовий осінній проліт спостерігався з початку вересня – в першій половині жовтня. В окремі дні пролітало понад 3000 ос.: 24.09.1976 р., 8.10.1976 р., 10.10.1977 р. (Бадик). Остання реєстрація 18.11.1978 р.

Посмітюха (*Galerida cristata*). 26.02.1977 р. – співає, 4.04.1977 р. – початок будівництва гнізда (5-й кілометр).

Жайворонок лісовий (*Lullula arborea*). Приліт: 26.02.1977 р. – 15 ос. пролетіли в північному напрямку (5-й кілометр). Спів чути: 27.04.1976 р. (Бадик), 4.04.1977 р. (5-й кілометр).

Жайворонок польовий (*Alauda arvensis*). Реєстрацію 9.02.1978 р. зграйки з 40 ос. на косі Отножого кута можна віднести до зимівлі. На косі Обліпиха о. Кубану птаха здобуто 11.01.1979 р. Весняний проліт спостерігали з кінця лютого – в березні: 26.02.1977 р. – 19 ос.; 1.04.1977 р. – 108 ос., 1.03.1978 р., 7.03.1979 р. (Бадик). Осіння міграція проходить у жовтні: 8.10.1976 р. – 140 ос., 26.10.1976 р. – 39 ос. (Бадик).

Щеврик лісовий (*Anthus trivialis*). Спостерігався на Бадику: 26.02.1978 р. – 1 ос., 30.03.1976 р. – 2 ос., 12.04.1977 р. – 2 ос., 22.04.1977 р. – 1 ос., 24.09.1976 р. – 2 ос.

Щеврик лучний (*A. pratensis*). Здобутий 29.03.1979 р. (гирло Восточне) та 3.10.1979 р. (Бадик).

Плиска біла (*Motacilla alba*). Приліт: 16.03.1976 р. – 1 ос., 21.03.1977 р. – 1 ос., 6.03.1978 р. – 50 ос., 29.03.1979 р. – 1 ос. (о. Кубану). Проліт триває до кінця квітня – 21.04.1977 р. (о. Гнеушів). Початок активної осінньої міграції

помічено з кінця серпня: 24.08.1977 р., 24.09.1976 р. – 755 ос. пролетіли в південному напрямку (Бадик). Остання реєстрація: 23.10.1978 р. – 15 ос. (Базарчук).

Плиска жовта (*M. flava*). 14.05.1979 р. знайдене гніздо з 6 яйцями (Бадик). 14.08.1979 р. – 50 ос. пролетіли в південному напрямку (Циганка).

Сорокопуд терновий (*Lanius collurio*). 30.05.1976 р. та 4.06.1976 р. спостерігався на о. Кубану.

Сорокопуд червоноголовий (*L. senator*). 29.04.1976 р. здобуто птаха на дамбі оз. Лебединого в ЖП.

Сорокопуд чорнолобий (*L. minor*). 30.05.1976 р. відмічений на о. Кубану. 10.07.1976 р. – виводок на Бадику.

Сорокопуд сірий (*L. excubitor*). Облікований: 26.02.1978 р. – 1 ос. (Бадик); 28.02.1978 р. – 1 ос. (5-й кілометр); 30.03.1978 р. – 1 ос. (Делюков кут).

Іволга (*Oriolus oriolus*). Приліт за співом відмічено 13.05.1976 р. та 13.05.1978 р. 10.07.1976 р. спостерігали виводок із 3 пташенят (Бадик). Пізня реєстрація – 9.09.1977 р.

Шпак звичайний (*Sturnus vulgaris*). Масовий проліт у березні: 11.03.1978 р. – 4500 ос. пролетіли у східному напрямку (дамба оз. Сасик), 22.03.1976 р. зліт на ночівлю в очерет понад 2000 ос. (Бадик). Осіння міграція спостерігалася з початку вересня, 22.10.1976 р. спостерігали переміщення в південному напрямку близько 8000 шпаків (ЖП).

Взимку шпаків реєстрували: 10.01.1977 р. – 45 ос. (Бадик), 12.02.1977 р. – 2000 ос. на ночівлі (Геовежа), 18.02.1978 р. – 7000 ос. (Бадик).

Шпак рожевий (*S. roseus*). 1.06.1978 р. спостерігали 8 ос. (о. Кубану).

Сорока (*Pica pica*). Зліт на ночівлю у плавні спостерігали: 1.04.1976 р. – 150 ос., 21.02.1977 р. – 30 ос., 4.03.1977 р. – 127 ос., 24.09.1977 р. – 25 ос. (район 5-го кілометру).

Біля гнізд сороки помічені 26.02.1977 р. Птаха, що брав будівельний матеріал з кинутих гнізд голінастих, спостерігали 25.03.1978 р. В оглянутих гніздах було: 23.04.1977 р. – 4, 25.04.1977 р. – 7 (наседжені), 28.04.1978 р. – 8 яєць.

20.01.1978 – 30 ос. жилилися насінням обліпихи (о. Кубану).

Галка (*Corvus monedula*). Гніздиться в урвистих берегах оз. Сасик.

Грак (*C. frugilegus*). 22.05.1979 р. – 300 пар гніздиться в лісосмузі біля с. Десантне.

Проліт відмічався з кінця лютого – початку березня: 21.02.1977 р. – 2500 ос. пролетіли у східному напрямку (5-й кілометр), 1.03.1976 р. – 3800 ос. пролетіли у східному напрямку (оз. Сасик), 8.03.1978 р. – 10 000 ос. проліт зі сторони м. Суліна в північному напрямку по Старостамбульському гирлу (Лебединка). Збір на ночівлю спостерігали: 7.06.1976 р. – 5000 ос., 19.11.1977

р. – 7200 ос., 24.01.1977 р. – 20000 ос. (Базарчук). Місце ночівлі знаходилося на шпилі о. Анкудінов по Старостамбульському гирлу.

Ворона сіра (*C. cornix*). У Кілійській дельті в 1978 р. гніздилося близько 100 пар.

Біля гнізд птахів спостерігали 26.02.1977 р. 10.04.1978 р. – насиджує кладку. В оглянутих гніздах було: 20.04.1976 р. – 6 яєць (13.05 – вилуплення пташенят), 22.04.1977 р. – 5 і 6 яєць. У передгніздовий та післягніздовий періоди формують зграї: 6.03.1977 р. – 300 ос. (о. Кубану); 6.07.1978 р. – 100 ос., 13.07.1977 р. – 60 ос. (Бадик).

Відмічено ночівлю разом із сороками на очереті в плавнях: 1.10.1976 р. – 90 ос., 15.09.1977 р. – 300 ос. (Геовежа); 26.11.1978 р. (гряда о. Кубанський).

У січні 1978 р. спостерігали живлення плодами обліпихи на о. Кубану. В одній погадці було по 30–60 насінин.

Крук (*C. corax*). Відмічений 5.03.1977 р. – 1 ос. (Базарчук), 9.03.1978 р. – 1 ос. (Бадик).

Волове очко (*Troglodytes troglodytes*). Зимуючий вид. Приліт: 11.10.1976 р. (гряда Кубану).

Тинівка лісова (*Prunella modularis*). 24.03.1977 р. здобута на о. Гнеушів.

Кобилочка солов'їна (*Locustella luscinioides*). Масовий спів: 8.04.1976 р., 4.04.1978 р. (Лебединка), 24.03.1979 р. (гирло Восточне). Уздовж приморського краю островів Кілійської дельти 16.05.1979 р. обліковано близько 150 співаючих самців.

Очеретянка лучна (*Acrocephalus schoenobaenus*). 16.05.1979 р. вздовж приморського краю островів Кілійської дельти обліковано близько 30 співаючих самців. 13.04.1979 р. – добутий токуючий птах (о. Гнеушів).

Очеретянка індійська (*A. agricola*). Уздовж приморського краю островів Кілійської дельти 16.05.1979 р. обліковано біля 180 співаючих самців. 21.04.1977 р. чули спів 3 самців (о. Гнеушів).

Очеретянка чагарникова (*A. palustris*). 13.04.1979 р. здобута 1 ос. (о. Гнеушів).

Очеретянка ставкова (*A. scirpaceus*). Уздовж приморського краю островів Кілійської дельти 16.05.1979 р. обліковано близько 240 співаючих самців.

Кропив'янка прудка (*Sylvia curruca*). 4.06.1977 р. в кущах обліпихи співало 3 самці (о. Кубану).

Вівчарик-ковалик (*Phylloscopus collybita*). Приліт відмічено за співом: 3.04.1976 р., 9.04.1978 р. (с. Приморське). Вівчариків спостерігали 26.02.1977 р. в заростях обліпихи на о. Кубану та 22.10.1978 р. (здобуто) в м. Вилкове. Птаха також здобуто 3.10.1976 р. (Бадик).

Золотомушка жовточуба (*Regulus regulus*). Приліт: 7.10.1977 р.; 11.10.1978 р. 27.04.1976 р. – останнє спостереження (обліпиха о. Кубану).

Мухоловка сіра (*Muscicapa striata*). 23.09.1977 р. – пізнє спостереження (обліпиха, о. Кубану).

Чекан лучний (*Saxicola rubetra*). У період міграції спостерігали: 2.05.1976 р. – 6 ос. (ЖП), 22.04.1977 р. – 1 ос. (Бадик).

Чекан чорноголовий (*S. torquata*). 24.03.1979 р. – 1 ос. (гірло Восточне).

Кам'янка звичайна (*Oenanthe oenanthe*). Приліт: 10.03.1976 р. – 1 ос. (Полуденне), 1.04.1977 р. – 2 ос. (5-й кілометр), 10.03.1978 р. – 1 ос. (Делюків кут), 29.03.1979 р. – 1 ос. (гірло Восточне). На осінній міграції відмічена 24.08.1977 р. (Бадик).

Скеляр строкатий (*Monticola saxatilis*). Відмічений 16.04.1976 р. – 1 ос. у заростях (Бадик) та 5.10.1977 р. – 1 ос. на землі (Геовежа).

Горихвістка звичайна (*Phoenicurus phoenicurus*). Осінній масовий проліт спостерігався 23.09.1976 р. та 30.10.1977 р. (приморська гряда о. Кубану).

Горихвістка чорна (*Ph. ochruros*). Весняну міграцію спостерігали між 24.03.1977 р. – 28.04.1978 р., а осінню 22.10.1978 р. – 1.11.1977 р.

Вільшанка (*Erithacus rubecula*). Весняну міграцію спостерігали між 20.03.1977 р. – 8.04.1976 р., а осінню 10.10.1977 р. – 16.11.1976 р. Зимова реєстрація 27.02.1979 р. – 1 ос. (гряда о. Кубану).

Чикотень (*Turdus pilaris*). Спостерігався між 29.10.1977 р. і 1.04.1977 р. Зграї чисельністю до 100 ос. відмічали в лютому 1977 р. Взимку обліковано: 10.01.1979 р. – 7 ос., 27.02.1979 р. – 300 ос. (гряда о. Кубану).

Дрізд чорний (*T. merula*). Спостерігався під час міграцій та взимку. Весняна міграція відмічалася з початку березня до середини квітня. Масовий осінній проліт спостерігався 19–21.10.1978 р. Взимку дрозди трималися переважно в заростях обліпихи: 28.01.1977 р. – 20 ос., 27.02.1979 р. – 200 ос. (гряда о. Кубану).

Дрізд білобровий (*T. iliacus*). 26.04.1977 р. відмічено 4 ос. (5-й кілометр).

Дрізд співочий (*T. philomelos*). Весняну міграцію спостерігали 26.02.1977 р. – 22.04.1977 р., а осінню – 5.09.1976 р. – 30.10.1977 р.

Синиця довгохвоста (*Aegithalos caudatus*). Зграйки спостерігали: 22.04.1976 р. (гірло Середнє) та 30.11.1978 р. – 15 ос. (м. Вилкове).

Синиця велика (*Parus major*). 30.10.1977 р. в заростях обліпихи відмічено зграю чисельністю понад 100 ос. (о. Кубану). 24.05.1979 р. і 29.07.1979 р. – виводки по 5 пташенят (м. Вилкове).

Ремез (*Remiz pendulinus*). 4.04.1978 р. знайдено минулорічне гніздо (о. Курильський).

Горобець польовий (*Passer montanus*). В урвистому березі оз. Сасик, у норах гніздилися 4 пари (6.06.1976 р.).

Зяблик (*Fringilla coelebs*). Весняний проліт спостерігався 7.03.1977 р. – 20.04.1976 р., а осінній – 5.09.1976 р. – 9.11.1976 р. 18.01.1977 р. відмічена зграя з 30 ос. (ЖП).

В'юрок (*F. montifringilla*). Відмічено: 5.02.1977 р. – 30 ос. (Жебріянська коса), 9.02.1978 р. – 20 ос. (коса Отножого кута).

Зеленяк (*Chloris chloris*). 28.01.1977 р. – 40 ос. живилися плодами обліпихи (грядя о. Кубану). 5.02.1977 р. обліковано 100 ос. (Жебріянська коса).

Чиж (*Spinus spinus*). 24.10.1977 р. обліковано 5 ос. (5-й кілометр).

Щиглик (*Carduelis carduelis*). 17.02.1977 р. – 400 ос. живилися плодами обліпихи (о. Кубану). 29.07.1979 р. – виводок із 5 пташенят (м. Вилкове).

Коноплянка (*Acanthis cannabina*). Осіння міграція спостерігалася 22.10.1976 р. – 11.11.1976 р.

Снігур (*Pyrrhula pyrrhula*). 27.02.1978 р. відмічено близько 100 ос. у лісосмузі вздовж шосе перед м. Вилкове.

Костогриз (*Coccothraustes coccothraustes*). 5.02.1977 р. відмічено 100 ос. (Жебріянська коса), 9.11.1976 р. – 5 ос. (5-й кілометр).

Вівсянка звичайна (*Emberiza citrinella*). Приліт: 6.03.1979 р. – 10 ос. (Бадик).

Як видно з наведених вище даних, наших публікацій (Петрович, 1977, 1978, 1981, 2000; Сабиневский и др., 1977), українська частина дельти Дунаю та прилеглі території в 1970-х рр. були важливим місцем гніздування колоніальних та інших водно-болотяних видів птахів і місцем їх масової зимівлі та скупчень у міграційний період. Як показують результати обліків у позагніздовий період, котрі охоплювали протягом 1–2 днів значну площу приморської частини дельти Дунаю, чисельність птахів значною мірою коливалась, але звичайно вимірювалась тисячами особин (табл. 4–6). Показовими є дані обліків 29–30.07.1976 р., коли чисельність птахів перевищила 43 тис. особин, з яких 14,8 тис. були лиски (табл. 4). Додамо, що 27–30.07.1977 р. на інших моніторингових точках обліковано ще 16 тис. лисок. Таким чином, максимальна чисельність птахів, які одночасно перебували на цій території, становила не менше 60 тис. особин. Озеро Сасик теж мало важливе значення як місце скупчення водно-болотяних видів птахів, тут збиралося близько 20–25 тисяч особин (табл. 1–2).

ЛІТЕРАТУРА

- Петрович З.И. (1977): Влияние рыбной ловли на орнитофауну. - Тез. докл. и сообщ. республ. конфер. «Охрана природы и рациональное использование природных ресурсов юга Украины». Симферополь. 170-171.

- Петрович З.И. (1978): Зимовка гусячих в дельте Дуная. - Вторая Всесоюзная конференция по миграциям птиц. Тез. сообщ. Алма-Ата: Наука. 1: 51-52.
- Петрович З.О. (1981): Колонии околводных птиц в Советской части дельты р. Дунай. - Размещение и состояние гнездовой околводных птиц на территории СССР. М.: Наука. 106-109.
- Петрович З.О. (2000): Косар в українській частині дельти Дунаю. - Бранта. 3: 117-121.
- Петрович З.О., Русев І.Т. (2011): Сучасна оцінка гніздової популяції косара на півдні України та деякі особливості його гніздової біології. - Рідкісні й зникаючі птахи Північно-Західного Причорномор'я. Одеса. 40-44.
- Сабиневский Б.В., Ардамацкая Т.Б., Севастьянов В.И., Петрович З.О., Петрович Н.П., Щеголев И.В. (1977): Материалы о зимовке водоплавающих птиц на северо-западе Украины, Нижнем Днепре и Азовском море в январе 1977 г. - VII Всесоюз. орнитол. конф. Тез. докл. Киев: Наукова думка. 1: 101-103.
- Смогоржевський Л.О. (1979): Фауна України. 5. Птахи. Київ: Наукова думка. 1: 1-188.

НАСЕЛЕНИЕ ВОДНО-БОЛОТНЫХ ПТИЦ СИСТЕМЫ ПРУДОВ В ОКРЕСТНОСТЯХ СЕЛ ЛИПОВЫЙ СКИТОК – ЗАБОРЬЕ – БОБРИЦА (КИЕВСКАЯ ОБЛАСТЬ)

В.А. Костюшин

*Институт зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН Украины; ул. Б. Хмельницкого, 15,
г. Киев, 01601, Украина*

Schmalhausen Institute of Zoology; Bohdan Khmelnytsky str., 15, Kyiv, 01601, Ukraine

✉ v.kostiushyn@gmail.com

Waterbird community of fish ponds near villages Lypoviy Skitok, Zabiryia and Bobritsya (Kyiv region). - V.A. Kostyushin. - Avifauna of Ukraine. 6. 2015. - The ponds are situated to the south-west from Kyiv. Results of 35 waterbird counts are presented. They were conducted in different months in 1991-2013. In total, 10 860 individuals of 61 waterbird species were counted. Mallard (2635 ind., 24,26%) and Black-headed Gull (1478 ind., 13,61%) were the most numerous. Yellow-legged Gull (907 ind., 8,35%), Sand Martin (796 ind., 7,33%), Pochard (699 ind., 6,44%), Crested Grebe (515 ind., 4,74%), White-winged Black Tern (487 ind., 4,48%), Coot (362 ind., 3,33%), Grey Heron (313 ind., 2,88%), Common Gull (304 ind., 2,80%), Black Tern (137 ind., 1,26%) and Tufted Duck (103 ind., 0,95%) were the common species. [Russian].

Key words: fauna, relative abundance, number, migration, breeding.

Представлены результаты 35 учетов водно-болотных птиц, проведенных в разные сезоны года в 1991–2013 гг. Всего было учтено 10 860 ос. 61 вида. Наиболее многочисленными были крякva (2635 ос./24,26%) и озерная чайка (1478 ос./13,61%). Десять видов являлись обычными, их доля участия составляет от 1 до 8%.

Ключевые слова: фауна, относительное обилие, численность, миграции, гнездование.

Рассматриваемая система прудов расположена в Киево-Святошинском районе к юго-западу от Киева. На протяжении многих лет они использова-

лись исключительно для разведения рыбы, однако примерно в последние десять лет часть из них также используется для любительского рыболовства. Система состоит из 7 относительно крупных и 16 небольших и совсем маленьких прудов (рис. 1). Водная растительность развита слабо, так как большая часть из них, включая все крупные пруды, ежегодно или раз в несколько лет осушаются на зимний период. Заросшими являются лишь небольшие части вершин прудов, а также один из средних по размеру водоемов, который за весь период исследований полностью ни разу не был осушен.

В зимний период неосушенные пруды почти полностью замерзают. Незамерзшими остаются лишь участки в нижних бьефах прудовых дамб, где есть небольшое течение. В отдельные теплые зимы полыньи могут достигать нескольких сотен метров в поперечнике, но обычно они меньше.

Учитывая, что пруды почти полностью окружены селами и дачными поселками, а также то, что половина из них используется для любительского рыболовства, фактор беспокойства для птиц является здесь довольно значительным.

Рис. 1. Район исследований.

Fig. 1. Study area.

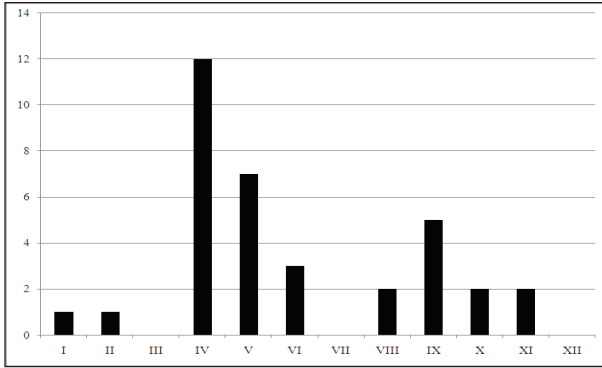

Рис. 2. Количество посещений исследуемых прудов по месяцам.

Fig. 2. Number of visits to ponds by months.

ально – с использованием 10-кратного бинокля и 20–60-кратной подзорной трубы, и по голосам птиц.

Материал и методика

Исследования проводились нами с 1991 г. по 2013 г. Пруды посещались 35 раз в разные периоды года. Количество посещений по месяцам представлено на рисунке 2.

Учеты проводились с обзорных точек или на пеших маршрутах, визу-

Результаты и обсуждение

Всего за период проведения исследований было учтено 10 860 особей 61 вида птиц водно-болотного комплекса (табл.).

Если говорить об общей численности учтенных птиц, без разделения ее по сезонам, то наиболее многочисленными были кряква (*Anas platyrhynchos*) – 2635 ос. (24,26%) и озерная чайка (*Larus ridibundus*) – 1478 ос. (13,61%). Относительное обилие их превышало 10%. Обычные виды: чайка-хохотунья (*Larus cachinnans*) – 907 ос. (8,35%), ласточка-береговушка (*Riparia riparia*) – 796 ос. (7,33%), красноглазая чернеть (*Aythya ferina*) – 699 ос. (6,44%), чомга (*Podiceps cristatus*) – 515 ос. (4,74%), белокрылая крачка (*Chlidonias leucopterus*) – 487 ос. (4,48%), лысуха (*Fulica atra*) – 362 ос. (3,33%), серая цапля (*Ardea cinerea*) – 313 ос. (2,88%), сизая чайка (*Larus canus*) – 304 ос. (2,80%), черная крачка (*Chlidonias niger*) – 137 ос. (1,26%) и хохлатая чернеть (*Aythya fuligula*) – 103 ос. (0,95%). Некоторые из перечисленных птиц, например, сизая чайка, отмечались лишь в период миграций и зимовки.

Собранные данные позволяют заключить, что природный комплекс этой системы прудов, несмотря на значительную антропогенную нагрузку, имеет значительное видовое богатство водно-болотных птиц. Гнездовой комплекс представлен полноценным набором видов, типичных для региона. В нем до-

Видовой состав и численность птиц водно-болотного комплекса
Species composition and number of waterbirds

Вид	К-во, ос.	Доля, %	Характер пребывания
1	2	3	4
<i>Gavia arctica</i>	4	0,04	Редкий пролетный вид, 2 ос. было отмечено 28.04.2013 г., и еще 2 – 1.05.2013 г.
<i>Podiceps ruficollis</i>	8	0,07	Редкий пролетный вид, встречавшийся преимущественно во второй половине апреля, одна встреча была в конце сентября.
<i>P. nigricollis</i>	15	0,14	Малочисленный пролетный вид, встречавшийся с начала апреля до начала мая, а также в середине октября.
<i>P. auritus</i>	30	0,28	Малочисленный пролетный вид. Скопление этих птиц было отмечено 4.09.2011.
<i>P. cristatus</i>	515	4,74	Многочисленный гнездящийся перелетный вид, встречавшийся с начала апреля до середины октября.
<i>Phalacrocorax carbo</i>	60	0,55	Немногочисленный не гнездящийся на прудах вид, встречавшийся с начала июня до начала сентября.
<i>Botaurus stellaris</i>	8	0,07	Редкий гнездящийся вид. Крики токующих птиц отмечались с первой декады апреля до первой декады мая.
<i>Ixobrychus minutus</i>	2	0,02	Редкий гнездящийся вид. Птицы отмечались в июне.
<i>Nycticorax nycticorax</i>	2	0,02	Редкий не гнездящийся вид. Две молодые птицы были отмечены 24.04.2013 г.
<i>Egretta alba</i>	57	0,52	Немногочисленный не гнездящийся на прудах вид, встречавшийся с начала апреля до середины ноября.
<i>Ardea cinerea</i>	313	2,88	Обычный не гнездящийся на прудах вид, встречавшийся с начала апреля до середины ноября. Численность обычно достигала максимума (до 150 ос.) в начале осени, когда начиналось осушение прудов.
<i>A. purpurea</i>	2	0,02	Редкий не гнездящийся вид, отмечавшийся в конце августа.
<i>Ciconia ciconia</i>	2	0,02	Редкий не гнездящийся вид, отмечавшийся на кормежке.
<i>Cygnus olor</i>	18	0,17	Немногочисленный гнездящийся вид, иногда отмечавшийся и в осенне-зимний период.

Продолжение таблицы

Continuation of the Table

1	2	3	4
<i>Tadorna tadorna</i>	1	0,01	Одна особь была отмечена 9.11.1991 г. в скоплении водоплавающих птиц.
<i>Anas platyrhynchos</i>	2635	24,26	Самый многочисленный вид водоплавающих птиц, встречающийся практически на протяжении всего года. Наиболее крупные скопления до 550 ос. отмечались в осенний период.
<i>A. crecca</i>	8	0,07	Редкий пролетный вид, отмечавшийся только в начале мая и первой декаде ноября.
<i>A. penelope</i>	80	0,74	Немногочисленный пролетный вид, встречался только в апреле и конце февраля.
<i>A. querquedula</i>	55	0,51	Немногочисленный пролетный вид, встречался с первой декады апреля до конца первой декады мая. Единичная встреча в конце ноября.
<i>A. clypeata</i>	29	0,27	Немногочисленный пролетный вид, отмечавшийся с начала апреля до начала третьей декады месяца.
<i>Anas</i> sp.	200	1,84	
<i>Aythya ferina</i>	699	6,44	Многочисленный вид, встречающийся с апреля по ноябрь. Наибольшее количество птиц – до 180 ос. – отмечалось в начале апреля. Единичные пары гнездятся.
<i>A. nyroca</i>	8	0,07	Стая отмечена один раз – 9.05.2012.
<i>A. fuligula</i>	103	0,95	Немногочисленный вид, встречающийся преимущественно во время весенней миграции, и иногда осенью. Скопления в весенний период достигали 30 особей.
<i>Bucephala clangula</i>	11	0,10	Редкий пролетный вид, встречающийся только в октябре – ноябре.
<i>Mergus merganser</i>	4	0,04	2.05.1994 г. была встречена группа из 4 птиц.
<i>M. serrator</i>	6	0,06	15.10.2000 г. была встречена группа из 6 птиц.
Anatidae sp.	300	2,76	
<i>Circus aeruginosus</i>	22	0,20	Немногочисленный гнездящийся вид, встречающийся с апреля до первой декады сентября.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	1	0,01	Кормящаяся птица отмечалась один раз – 4.09.2011 г.
<i>Crex crex</i>	1	0,01	Редкий гнездящийся вид. Токующий самец отмечен 9.05.2012 г.
<i>Gallinula chloropus</i>	27	0,25	Немногочисленный гнездящийся вид, встречающийся с начала апреля до конца августа.

Продолжение таблицы

Continuation of the Table

1	2	3	4
<i>Fulica atra</i>	362	3,33	Многочисленный гнездящийся вид, встречающийся с начала апреля до сентября.
<i>Charadrius dubius</i>	11	0,10	Редкий пролетный вид, отмечавшийся в апреле-мае.
<i>Ch. hiaticula</i>	5	0,05	9.05.2012 г. была встречена группа их пяти птиц.
<i>Vanellus vanellus</i>	52	0,48	Немногочисленный гнездящийся вид, отмечавшийся в апреле – июне.
<i>Tringa ochropus</i>	4	0,04	Редкий пролетный вид, отмечавшийся в апреле и августе.
<i>T. glareola</i>	6	0,06	Редкий пролетный вид, отмеченный 9.05.2012 г.
<i>T. nebularia</i>	1	0,01	Редкий пролетный вид, отмеченный 26.08.2012 г.
<i>Actitis hypoleucos</i>	15	0,14	Немногочисленный пролетный вид, отмечавшийся с первой декады апреля до первой декады мая.
<i>Philomachus pugnax</i>	11	0,10	Редкий пролетный вид, отмечавшийся в первой половине мая.
<i>Calidris alpina</i>	5	0,05	Редкий пролетный вид, отмеченный 9.05.2012 г.
<i>Limosa limosa</i>	1	0,01	Редкий пролетный вид, отмеченный 1.05.2000 г.
Charadriidae sp.	51	0,47	
<i>Larus minutus</i>	50	0,46	2.05.1999 г. была встречена группа их 50 птиц.
<i>L. ridibundus</i>	1478	13,61	Один из самых многочисленных видов птиц водно-болотного комплекса, встречающийся на прудах с ранней весны до поздней осени. Наиболее крупные скопления – до 200 ос. – наблюдались в позднеосенний период. На гнездовании отмечалось не более 10 пар.
<i>L. fuscus</i>	10	0,09	10.04.2004 г. было отмечено 10 крупных чаек, сходных с <i>L. cachinnans</i> , но с очень темной окраской спины, на основании чего они были отнесены к <i>L. fuscus</i> .
<i>L. cachinnans</i>	907	8,35	Один из самых многочисленных видов птиц водно-болотного комплекса, встречающийся на прудах с ранней весны до поздней осени. Не гнездится на данных прудах. Наиболее крупные скопления птиц – до 450 ос. – наблюдались в позднеосенний период, когда пруды спускались для отлова рыбы.
<i>L. canus</i>	304	2,80	Вид, редко встречающийся в ранневесенний и позднеосенний периоды, за исключением 9.11.1991 г., когда было отмечено скопление около 300 ос.

Окончание таблицы

End of the Table

1	2	3	4
<i>Larus</i> sp.	800	7,37	
<i>Chlidonias niger</i>	137	1,26	Немногочисленный вид, встречающийся преимущественно в апреле – мае, реже в июне. Не гнездится на прудах.
<i>Ch. leucopterus</i>	487	4,48	Многочисленный пролетный вид, встречающийся почти исключительно в первой декаде мая. Наиболее крупные скопления достигали 250 ос.
<i>Ch. hybrida</i>	3	0,03	Редкий вид, отмеченный один раз в начале июня.
<i>Chlidonias</i> sp.	1	0,01	
<i>Sterna hirundo</i>	26	0,24	Немногочисленный, не гнездящийся вид, отмечавшийся в мае – июне.
<i>Alcedo atthis</i>	5	0,05	Редкий гнездящийся вид, встречался с начала мая до конца сентября.
<i>Riparia riparia</i>	796	7,33	Многочисленный вид, гнездящийся в двух колониях (100–150 и 50–70 гнезд), расположенных в карьерах рядом с прудами. Птицы отмечались со второй половины апреля до конца июня.
<i>Locustella luscinioides</i>	8	0,07	Редкий гнездящийся вид, поющие самцы отмечались с конца апреля до конца июня.
<i>L. fluviatilis</i>	1	0,01	Редкий гнездящийся вид.
<i>Locustella</i> sp.	4	0,04	
<i>Acrocephalus palustris</i>	2	0,02	Редкий гнездящийся вид. Два поющих самца отмечены в мае – июне. Редкость вида обусловлена отсутствием подходящих биотопов.
<i>A. schoenobaenus</i>	5	0,05	Редкий гнездящийся вид, поющие самцы отмечались в мае – июне.
<i>A. scirpaceus</i>	6	0,06	Редкий гнездящийся вид, поющие самцы отмечались в апреле – июне.
<i>A. arundinaceus</i>	33	0,30	Немногочисленный гнездящийся вид, отмечавшийся с первой декады апреля до конца июня.
<i>Luscinia svecica</i>	18	0,17	Немногочисленный гнездящийся вид. Поющие самцы отмечались с конца апреля до конца июня. Встречались как «белозвездные», так и «краснозвездные» самцы.
<i>Remiz pendulinus</i>	11	0,10	Немногочисленный гнездящийся вид.
<i>Emberiza schoeniclus</i>	18	0,17	Немногочисленный гнездящийся вид, отмечавшийся с первой декады апреля до конца июня.
Всего	10 860	100	

минируют чомга, кряква, лысуха, ласточка-береговушка, дроздовидная камышевка (*Acrocephalus arundinaceus*). Наибольшее количество птиц встречается во время весенних и осенних миграций, когда единовременные скопления их могут достигать более 1200 особей. Наиболее многочисленными в этот период являются чомга, серая цапля, кряква, красноголовая чернеть, лысуха, озерная чайка, хохотунья, белокрылая крачка.

Большого значения для охраны краснокнижных птиц пруды не имеют, хотя несколько видов тут были отмечены в период миграций и зимовки – белоглазая чернеть (*Aythya nyroca*), гоголь (*Bucephala clangula*), орлан-белохвост (*Haliaeetus albicilla*). Как кормовая территория в гнездовой период пруды регулярно используются черным коршуном (*Milvus migrans*), а в зимний – серым сорокопутом (*Lanius excubitor*). В таблицу они не включены, поскольку не являются видами водно-болотного комплекса.

РЕГИСТРАЦИЯ ПУСТЫННОЙ КАМЕНКИ (*OENANTHE DESERTI*) В УКРАИНЕ

М.В. Яковлев

Дунайский биосферный заповедник НАН Украины; ул. Татарбунарского восстания, 132а, г. Вилково, Килийский р-н, Одесская обл., 68355, Украина
The Ukrainian Danube Delta Biosphere Reserve; Tatarbunarskogo Povstannya str., 132a, Vilkove, Odessa region, 68355, Ukraine
✉ yakovlev85@mail.ru

Registration of the Desert Wheatear (*Oenanthe deserti*) in Ukraine. - M.V. Yakovlev. - Avifauna of Ukraine. 6. 2015. - A subadult female was observed on a sandy coastal spit in the Danube Biosphere Reserve on 12.11.2013. This is the first record of the species for Ukraine. [Russian].

Key words: fauna, vagrant, Odessa region, distribution.

Молодая самка отмечена на Потаповской косе в приморской части Килийской дельты Дуная 12.11.2013 г. Это первая находка вида в Украине.

Ключевые слова: фауна, залет, Одесская область, распространение.

В приморской части Килийской дельты р. Дунай (территория Дунайского биосферного заповедника НАН Украины) 12.11.2013 г. на песчаной косе Потаповской около 7 минут велись наблюдения за молодой самкой пустынной каменки (*Oenanthe deserti*), sad, ♀. Птицу удалось сфотографировать (фото). Предварительное сообщение опубликовано (Iakovliev, 2014), в этой работе мы приводим более детальную информацию.

Молодая самка пустынной каменки на песчаной приморской косе Килийской дельты Дуная. 12.11.2013 г.

Фото М.В. Яковлева.

A young female Desert Wheatear in the Kilia part of the Danube Delta.

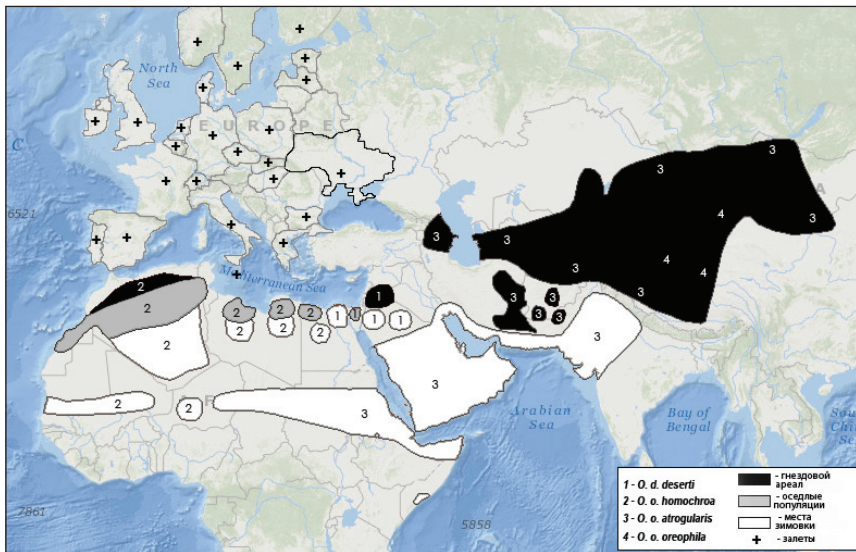
Каменка держалась в 3–10 м от береговой зоны моря на песчаном грунте среди разреженной низкорослой растительности (преимущественно тамарикса ветвистого (*Tamarix ramosissima*) и полыни метельчатой (*Artemisia scoparia*)). Птица была не пугливой и подпускала наблюдателя на расстояние 1–2 м, но при этом делала небольшие перебежки и пряталась за растениями. Погода во время наблюдений была пасмурной (облачность 100%), ветер северо-восточный 1–2 м/с, температура воздуха составляла +13 °С.

O. deserti образует 4 подвидов, которые различаются по большему или меньшему развитию белого цвета на крыле и другими деталями окраски, размерами и биологией (оседлость и перелетность, деталями биотопа и др.) (Гладков, 1954). Ареал вида очень обширен. Номинативный подвид *O. d. deserti* Temminck – оседлый, встречается в Египте к востоку от дельты Нила, на Синайском п-ове, в северо-западной Аравии и Палистине. Подвид *O. d. homochroa* Tristram – оседлый, частично кочующий. Ареал – Африка, к западу от Нила. Подвид *O. d. oreophila* Obelholser – перелетная горная форма. Ареал – Памир, Кашмир, Тибет до оз. Кукунор. Птицы, гнездящиеся в горах у южных границ гнездового ареала, совершают вертикальные миграции и

немного передвигаются к югу (Гладков, 1954). Четвертый подвид – туркестанская пустынная каменка *Oenanthe deserti atrogularis* Blyth – мигрирует. Ареал растянут от восточного Закавказья, степей Казахстана до Закаспийского края, Ирана, Тарбагатая, Туркестана (кроме Памира и Восточной Бухары), Монголии и Манчжурии. Места зимовки расположены в Индии, преимущественно в ее северо-западной части, в Белуджистане, у берегов Персидского залива, в Ираке, Аравии, на Сокотре и в Северо-Восточной Африке. Западная граница зимовок проходит к Восточному Дарфуру. В Египте этот подвид не зимует (Бутурлин, Дементьев, 1937; Гладков, 1954).

Залеты пустынной каменки (преимущественно подвида *O. d. atrogularis*) известны в Норвегию, Швецию, Финляндию, Данию, Великобританию, Ирландию, Нидерланды, Бельгию, Францию, Португалию, Испанию, Швейцарию, Германию, Италию, Мальту, Эстонию, Латвию, Польшу, Чехию, Венгрию, Словакию, Грецию, Болгарию (Bos, Heer, 1984; Aris, 1991; Ecsedi et al., 1992; Tennant, 1993; Sikora et al., 1998; Shurulinkov, Tonev., 2001; BirdLife International, 2012). Анализ этих данных показал, что залеты пустынной каменки в Европу были отмечены преимущественно в осенний период (в октябре и ноябре), реже птицы отмечались зимой и весной.

На основе приведенных выше литературных данных о распространении и залетах пустынной каменки нами была составлена картосхема (рис.). Исходя

Распространение пустынной каменки.

Distribution of the Desert Wheatear.

из географии распространения и миграционных особенностей подвидов, можно предположить, что птица, которая была отмечена в дельте Дуная, принадлежит к подвиду *O. d. atrogularis*.

Ранее на территории Украины этот вид не регистрировался (Пекло, 2002; Grishchenko, 2004; Фесенко, Бокотей, 2007).

Пустынная каменка включена в Бернскую (Приложение II) и Боннскую (Приложение II) конвенции. Численность вида по версии МСОП стабильна, он относится к относительно благополучным – Least Concern (BirdLife International, 2012).

Благодарности

Автор признателен П.С. Панченко, О.А. Форманюку (г. Одесса), Я.А. Редькину (Зоологический музей МГУ), А.И. Корзюкову (Одесский национальный университет им. И.И. Мечникова) за помощь, консультации в подтверждении и определении вида.

ЛИТЕРАТУРА

- Бутурлин С.А., Дементьев Г.П. (1937): Полный определитель птиц СССР. Том 4. Воробьиные. М.–Л.: Изд-во КОИЗ. 1-334.
- Гладков Н.А. (1954): Семейство дроздовые. - Птицы Советского Союза. М.: Советская наука. 6: 398-399, 405-621.
- Пекло А.М. (2002): Каталог коллекций Зоологического музея ННПМ НАН Украины. Птицы. Вып. 3. Воробьинообразные – Passeriformes. Киев. 1-312.
- Фесенко Г.В., Бокотей А.А. (2007): Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). Вид. третє, доповнене. Київ – Львів. 1-111.
- Aris B. (1991): Desert Wheatear at Barn Elms Reservoir – new to the London area. - London Bird Report. 54: 136-137.
- BirdLife International. *Oenanthe deserti*. IUCN Red List of Threatened Species. Version 2012.1. International Union for Conservation of Nature. Retrieved 16 July 2012.
- Bos E., de Heer P. (1984): Desert Wheatear in France in February 1983. - Dutch Birding. 6: 63.
- Ecsedi Z., Szilágyi A., Tar J. (1992): First occurrence of the Desert Wheatear (*Oenanthe deserti*) in Hungary. - Aquila. 99: 190-191.
- Grishchenko V. (2004): Checklist of the birds of Ukraine. - Berkut. 13 (2): 141-154.
- Iakovliev M. (2014): Desert Wheatear *Oenanthe deserti* (Aves, Passeriformes) – the First Record in Ukraine. - Vestnik zoologii. 45 (4): 570.
- Shurulinkov P. S., Tonev R.T. (2001): First observation of the desert wheatear *Oenanthe deserti* in Bulgaria. - Acrocephalus. 22 (104-105): 53-53.
- Sikora A., Poltorak W., Kopiec K. (1998): Białorztyka pustynna *Oenanthe deserti* – nowy gatunek dla awifauny Polski. - Not. Orn. 39 (3): 177-180.
- Tennant F. (1993): Desert Wheatear in County Wexford – species new to Ireland. - Irish Birds. 5: 73-74.

НОВІ ДАНІ ПО РІДКІСНИХ ТА МАЛОЧИСЕЛЬНИХ ВИДАХ ПТАХІВ СХІДНОЇ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А.О. Шевцов, Л.Ю. Балацький

*Кіровоградське відділення Українського товариства охорони птахів;
вул. Героїв Сталінграду, 19, кв. 26, м. Олександрія, Кіровоградська обл., 28008, Україна
Kirovograd branch of the Ukrainian Society for the Protection of Birds;
Heroyiv Stalingradu str. 19/26, Olexandriya, Kirovograd region, 28008, Ukraine*

✉ А.О. Шевцов (A.A. Shevtsov), e-mail: anatoliy_shevtsov@ukr.net

New data about rare and unnumerous bird species of the eastern part of Kirovograd region (Central Ukraine). - A.A. Shevtsov, L.Yu. Balatsky. - *Avifauna of Ukraine*. 6. 2015. - We studied valleys of two small rivers and adjacent territories in 2014 and 2015. Data about 18 bird species are presented. [Ukrainian].

Key words: fauna, distribution, ecology, breeding, number.

Представлені дані по 18 видах птахів, зібрані в ході досліджень долин двох малих річок та навколишніх територій у 2014 і 2015 рр.

Ключові слова: фауна, поширення, екологія, гніздування, чисельність.

Матеріал і методика

Матеріал для даного повідомлення зібраний під час двох велоекспедицій «Омельник-2014» і «Цибульник-2015», які були проведені вздовж русел двох малих річок 2–4.07.2014 р. і 4–6.07.2015 р. по території східних районів Кіровоградської області.

У 2014 р. дослідження проводилися в Олександрійському й Онуфріївському районах. Експедиція проходила по маршруту: м. Олександрія – витік р. Омельник – смт Онуфріївка – гірло р. Омельник – с. Деревка – узбережжя Дніпродзержинського водосховища – с. Петрівка – с. Мар'ївка – с. Олександрівка – м. Олександрія. Загальна протяжність маршруту близько 180 км.

У 2015 р. експедиція проходила по території Олександрійського, Знам'янського і Світловодського районів. Маршрут експедиції: м. Олександрія – м. Знам'янка – с. Дмитрівка – с. Плоске – витік р. Цибульник – с. Іванківці – с. Федірки – с. Глинськ – с. Микільське – с. Золотарівка – гірло р. Цибульник – с. Подорожне – с. Нагірне – узбережжя Кременчуцького водосховища – ур. Московська гора – м. Світловодськ – канал Дніпро – Інгулець – м. Олександрія. Загальна протяжність маршруту близько 240 км.

Обстежені річки є правими притоками Дніпра, вони протікають виключно в межах Кіровоградської області. Попутно дослідження проводилися також у басейні р. Інгулець із лівою притокою Серебряною і кількома безіменними притоками, на узбережжях Кременчуцького і Дніпродзержинського водо-

сховищ, в окремих байрачних лісах, цілих балках, ярах та ін. До статті увійшли дані про птахів, за якими в межах області ведеться регулярний моніторинг гніздових популяцій (Шевцов, 1999, 2002, 2006, 2008, 2012), а також тих, що належать до регіонально рідкісних (Заповідні..., 2008) і видів, занесених до Червоної книги України (2009).

Результати й обговорення

Баклан великий (*Phalacrocorax carbo*). 5.07.2015 р. над дамбою через гирло р. Цибульник біля с. Золотарівка Світловодського району вгору по течії пролетіли 4 птахи.

Квак (*Nycticorax nycticorax*). 4.07.2015 р. дві дорослі і дві молоді особини відмічені на заламах очерету на риборозплідному ставку в с. Долина Знам'янського району.

Чапля жовта (*Ardeola ralloides*). 3.07.2014 р. на риборозплідних ставках біля с. Дерев'янка Онуфріївського району вперше на території області зафіксований один дорослий птах.

Чапля біла велика (*Egretta alba*). У долині Омельника є досить рідкісним, а в долинах Інгульця і Цибульника – звичайним видом. 4.07.2015 р. у вершині риборозплідного ставу в с. Долина Знам'янського району відмічені 38 особин. Ще

одна чапля того ж дня спостерігалася північніше с. Плоске. Вона пролетіла над р. Серебрянкою вгору по течії.

Того ж дня виявлене нове колоніальне поселення чаплевих на великому риборозплідному ставу на р. Цибульник біля с. Федірки Світловодського району. Незважаючи на закінчення гніздового сезону, в межах колонії ще трималися 87 особин великої

Фото 1. Гніздо білого лелеки в Онуфріївському дендропарку. 3.07.2014 р.

Тут і далі фото А.О. Шевцова.
Photo 1. A nest of the White Stork in Onufriyivka town.

білої чаплі, 37 сірих чапель (*Ardea cinerea*) і 17 кваків. 5.07.2015 р. між селами Федірки і Глинськ у долині р. Цибульник спостерігалися 3 великі білі та 2 сірі чаплі. Ще 6 особин великої білої чаплі годувалися на луках біля с. Микільське.

Чапля біла мала (*E. garzetta*). 3.07.2014 р. на риборозплідних ставках біля с. Дерейвка Онуфріївського району на заламах очерету полювали в різних місцях 4 особини. Ще 3 птахи відмічені 4.07.2015 р. на великому риборозплідному ставі на р. Цибульник біля с. Федірки Світловодського району.

Лелека білий (*Ciconia ciconia*). У 2014 р. в долині р. Омельник нами всього виявлено 13 гнізд лелек. З них 6 були розташовані на вуличних стовпах ЛЕП, 4 – на деревах і 1 – на водонапірній башті. Два гнізда в смт Онуфріївка збудовані в незвичних місцях. В Онуфріївському дендрологічному парку гніздо лелеки влаштували на фасадній стіні зруйнованого графського маєтку (фото 1). Тут лелеки гніздилися близько 20 років. Останнє успішне гніздування їх відмічалось у 2009 р. А по вул. Котляревського, 50 лелеки загіздилися на металевому горизонтальному даху працюючого млина й успішно вивели 3 пташенят (фото 2). Ще два гнізда на вуличних стовпах ЛЕП виявлені нами в попередні роки в смт Павлиш. Продуктивність розмноження у 2014 р. була низькою – 1,6 пташеняти на пару, що брала участь у розмноженні, або 2,3 пташеняти на успішну пару ($n = 13$). В одному гнізді було 4 пташеняти, у 3 – по 3, у 3 – по 2, у 2 – по 1 і в 4 гніздах пташенята були відсутні (30,8% неуспішних пар). Із 15 відомих нам гнізд білого лелеки в Онуфріївському районі 73,3% побудовані на штучних платформах.

У 2015 р. нами було обліковано 19 раніше невідомих гнізд білого лелеки. З них у Знам'янському районі – 17 і у Світловодському – 2. На вуличних стовпах ЛЕП різної конструкції розміщені 15 (78,9%) гнізд і на деревах – 4 (21,1%)

Фото 2. Гніздо білого лелеки на працюючому млині в смт Онуфріївка. 3.07.2014 р.

Photo 2. A nest of the White Stork on a mill in Onufriyivka town.

гнізда. В усіх гніздах лелеки розпочали гніздовий сезон, але пташенята успішно вилетіли лише із 8 (57,9% неуспішних пар). У 5 гніздах було по 3 пташенят, в одному – 2 і в 2 – по 1. Продуктивність розмноження склала 1,0 пташеняти на пару, що брала участь у розмноженні, або 2,4 на успішну пару ($n = 19$). На штучних платформах влаштовано 89,4% гнізд.

Репродуктивні показники у районі досліджень за обидва роки були істотно нижчими за середні багаторічні значення для Середнього Придніпров'я (Грищенко, Яблоновская-Грищенко, 2013). Особливо несприятливим для лелек виявився 2015 р.

Під час експедицій часто реєструвалися літуючі лелеки, особливо у 2015 р., коли у другій половині квітня, за словами місцевих жителів, шквальні вітри із градом стали причиною загибелі багатьох кладок і пташенят. Так, 4.07.2015 р. пара лелек годувалася на вологих луках у місці витоку р. Цибульник в околицях с. Іванківці Знам'янського району. Ще 21 літуючого лелеку, що почали влаштовуватися на ночівлю на залізобетонних палях недобудованого ангару, відмічено в околицях с. Федірки Світловодського району. 5.07.2015 р. по одній парі спостерігалися біля сіл Глинськ і Микільське.

Лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*). Чисельність цього виду в долинах досліджуваних річок виявилась досить низькою через незначну кількість придатних для гніздування місць. Як правило, луні гніздяться в рогозово-очеретяних заростях у вершинах ставків або заболочених долин річок. Зустрічальність на р. Омельник у 2014 р. становила – пара/4,7 км русла річки, на р. Цибульник у 2015 р. – пара/3,8 км русла річки (або 2,1 і 2,6 пар/10 км русла). Враховуючи всі обліковані нами зустрічі лунів і придатні для гніздування місця на всій протяжності досліджуваних річок, загальну чисельність очеретяних лунів ми оцінюємо в 7–10 і 10–12 гніздових пар відповідно.

Канюк степовий (*Buteo rufinus*). Гніздову пару виявлено 5.07.2014 р. на межі з Дніпропетровською областю: в байрачному лісі в урочищі Балка Яранська біля с. Миколаївка П'ятихатського району. 4.07.2015 р. низько над кукурудзяним полем північніше с. Долина Знам'янського району біля байрачного лісу кружляла в повітрі пара степових канюків. У цих місцях раніше вид не відмічався (Стригунов и др., 2003; Стригунов та ін. 2008; Шевцов, 2008; Стригунов, Милобог, 2011).

Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*). 4.07.2015 р. у вершині риборозплідного ставу в с. Долина Знам'янського району відмічений дорослий орлан, що сидів на верхівці верби.

Підсоколик великий (*Falco subbuteo*). Малочисельний гніздовий вид регіону. 4.07.2015 р. дорослий птах із проявами гніздової поведінки відмічений у лісосмузі біля с. Долина Знам'янського району.

Деркач (*Crex crex*). На всій протяжності річок виявився досить рідкісним. 3.07.2014 р. крики двох самців відмічено на зволжених луках лівого берега

у гирлі р. Омельник нижче автомобільного мосту. 4.07.2015 р. в місці витоку р. Цибульник в околицях с. Іванківці на вологих луках вдень вокалізували 3 самці деркача.

Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*). 6.07.2015 р. один птах пролетів уздовж берега Кременчуцького водосховища біля с. Нагірне в ур. Московська гора.

Коловодник лісовий (*Tringa ochropus*). На обстежених руслах і в долинах річок Омельник і Цибульник вид не виявлений. 6.07.2015 р. на правому залізобетонному схилі каналу Дніпро – Інгулець в околицях м. Світловодськ серед розрідженої рослинності відмічена пара птахів із проявами гніздової поведінки.

Пісочник малий (*Charadrius dubius*). Рідкісний гніздовий вид області. За вказаний період досліджень виявлений лише одного разу. 6.07.2015 р. на лівому залізобетонному схилі каналу Дніпро – Інгулець в околицях м. Світловодськ відмічена пара птахів із проявами гніздової поведінки.

Голуб-синяк (*Columba oenas*). 4.07.2015 р. зі східної сторони с. Іванківці Знам'янського району на асфальтованій дорозі розсипаним зерном пшениці живився один дорослий птах.

Совка (*Otus scops*). 2.07.2014 р. у глибокому яру, що поріс деревно-чагарниковою рослинністю біля с. Василівка Онуфріївського району відмічений виводок із 3 ще погано літаючих пташенят.

Сиворакша (*Coracias garrulus*). Протягом останніх десятиліть зустрічається в околицях с. Дерев'янка Онуфріївського району (Шевцов, 2006). Тут 3.07.2014 р. на придорожніх стовпах ЛЕП спостерігалися в різних місцях дві особини.

Просянка (*Emberiza calandra*). У районі досліджень виявилася досить звичайним видом. Переважно зустрічається на посушливих схилах цілинних балок і вододілах із рідколіссям, на вигонах у населених пунктах і у придорожніх лісосмугах. У 2014 р. вид знайдений у 6 пунктах, у 2015 р. – в 17. Оселяється як поодиночки, так і невеликими розрідженими групами. Найбільше таке розріджене поселення виявлене 4.07.2015 р. на вододілі між селами Плоске й Іванківці Знам'янського району. На маршруті довжиною 2 км обліковано 9 співаючих самців. Вздовж каналу Дніпро – Інгулець 6.07.2015 р. на маршруті 23 км обліковано 14 співаючих самців.

ЛІТЕРАТУРА

- Грищенко В.Н., Яблоновская-Грищенко Е.Д. (2013): Состояние популяции белого аиста (*Ciconia ciconia*) в Украине в 2013 г. - Беркут. 22 (2): 90-103.
- Заповідні куточки Кіровоградської землі / Ред. Т.Л. Андрієнко. Вид. 2-е. Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛГД», 2008. 1-245.

- Стригунов В.І., Милобог Ю.В. (2011): Канюк степовий. - Червона книга Дніпропетровської області. Тваринний світ. Дніпропетровськ: ТОВ «Новий друг». 338.
- Стригунов В.И., Милобог Ю.В., Ветров В.В. (2003): К вопросу о распространении и численности курганника (*Buteo rufinus*) в Украине. - Бранта. 6: 59-66.
- Стригунов В.І., Милобог Ю.В., Ветров В.В. (2008): Поширення канюка степового в Україні. - Знахідки тварин Червоної книги України. К. 367-372.
- Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І.А. Акімов. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 1-624.
- Шевцов А.О. (1999): Поширення та екологія сірої чаплі в Кіровоградській області. - Бранта. 2: 57-63.
- Шевцов А.О. (2002): Чисельність і деякі особливості екології білого лелеки в Олександрійському районі Кіровоградської області. - Беркут. 11 (2): 154-157.
- Шевцов А.О. (2006): Сучасний стан популяції сиворакші (*Coracias garrulus*) в трансформованих ландшафтах Кіровоградської області. - Бранта. 9: 200-205.
- Шевцов А.О. (2008): Сучасний стан популяції канюка степового (*Buteo rufinus* (Cretzschm.) у Кіровоградській області. - Новітні дослідження соколоподібних та сов. Мат-ли III Міжнарод. конф. «Хижі птахи України». Кривий Ріг. 378-384.
- Шевцов А.А. (2012): Распределение, численность и биология обыкновенного канюка в Александрійском районе Кировоградской области. - Канюки Северной Евразии: распространение, состояние популяций, биология. Тр. VI Международ. конф. по соколообразным и совам Сев. Евразии, г. Кривой Рог, 27–30 сентября 2012 г. Кривой Рог: ООО «Центр-Принт». 258-264.

ЗАЛІТ БІЛОЩОКОЇ КАЗАРКИ (*BRANTA LEUCOPSIS*) У КИЇВСЬКУ ОБЛАСТЬ

В.В. Казанник¹, В.О. Мороз², Р. Bijlmakers³

¹ Київський національний університет імені Тараса Шевченка, кафедра зоології;
вул. Володимирська, 64, м. Київ, 01601, Україна
Taras Shevchenko National University of Kyiv, department of zoology;
Volodymyrska Str., 64, Kyiv, 01601, Ukraine

² Українське товариство охорони птахів; вул. Малиновського, 25, кв. 36, м. Київ, 04210, Україна
Ukrainian Society for the Protection of Birds; Malinovskogo Str., 25/36, Kyiv, 04210, Ukraine

³ п.л. Контрактова, 7, м. Київ, 01901, Україна
Kontraktova Sqr., 7, Kyiv, 01901, Ukraine

✉ В.В. Казанник (V.V. Kazannyk), e-mail: kazannyk@gmail.com

A record of vagrant Barnacle Goose (*Branta leucopsis*) in Kyiv region (North Ukraine). - V.V. Kazannyk, V.O. Moroz, P. Bijlmakers. - Avifauna of Ukraine. 6. 2015. - Barnacle Goose is a rare vagrant species in Ukraine. Two birds were observed in a big gathering of waterbirds on lake Supiy near the town of Yahotyń (50° 17' N, 31° 43' E) on 25.03.2015. A short review of former records of the species in Ukraine are presented. [Ukrainian].

Key words: fauna, distribution, migration.

Дві казарки спостерігалися у великому скупченні водоплавних птахів на оз. Супій біля м. Яготин 25.03.2015 р. Наводиться короткий огляд попередніх зустрічей виду на території України.

Ключові слова: фауна, поширення, міграція.

Білошока казарка (*Branta leucopsis*) – рідкісний залітний вид на території України. Весняна та осіння міграції цих птахів проходять вузьким біломорсько-балтійським «коридором». Лише невелика кількість їх відхиляється від цього шляху, що призводить до зальотів у суміжні, не властиві для них регіони. Відносно часті зустрічі таких особин поблизу біломорсько-балтійського «коридору», значно рідше – далі від нього (Лысенко, 1991). Окремі особини казарок можуть бути захоплені пролітними зграями гусей інших видів, чим і можна пояснити їх зальоти в низку країн Європи, в тому числі в Україні (Кишинский, 1979).

Певні матеріали реєстрацій залітних білошоких казарок відомі з кінця XIX ст. Так, М.М. Сомов (1897) вказує цей вид для колишньої Харківської губернії як імовірно залітний, але без достовірних фактів реєстрації. Це припущення про можливість зустрічей на території Харківщини підтвердилося значно пізніше: одну білошоку казарку спостерігали влітку на ставках Печенізького рибгоспу у зграї великої білолобої гуски (*Anser albifrons*) (Кривицкий и др., 1996). Загалом, у XIX ст. відомо лише про один достовірний випадок здобування цього птаха: 27.10.1899 р. в с. Пеняки (нинішній Бродівський район Львівської області). Опудало казарки зберігається в Державному природознавчому музеї в м. Львові (Страутман, 1963; Бокотей, Соколов, 2000).

У XX ст. кількість зустрічей зросла, найбільше спостережень цих птахів припадає на Азово-Чорноморський регіон. 22.03.1980 р. зграю з 28 білошоких казарок зустріли в пониззі Молочного лиману. Наступного дня, імовірно, цю ж зграю відмічено біля м. Алушта (Лысенко, 1991). Весною 1988 р. та восени 1989 р. відповідно 16 та 36 особин спостерігали на Кінбурнському п-ові в Очаківському районі Миколаївської області (Пирогов, 1996). 7 особин спостерігали 12.01.1997 р. на водосховищі в околицях м. Алушта у зграї з 37 особин червоноволої казарки (*Rufibrenta ruficollis*) (Бескаравайный, Костин, 1997). В.М. Кучеренко 6.02.2005 р. відмітив зграю з 17 птахів у Сакському районі АР Крим на захід від с. Новофедорівка. Спираючись на матеріали спостережень білошоких казарок у Криму, автор припускає, що це можуть бути птахи з напіввільної популяції гусеподібних зоорозплідника Асканії-Нова (Кучеренко, 2005). Чотири особини було обліковано в зимовий період 1998/1999 рр. у вторинній дельті Кілійського рукава р. Дунай (Жмуд, 1999). 20.11.2015 р. М.В. Яковлев бачив білошоку казарку біля оз. Сасик на півдні Одеської області*.

На території Вінницької області одну білошоку казарку було здобуто зі зграйки в 6–7 особин пізно восени 1985 р. на р. Південний Буг біля с. Стрельчинці Турбівського району (С.О. Лопарев, особ. повід.).

* <https://www.facebook.com/max.yakovlev.524/posts/906128872836505>

Відома реєстрація білощокої казарки в національному природному парку «Деснянсько-Старогутський»: 3.04.2007 р. дві особини відмічено О.М. Федунюком на р. Десна в околицях мисливсько-риболовної бази «Боровичанка». Птахи летіли в північному напрямку в невеликій зграї (близько 20 особин) великої білолобої гуски (Гаврись та ін., 2007).

Ми спостерігали двох білощоких казарок на оз. Супій біля м. Яготин Київської області 25.03.2015 р. Птахи трималися у значному (понад 6 тис. особин) скупченні великих білолобих гусей, гуменників (*Anser fabalis*), різних видів качок (*Anas* та *Aythya*), мартинів і лисок (*Fulica atra*). Казарки були сфотографовані*. Імовірно, цих же двох птахів було сфотографовано 4.04** у зграї великих білолобих гусей та гуменників над с. Поділля Баришівського району (К.В. Пазюк, особ. повід.).

Згідно наявних даних, це перша реєстрація білощокої казарки для Київської області.

ЛІТЕРАТУРА

- Бескаравайный М.М., Костин С.Ю. (1997): Особенности зимовки птиц на Южном берегу Крыма. - Экосистемы дикой природы. Одесса. 6: 5-7.
- Бокотей А.А., Соколов Н.Ю. (2000): Каталог орнітологічної колекції Державного природознавчого музею. Львів. 1-164.
- Гаврись Г.Г., Кузьменко Ю.В., Мішта А.В., Коцержинська І.М. (2007): Фауна хребетних тварин національного природного парку «Деснянсько-Старогутський». Суми: Козацький вал. 1-118.
- Жмуд М.Е. (1999): Птицы украинской части дельты р. Дунай и сопредельных территорий в зимний сезон 1998–1999 гг. - Зимние учеты птиц на Азово-Черноморском побережье Украины. 2: 33-43.
- Кищинский А.А. (1979): Миграции белошекой казарки – *Branta leucopsis* (Bechst.). - Миграции птиц Восточной Европы и Северной Азии. Аистообразные – Пластинчатоклювые. М.: Наука. 183-188.
- Кривидкий И.А., Кальченко Ю.А., Кальченко А.Ю. (1996): Птицы прудов Печенежского рыбхоза. - Птицы бас. Северского Донца. 3: 16-21.
- Кучеренко В.Н. (2005): О встрече белошекой казарки *Branta leucopsis* (Bechstein, 1803) в Крыму. - Бранта. 8: 194-195.
- Лысенко В.И. (1991): Фауна Украины. Т. 5. Птицы. Вып. 3. Гусеобразные. Киев: Наукова думка. 1-208.
- Пирогов Н.Г. (1996): К изучению пролета птиц в районе Черноморского заповедника. - Запов. справа в Україні. 2: 42-48.
- Сомов Н.Н. (1897): Орнитологическая фауна Харьковской губернии. Харьков: Тип. А. Дарре. 1-680.
- Страутман Ф.И. (1963): Птицы западных областей УССР. Львов: ЛГУ. 1: 1-200.

* <http://bird-hobby.com.ua/index.php/435-25-03-2015-yagotin-rulit>

** <https://www.facebook.com/groups/birdwatching.ua/permalink/1567862640162544/>

ЗНАХІДКИ ПТАХІВ ІЗ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА НА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЯХ

Повідомлення 2

І.В. Скільський^{1,2}, Н.А. Смірнов¹, Я.І. Зеленчук³, М.С. Атаманюк⁴,
А.В. Юзик⁵, Л.І. Мелешук⁶

¹Чернівецький обласний краєзнавчий музей; а/с 532, м. Чернівці, 58001, Україна
Chernivtsi Regional Museum; P.O. Box 532, Chernivtsi, 58001, Ukraine

²Національний природний парк «Хотинський»; вул. Олімпійська, 69, м. Хотин,
Чернівецька обл., 60000, Україна

Khotyn National Park; Olimpiiska str., 69, Khotyn, Chernivtsi region, 60000, Ukraine

³Національний природний парк «Верховинський»; пр. Печіще, 3, с. Верхній Ясенів,
Верховинський район, Івано-Франківська обл., 78712, Україна

*Verkhovyna National Park; Pechishche avenue, 3, Verkhny Yaseniv, Ivano-Frankivsk region,
Verkhovyna district, 78712, Ukraine*

⁴Українське товариство охорони птахів; с. Джурів, Снятинський р-н,
Івано-Франківська обл., 78354, Україна

*Ukrainian Society for the Protection of Birds; Dzhuriv, Sniatyn district, Ivano-Frankivsk
region, 78354, Ukraine*

⁵Національний природний парк «Черемоський»; вул. Українська, 186, смт Путила,
Чернівецька обл., 59100, Україна

Cheremosh National Park; Ukrainska str., 186, Putyla, Chernivtsi region, 59100, Ukraine

⁶Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича; а/с 532, м. Чернівці,
58001, Україна

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University; P.O. Box 532, Chernivtsi, 58001, Ukraine

✉ І.В. Скільський (I.V. Skilsky); e-mail: skilskyiv@ukr.net

Records of birds from the Ukrainian Red Book in Chernivtsi region and adjacent territories (West Ukraine). Part 2. - I.V. Skilsky, N.A. Smirnov, Ja.I. Zelenchuk, M.S. Atamanjuk, A.V. Yuzyk, L.I. Meleshchuk. - Avifauna of Ukraine. 6. 2015. - Data were collected in 1988–2015. Information about 16 species is presented. [Ukrainian].

Key words: fauna, rare species, distribution.

Дані було зібрано в 1988–2015 рр. Наведено інформацію для 16 видів.

Ключові слова: фауна, раритетні види, поширення.

Матеріали зібрано протягом 1988–2015 рр. у межах м. Чернівці, а також на території Вижницького (сmt Берегомет і Лекечі), Заставнівського (села Васловівці, Горішні Шерівці, Задубрівка і Репужинці), Кіцманського (села

Повідомлення 1 опубліковане в попередньому випуску: Скільський І.В., Годованець Б.Й., Бучко В.В., Смірнов Н.А., Атаманюк М.С., Мелешук Л.І. (2014): Знахідки птахів із Червоної книги України в Чернівецькій області та на прилеглих територіях. Повідомлення 1. - Авіфауна України. 5: 1-5.

Біла, Дубівці й Шипинці), Путильського (с. Сарата і лісоділ. Перкалаб), Сокирянського (села Василівка, Волошкове, Кормань, Ломачинці й Ожеве), Сторожинецького (сміт Красноільськ і с. Заволока) та Хотинського (с. Ворничани) районів Чернівецької, Верховинського (національний природний парк (НПП) «Верховинський» (НППВ)) та Снятинського (м. Снятин, села Джурів, Новоселиця, Попельники, Рудники і Троїця) районів Івано-Франківської й Заліщицького (с. Дзвиняч) району Тернопільської областей.

Лелека чорний (*Ciconia nigra*). 1.04.2013 р. – 1 ос., мілководдя р. Перкалаб, Перкалабське природоохоронне науково-дослідне відділення (ПОНДВ), НППВ. 5.04.2013 р. – кілька особин (згряя), мілководдя та прибережні ділянки потоку (п.) Прелучний, Перкалабське ПОНДВ, НППВ. 21.06.2014 р. – 2 ос. шукали поживу на мілководдях невеликої лісової водойми, ур. Сухий (НПП «Вишницький»), південно-західніше смт Берегомет. 27.08.2014 р. – 1 молоду особину піймано в центрі селища (вона певний час не могла літати (очевидно незадовго до її виявлення вдарилася у скло вітрини магазину і відходила від шоку), згодом піднялася в повітря і попрямувала до найближчого лісу), масиви індивідуальної забудови, смт Берегомет. 10.2014 р. – 12 ос. (згряя) на ріллі, поле біля острівного лісу, окол. с. Ворничани. 12.04.2015 р. – 2 ос. на гнізді (спарювання), буковий ліс, окол. с. Джурів.

Лунь польовий (*Circus cyaneus*). 20.01.2010 р. – самка, літала над полем, окол. с. Шипинці. 13.03.2010 р. – самець, літав (полював) над полем (перелоги), окол. с. Дубівці. 14.03.2010 р. – самець, літав (полював) над полем (перелоги), окол. с. Шипинці. 28.03.2011 р. – самець пролетів над полем, окол. с. Шипинці. 30.04.2011 р. – самка, літала над полем, окол. с. Шипинці.

Підорлик малий (*Aquila pomarina*). 29.04.2009 р. – 1 ос. пролетіла над луками і ставком, окол. с. Заволока. 26.04.2013 р. – 1 ос. кружляла в повітрі, сідала на поле і ходила по землі, полюючи на здобич, окол. с. Ворничани. 21.09.2013 р. – 1 ос. пролетіла над ялиновим лісом, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 26), НППВ.

Беркут (*A. chrysaetos*). 31.07.2013 р. – 1 ос. кружляла над ялиновим лісом, Прикордонне ПОНДВ (кв. 39, вид. 6), НППВ.

Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*). Останнім часом спорадично виявляли лише зимуючих птахів. 12.2014 р. – 1 ос., р. Дністер, окол. с. Василівка. 12.2014 р. – 2 ос., р. Дністер, окол. с. Волошкове. 01–02.2015 р. – 4 ос. (іноді полювали на крижнів (*Anas platyrhynchos*)), р. Дністер, окол. с. Ожеве. Слід також зазначити, що зима 2014/2015 рр. була дуже м'якою, малосніжною, фактично без морозів. На багатьох водоймах (у тому числі й на Дністрі) крига тривалий час була фактично відсутня, що дозволяло орланам успішно полювати на рибу.

Орябок (*Tetrastes bonasia*). Протягом 2013 р. всі дані зібрані з території

НППВ: 30.05 – гніздо, ялиновий ліс, Чивчинське ПОНДВ (кв. 21, вид. 3); 9.08 – кілька особин, ялиновий ліс, Буркутське ПОНДВ (кв. 28, вид. 14); 12.08 – кілька особин, ялиновий ліс, долина р. Чорний Черемош, Буркутське ПОНДВ (кв. 8, вид. 25); 17.08 – 1 ос., ялиновий ліс, долина р. Чорний Черемош, Буркутське ПОНДВ (кв. 8, вид. 25); 24.08 – 3 ос., ялиновий ліс, долина р. Чорний Черемош, Буркутське ПОНДВ (кв. 8, вид. 25); 24.08 – кілька особин, ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 21); 31.08 – 2 ос., ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 26); 12.09 – кілька особин, ялиновий ліс, Перкалабське ПОНДВ (кв. 20, вид. 10); 15.09 – кілька особин, ялиновий ліс, долина п. Маскотин, Перкалабське ПОНДВ (кв. 1, вид. 4); 11.10 – 1 ос., ялиновий ліс, долина р. Перкалаб, Перкалабське ПОНДВ (кв. 4, вид. 3); 15.10 – кілька особин, ялиновий ліс, долина р. Чорний Черемош, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 18); 19.10 – 2 ос., ялиновий ліс, Чивчинське ПОНДВ (кв. 19, вид. 8); 20.11.2013 р. – 1 ос., ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 20). Протягом 2014 р. кілька знахідок відомо з території НПП «Черемоський»: 24.04 – 1 ос., ялиновий ліс, ур. Калиничі, лісосіл. Перкалаб; 3.07 – самка з виводком, ялиновий ліс, ур. Семенчук, окол. с. Сарата; 30.07.2014 р. – 1 ос., ялиновий ліс, долина р. Перкалаб, ур. Калиничі, лісосіл. Перкалаб.

Журавель сірий (*Grus grus*). 25.10.2008 р. – зграя із близько 90–100 ос. (обидві частини клину налічували орієнтовно по 45–50 птахів) о 18⁰⁸ мігрувала над селом у долині р. Прут у південно-східному напрямку, с. Шипинці. 6.10.2010 р. – близько 30 ос. (зграя) прямували клином у східному напрямку над масивами нової багатоповерхової забудови (мікрорайон «Гравітон»), східна частина м. Чернівці. 3.04.2011 р. – більше 50 ос. (зграя) пролетіли над с. Ворничани. 25.09.2011 р. – 10 і 15 ос. (зграї) мігрували (летіли клином, іноді було чути характерний крик) відповідно о 17¹⁵ і 18³⁵ над долиною р. Рибниця в південно-західному напрямку, окол. с. Новоселиця. 25.10.2012 р. – близько 50 ос. (зграя) прямували клином у східному напрямку над масивами нової багатоповерхової забудови (мікрорайон «Гравітон»), східна частина м. Чернівці. 24.09.2013 р. – чотири зграї по 100–150 ос. й одна з більше 300 ос. мігрували (в усіх випадках птахи летіли клином, часто було чути характерний крик) відповідно о 15⁴⁰, 16⁵⁰, 17⁴⁵, 18⁰⁵ і 19⁴⁰ над долиною р. Рибниця в південно-західному напрямку, окол. с. Джурів. 24.09.2013 р. – 46 ос. (зграя) мігрували (летіли клином, іноді було чути характерний крик) о 17⁴⁵ над долиною р. Черемош у південно-західному напрямку, окол. с. Попельники (фото 1). 25.09.2013 р. – більше 40 ос. (зграя) пролетіли над с. Троїця. 18.10.2013 р. – більше 35 і близько 20 ос. (зграї) мігрували (летіли чітким клином, часто було чути характерний крик) над долиною р. Рибниця в південно-західному напрямку, окол. с. Джурів. Протягом 2015 р. (весна й осінь) відносно часто

Фото 1. Пролітна зграя сірого журавля. Околиці с. Джурів Снятинського району Івано-Франківської області. 24.09.2013 р.

Фото М.С. Атаманюка.

Photo 1. A migrating flock of Cranes.

спостерігали мігруючі зграї над територією НПП «Черемоський»: 14 і 30.03, 2.04 – долина р. Перкалаб, ур. Калиничі, лісосіл. Перкалаб; 14, 25 і 31.03 – хр. Чорний Діл, лісосіл. Перкалаб; 15 і 28.03, 29.09, 7 і 9.10 – г. Томнатик (Памір), окол. с. Сарата; 17, 24 і 31.03 – ур. Порняля, окол. с. Сарата; 30.09, 7 і 10.10 – ур. Семенчук, окол. с. Сарата.

Крячок малий (*Sterna albifrons*). 11.07.2011 р. – 1 ос. пролетіла над р. Прут, окол. с. Біла.

Голуб-синяк (*Columba oenas*). 26.04.2013 р. – територіальна пара (токуючий самець), буковий ліс (є багато великих дупел), окол. с. Джурів. Крім того, протягом 2013 р. на території НППВ птахів спостерігали в таких місцях: 12.04 – зграя, ялиновий ліс, Перкалабське ПОНДВ (кв. 12, вид. 8); 30.04 – 1 ос., ялиновий ліс, долина п. Плив'є, Чивчинське ПОНДВ; 8.05 – 2 ос., ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 40, вид. 4); 31.05 – 1 ос., ялиновий ліс, долина п. Альбин, Буркутське ПОНДВ; 2.06 – 2 ос., ялиновий ліс, долина п. Копілаш, Буркутське ПОНДВ; 6.06 – зграя, ялиновий ліс, Перкалабське ПОНДВ (кв. 16, вид. 4); 8.06 – зграя, ялиновий ліс, Перкалабське ПОНДВ (кв. 16, вид. 4); 17.06 – 2 ос. (в різних місцях), узлісся ялинового лісу, Прикордонне ПОНДВ (кв. 27, вид. 6; кв. 41, вид. 2); 8.07 – 1 ос., ялиновий ліс, долина п. Альбин, Буркутське ПОНДВ; 11.07 – 1 ос., ялиновий ліс, ур. Дуконя, Буркутське ПОНДВ; 14.07 – 1 ос., ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 33, вид. 6); 18.07 – 1 ос., узлісся ялинового лісу, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 4); 13.08 – зграя, узлісся ялинового лісу, Буркутське ПОНДВ (кв. 7,

вид. 6); 21.08 – кілька особин, ялиновий ліс, долина п. Копілаш, Буркутське ПОНДВ; 28.08 – 3 ос., ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 28, вид. 12); 24.09 – зграя, узлісся ялинового лісу, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 26); 16.11 – 1 ос., ялиновий ліс, ур. Прелучний, Перкалабське ПОНДВ; 21.11 – 1 ос., ялиновий ліс, Прикордонне ПОНДВ (кв. 31, вид. 21). У 2014 р. птахів виявляли в ялинових лісах у долині р. Сарата (лісоділ. Перкалаб) в межах НПП «Черемоський»: 18.06 – кілька особин (голос); 22.07 – 1 ос. (голос).

Пугач (*Bubo bubo*). Влітку 2006 р. встановлено місце відносно постійного перебування птахів (у печері знайдено свіжі шкурки близько 10 здобутих пугачами білочеревих їжаків (*Erinaceus roumanicus*)), берег Дністровського водосховища, окол. с. Кормань. Літо 2010 р. – 2 ос., листяний ліс, окол. с. Рудники.

Сич волохатий (*Aegolius funereus*). 28.08.2014 р. – 1 ос., ялиновий ліс, хр. Чорний Діл, лісоділ. Перкалаб.

Сиворакша (*Coracias garrulus*). 4.05.2009 р. – 1 ос. літала між деревами й іноді сідала на гілки і на землю (спостережника підпустила на віддалі 15–20 м), пасовищні луки на межі з масивами індивідуальної забудови, окраїна с. Дзвиняч. Осінь 2009 р. – 1 ос. сиділа на дереві серед поля, окол. с. Задубрівка. Кінець серпня 2010 р. – 1 ос., узлісся, окол. с. Васловівці. 09.2012 р. – 1 ос., масиви індивідуальної забудови, окраїна с. Горішні Шерівці.

Дятел зелений (*Picus viridis*). 20.07.2009 р. – 1 молода особина сиділа на вербі поблизу залізничного переїзду, луки, окол. с. Шипинці.

Дятел білоспинний (*Dendrocopos leucotos*). 13.07.1988 р. – самець сидів на верхівці ялини, ялицево-буковий ліс, ур. Лаура, південніше смт Красноільськ. 20.06.2013 р. – територіальна пара, буково-ялицевий ліс, НПП «Вижицький», окол. с. Лекечі.

Дятел трипалий (*Picoides tridactylus*). 5.06.2014 р. – 1 ос., ялиновий ліс, ур. Калиничі, лісоділ. Перкалаб. 15.10.2014 р. – 1 ос., ялиновий ліс, долина р. Перкалаб, ур. Калиничі, лісоділ. Перкалаб.

Сорокопуд сірий (*Lanius excubitor*). Для кінця 2000-х рр. знахідки цих птахів відомі в основному із двох пунктів. Окол. с. Шипинці, 2009 р.: 10.01 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП зі здобиччю, луки з кущами; 23.02 – 1 ос. сиділа на дереві біля дороги; 14.03 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП біля залізниці; 22.04 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП, поле; 1.07 – 1 ос. переслідував терновий сорокопуд (*L. collurio*), луки з кущами; 2.08 – 1 молода особина й 1 ad., яка піймала гризуна, луки з кущами. Окол. с. Дубівці, 2009 р.: 8.06 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП, луки, лісосмуга; 29.06 – 2 молоді особини й 1 ad., яка голосно кричала і відганяла звичайного канюка (*Buteo buteo*), пришляхова лісосмуга; 5.07 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП, луки з кущами; 20.07 – 3 молоді особини (выводок), луки з кущами; 9.08 – 2 ос. сиділи на дротах ЛЕП, луки;

Фото 2. Наколота на гілку сірим сорокопудом прудка ящірка. Околиці с. Дубівці Кіцманського району Чернівецької області. 13.05.2010 р.

Фото Н.А. Смірнова.

Photo 2. A Sand Lizard pinned up on a twig by a Great Grey Shrike.

24.11.2009 р. – 2 ос. сиділи на глоді, луки з кущами, берег р. Дністер, окоп. с. Репужинці. 2.10.2010 р. – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП, поле з поодинокими куртинками кущів, окоп. м. Снятин.

Подяки

Автори висловлюють щирю подяку В. Бойченку, Б.Й. Годованцю, В. Грималюку, В.І. Дроняку, О.В. Зайцю, І.І. Зуб'юку, В.В. Ігнатюку, І.І. Ілюку, В.О. Кіцнаку, І.В. Маковію, В.М. Маротчаку, М.Ю. Маротчаку, В.П. Мартишуку, В. Матвійчуку, Н.Г. Мелешук, Р.І. Мелешуку, П.І. Михайлюку, А.В. Олексюку, В.А. Островському, І.В. Пелепку, В.Д. Рейкалу, Б.Т. Рідушу, С.П. Рубаняку, Г.Й. Скільській, Ю.Ю. Сливчуку, І.В. Слижуку, Д.А. Смірнову, В.І. Стратію, М.М. Суслику (мол.), Д.М. Томюк, Л.І. Труфін, І.І. Чорнею, М.І. Юрнюку, М.Д. Янушевському та деяким іншим дослідникам за надання неопублікованих даних чи/ї допомогу у проведенні спостережень.

16.08 – 3 ос., луки з кущами. Окол. с. Дубівці, 2010 р.: 10.05 – пара переслідувала звичайного канюка (*Buteo buteo*), згодом 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП (вистежувала здобич), луки; 13.05 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП, а в лісо-смузі виявлено наколоту на гілку чорної бузини молоду особину прудкої ящірки (*Lacerta agilis*) (фото 2); 27.06 – територіальна пара, лісосмуга; 4.07.2010 р. – 2 ос. сиділи на дротах ЛЕП, згодом одна з них полювала на літаючих комах (за 10 хв. піймала 6 екз.), а інша (очевидно молода) активно випрошувала в першій корм, лісо-смуга. Окол. с. Шипинці, 2010 р.: 15.06 – 1 ос. пролетіла з пійманою здобиччю (дрібний ссавець), луки з кущами; 15.12 – 1 ос. сиділа на дротах ЛЕП, луки з кущами. Крім того, птахи виявлені ще в кількох місцях. 19.07.2009 р. – 1 ос. сиділа на верхівці дерева, при шляхові насадження, окоп. с. Ломачинці.

ДИНАМИКА ПРЕДЗИМОВОЧНЫХ СКОПЛЕНИЙ ВОДОПЛАВАЮЩИХ ПТИЦ НА ДНЕПРЕ В РАЙОНЕ КАНЕВА В 2015 г.

В.Н. Грищенко, Е.Д. Яблоновская-Грищенко

*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, УНЦ «Институт биологии», Каневский природный заповедник; ул. Шевченко, 108, г. Канев, Черкасская обл., 19000, Украина
National Taras Shevchenko University of Kyiv, Institute of Biology, Kaniv Nature Reserve; Shevchenko str. 108, Kaniv, 19000, Ukraine*

✉ В.Н. Грищенко (V.N. Grishchenko), e-mail: vgrishchenko@mail.ru

Dynamics of pre-wintering gatherings of waterbirds on the Dnieper near Kaniv (Central Ukraine) in 2015. - V.N. Grishchenko, E.D. Yablonovska-Grishchenko. - *Avifauna of Ukraine*. **6. 2015.** - We studied timing of forming, species composition and number dynamics of two autumn gatherings. They were located on a fish-farm in the Kaniv reservoir and on the river-bed of Dnieper. These gatherings consisted mainly of wintering species, majority of birds remained to winter. The work continued observations in 2013–2014. [Russian].

Key words: migration, wintering, species composition, number dynamics, ducks.

Изучались сроки формирования, видовой состав и динамика численности двух осенних скоплений околородных птиц и образование зимовки. Работа продолжает наблюдения 2013–2014 гг.

Ключевые слова: миграция, зимовка, видовой состав, динамика численности, утки.

Осенью 2013 и 2014 гг. мы проводили регулярные учеты численности в двух скоплениях водоплавающих птиц в окрестностях Канева с целью изучения их динамики и образования зимующей группировки (Грищенко, Яблоновская-Грищенко, 2014). В 2015 г. эти исследования были продолжены.

Материал и методика

Возле Канева в последние годы осенью образуются два постоянных скопления водоплавающих птиц – на лиманном рыбхозе в юго-восточной части Каневского водохранилища и на Днестре в черте города возле небольшого островка посреди основного русла. Детальное их описание и картосхема размещения приведены в предыдущей публикации (Грищенко, Яблоновская-Грищенко, 2014). Птицы держатся здесь до начала зимы, в дальнейшем значительная их часть остается зимовать на незамерзающем участке Днестра ниже Каневской ГЭС. В связи с этим мы называем эти скопления предзимовочными. Всего в ходе регулярных исследований с 1987 на зимовке возле Канева зарегистрировано 30 видов водоплавающих и околородных птиц (Грищенко и др., 2013; Гаврилюк та ін., 2014). Преобладает крякva (*Anas*

platyrhynchos), в большом количестве встречаются также гоголь (*Bucephala clangula*) и большой крохаль (*Mergus merganser*).

Регулярные наблюдения за ходом миграции птиц в окрестностях Канева с использованием автомобиля проводились нами со второй половины августа, что дало возможность точно определить время образования скоплений. Для изучения их динамики проводились регулярные учеты численности, несколько раз в месяц.

Результаты

На островке на Днестре утки стали появляться еще в конце сентября, но такие скопления оставались временными. Их образование могло быть связано с ветреной погодой, когда на водохранилище была сильная волна. Так, 29.09 во время сильного северного ветра на островке и косах возле него отдыхали и сушили оперение более 400 больших бакланов (*Phalacrocorax carbo*), возле них держалось около 300 крякв и до 600 озерных (*Larus ridibundus*), сизых (*L. canus*) чаек и хохотуний (*L. cachinnans*). 5.10 на острове наблюдались только бакланы и чайки, утки небольшими стаями рассредоточились на водохранилище. Аналогичная картина наблюдалась во время сильного юго-западного ветра 12.10. На острове и возле него собралось более 800 уток. Кроме крякв здесь держалось несколько связей (*Anas penelope*). Отдельной плотной стаей на русле плавали 26 хохлатых чернетей (*Aythya fuligula*) и неподалеку от них 3 чомги (*Podiceps cristatus*). Вместе с кряквами на мелководье выше островка кормились два молодых белолобых гуся (*Anser albifrons*). 16.10 утки снова были на водохранилище.

Постоянно встречаться стаи уток возле островка и ниже по руслу Днестра стали с начала третьей декады октября. Часть их отдыхала на песчаных косах острова или плавала рядом, часть дрейфовала вниз по течению, растягиваясь узкой полосой на несколько километров. Небольшие стаи кормились на мелководьях. 23.10 на Днестре было учтено около тысячи крякв. С ними держалась стая из 20 чернетей, определить их до вида не удалось из-за плохой видимости. 24.10 на островке и возле него держались около 1000 крякв, еще 200 особей кормились выше него на мелководье. Кроме крякв здесь было 20 связей и чернети – 10 красноголовых (*Aythya ferina*), около 30 хохлатых и не менее 20 морских (*A. marila*). Снизу над островом пролетели два белолобых гуся и сели к кряквам, которые кормились на мелководье. 29.10 здесь было отмечено около 1000 крякв, 10 связей, 2 больших крохалея. С утками держались два белолобых гуся, по-видимому, все те же птицы. К 3.11 количество крякв увеличилось до 1600.

В дальнейшем численность этого скопления оставалась практически стабильной до конца декабря. Количество крякв колебалось в пределах

Динамика численности водоплавающих птиц в предзимовочном скоплении на лиманном рыбхозе на Каневском водохранилище в 2015 г.
Number dynamics of waterbirds in pre-wintering gathering on fish-farm in the Kaniv reservoir in 2015

Вид	16.10	22.10	29.10	3.11	12.11	19.11	4.12	8.12	16.12	21.12
<i>Anas platyrhynchos</i>	≤100	~600	250	200	~300	500	400	≤300	400	250
<i>A. penelope</i>	10			5		3				
<i>A. acuta</i>	4									
<i>A. strepera</i>				7		4				
<i>Aythya fuligula</i>			80	22		25			60	
<i>A. ferina</i>	12	30	25	29		68			100	
<i>A. marila</i>			20	7		30			10	
<i>Aythya</i> sp.				>50	>100		~200	≤200	30	~200
<i>Bucephala clangula</i>	~150	≤300	450	320	≤400	400	≤100	≤100	250	200
<i>Mergus merganser</i>				8			24	≥20		20
<i>M. albellus</i>		2	3	26	~10	15	2	≤10		50
<i>Fulica atra</i>	2		8	2		3			4	
<i>Podiceps cristatus</i>	15	12	80	45	3	>40		9		
<i>P. nigricollis</i>	1			1						
<i>P. auritus</i>				1						
<i>Cygnus olor</i>						1				
<i>Cygnus</i> sp.							13	2	42	38

1400–1600 особей. Причем колебания эти скорее всего связаны с тем, что часть уток отлетала на кормежку. Небольшие стаи кормящихся крякв отмечались на мелководьях в разных местах. Весь ноябрь и декабрь скопление было моновидовым. Другие птицы отмечались здесь очень редко. 3.11 на мелководье возле уток кормились 6 лебедей-шипунув, а 12.11 вместе с кряквами держались одиночная свиязь и два чирка.

Скопление на лиманном рыбхозе было, напротив, поливидовым и более динамичным. Основу его, помимо крякв, составляли рыбоядные утки – гоголи и чернети. Из-за большой площади плеса при плохой видимости провести точный учет было невозможно, поэтому во многих случаях приводятся приблизительные данные (табл.).

Первые небольшие стаи крякв на лимане отмечены 5.10. Отдельно от них держались 10 больших крохалей. 12.10 здесь на плесе плавали 7 хохлатых чернетей, из прибрежных тростников изредка доносились голоса кормившихся там стаяк крякв. Постоянное скопление на рыбхозе начало

формироваться в середине октября. 16.10 здесь уже было большое количество гоголей, чомги, красноголовые чернети, связи, 4 молодых шилохвости (*Anas acuta*), черношейная поганка (*Podiceps nigricollis*). У тростников плавали две лысухи (*Fulica atra*). Крякв по-прежнему было мало и они держались разрозненными небольшими группами. В общей сложности их здесь было не более сотни особей.

С третьей декады октября утки встречались на рыбхозе уже в большом количестве. 22.10 здесь было около 600 крякв, до 300 гоголей, 30 красноголовых чернетей, 12 чомг, 2 молодых лутка (*Mergus albellus*). Провести более точный учет не удалось из-за плохой видимости. В ноябре и декабре численность птиц в скоплении колебалась в значительных пределах: от 200 до 500 крякв, от 100 до 400 гоголей, от 100 до 200 чернетей. Количество больших крохалей, лутков, чомг не превышало нескольких десятков. В ноябре возле крякв дважды отмечались группы серых уток (*Anas strepera*). Лебеди обычно кормились у зарослей на противоположном конце плеса, поэтому их не удавалось определить до вида. Столь значительные колебания численности могут быть связаны как с тем, что на рыбхозе останавливались на короткое время транзитные мигранты, так и с откочевкой части птиц на водохранилище.

Декабрь в 2015 г. был очень теплым, по данным Центральной геофизической обсерватории, метеорологическая зима началась лишь 29.12*, когда установились устойчивые морозы. В связи с этим, осенние скопления уток на Днепре держались до конца декабря. Зимовка начала формироваться лишь в первых числах января. 4.01.2016 г. был проведен учет зимующих птиц на незамерзающем участке Днепра от Каневской ГЭС до устья р. Рось. Всего учтено 1750 крякв, что почти соответствует общей численности этих птиц в двух предзимовочных скоплениях.

Обсуждение

Сравнение этих данных с результатами наблюдений в 2013–2014 гг. (Грищенко, Яблоновская-Грищенко, 2014) показывает, что места и сроки образования предзимовочных скоплений водоплавающих птиц достаточно стабильны. На Днепре у Канева они появляются обычно в октябре, чаще всего на протяжении второй и третьей декад. Лиманный рыбхоз привлекает прежде всего рыбоядных птиц, а на русле Днепра держатся почти исключительно кряквы. Фактически уже с октября они пребывают на месте постоянной зимовки, никуда далеко не отлучаясь.

* http://www.cgo.kiev.ua/index.php?fn=news_full&p=1&f=news-cgo&val=2015-12-29-10-52-55&ko=0

ЛИТЕРАТУРА

- Гаврилук М.Н., Грищенко В.М., Ллюха О.В., Борисенко М.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д. (2014): Нові дані по зимовій орнітофауні Східної Черкащини та сусідніх районів. - Беркут. 23 (1): 1-10.
- Грищенко В.Н., Яблоновская-Грищенко Е.Д. (2014): Формирование зимовочных скоплений водоплавающих птиц на Днестре в районе Канева в 2013 и 2014 гг. - Беркут. 23 (2): 96-98.
- Грищенко В.Н., Яблоновская-Грищенко Е.Д., Гаврилук М.Н. (2013): Видовой состав и структура населения водоплавающих и околоводных птиц, зимующих на Днестре в районе Каневской ГЭС. - Беркут. 22 (1): 1-13.

МІГРАЦІЯ СОКОЛОПОДІБНИХ НА ТЕРИТОРІЇ ПОДІЛЬСЬКОГО ПОБУЖЖЯ ВОСЕНИ 2013 р.

В.В. Новак¹, В.О. Новак²

¹ Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України; вул. Б. Хмельницького, 15, м. Київ, 01601, Україна

Schmalhausen Institute of Zoology; Bohdan Khmelnytsky str., 15, Kyiv, 01601, Ukraine

² Українське товариство охорони птахів; вул. Перемоги, 38, с. Голосків, Летичівський р-н, Хмельницька обл., 31535, Україна

Ukrainian Society for the Protection of Birds; Peremogy str., 38, Goloskiv, Letychiv district, Kmelnitsky region, 31535, Ukraine

✉ В.О. Новак (V.O. Novak), e-mail: vovanovak@rambler.ru

Migration of Falconiformes in the Podolian part of the South Bug river valley (West Ukraine) in autumn of 2013. - V.V. Novak, V.O. Novak. - *Avifauna of Ukraine*. 6. 2015. - We watched the migration since August till early December. In total, 828 individuals of 21 species were registered. Peak of migration was observed in the third ten-day of September. [Ukrainian].

Key words: phenology, number dynamics, species composition, rare species, flock.

Спостереження проводилися з серпня до початку грудня. Загалом зареєстровано 828 особин 21 виду. Пік міграції спостерігався у третій декаді вересня.

Ключові слова: фенологія, динаміка чисельності, видовий склад, рідкісний вид, зграя.

Щороку на території Подільського Побужжя (Хмельницька область) під час осінньої міграції нами відмічається 12–20 видів соколоподібних із 27 зареєстрованих у регіоні (Новак, Новак, 2015). Орієнтовно раз у 10 років тут у серпні – вересні складаються своєрідні погодні умови: кількадевні похолодання з дощами і короткі періоди теплої безвітряної погоди між ними, які сприяють потужній міграції соколоподібних (Новак, 1995, 1996, 2002). В окремі теплі дні птахи летять зграями по кілька десятків особин, одночасно у висхідних потоках можуть набирати висоту до 6 видів. Осіння міграція соколоподібних у регіоні триває з другої декади серпня до третьої декади листопада.

Динаміка осінньої міграції соколоподібних у 2013 р.
Dynamics of autumn migration of Falconiformes in 2013

Вид	VIII		IX			X			XI		Всього
	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	
<i>Pandion haliaetus</i>	–	–	–	–	2	1	–	–	–	–	3
<i>Pernis apivorus</i>	–	–	–	2	1	–	–	–	–	–	3
<i>Milvus milvus</i>	–	–	–	5	–	–	–	–	–	–	5
<i>M. migrans</i>	–	1	2	5	2	1	–	–	–	–	11
<i>Circus cyaneus</i>	–	–	–	2	1	1	–	1	1	–	7
<i>C. pygargus</i>	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	2
<i>C. aeruginosus</i>	11	16	8	11	42	–	–	–	–	–	88
<i>Accipiter nisus</i>	2	3	10	11	27	4	2	5	1	3	70*
<i>A. gentilis</i>	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	3
<i>Buteo lagopus</i>	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1	2
<i>B. rufinus</i>	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1
<i>B. buteo</i>	18	74	24	50	128	42	21	8	3	1	376*
<i>Circaetus gallicus</i>	–	–	–	1	3	–	–	–	–	–	4
<i>Hieraaetus pennatus</i>	–	4	3	2	2	–	–	–	–	–	11
<i>Aquila clanga</i>	–	–	–	1	4	–	–	–	–	–	5
<i>A. pomarina</i>	–	10	5	8	168	–	–	–	–	–	191
<i>Falco cherrug</i>	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1
<i>F. vespertinus</i>	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	2
<i>F. subbuteo</i>	–	2	2	1	3	–	–	–	–	–	8
<i>F. columbarius</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1*
<i>F. tinnunculus</i>	–	20	3	3	8	1	–	–	–	–	35
Всього особин	32	130	59	104	393	51	23	14	6	4	828
Всього видів	4	8	10	14	15	7	2	3	4	2	

* – враховані також особини, відмічені в кінці листопада – на початку грудня.

Матеріал і методика

Наші дослідження тривали з серпня до початку грудня 2013 р. Стационарні спостереження за мігруючими птахами проводилися на північно-східній околиці с. Голосків Летичівського району. Два-три дні на декаду обліки розпочинались о 8 год. ранку і тривали до 16–17 год., в інші дні проводилися по 1–2 години вранці та в середині дня. Крім того, раз на місяць на автомобілі, з короткочасними зупинками по маршруту, обстежувалась долина річок

Південний Буг, Бужок, Вовк, Рів та їх межиріччя в межах Летичівського, Старосинявського, Деражнянського районів Хмельницької області та Барського району Вінницької області. Загалом обліки проводилися протягом 230 годин.

В результаті проведених досліджень нами було зареєстровано 828 особин 21 виду соколоподібних (табл.).

Результати й обговорення

Скопа (*Pandion haliaetus*). Першу пролітну особину відмічено 22.09 поблизу с. Голосків. Птах летів у південному напрямку. Двічі, 29.09 і 2.10 по 1 особині було зареєстровано на ставку на р. Вовк у західній частині м. Деражня.

Осоїд (*Pernis apivorus*). Відмічено 2 особини 14.09 та 1 особину 22.09 поблизу с. Голосків. Птахи летіли в південному напрямку.

Шуліка рудий (*Milvus milvus*). У другій половині дня 13.09 4 особини годувалися на ріпаковому полі східніше с. Голосків (третя зустріч у регіоні за останні 20 років). У цей час тут же трималися чорний шуліка (*M. migrans*), 2 очеретяних луні (*Circus aeruginosus*), малий яструб (*Accipiter nisus*), 9 звичайних канюків (*Buteo buteo*) та 3 звичайні боривітри (*Falco tinnunculus*). До 17 год. птахи відкочували в південно-східному напрямку. 14.09 на це ж поле прилетіла 1 особина (летіла в південному напрямку долиною р. Храбусна від с. Русанівці).

Шуліка чорний (*M. migrans*). Перший мігруючий птах спостерігався 25.08. Пік міграції припав на 14.09, а 22.09 вона практично завершилась, хоча один молодий птах спостерігався ще 5.10. Шуліки летіли переважно поодиночки в південному і південно-східному напрямках, рідше – в західному чи східному. Всього було відмічено 11 особин.

Лунь польовий (*Circus cyaneus*). Перші мігранти в околицях Голоскова з'явилися 15.09, а останнього птаха було відмічено 1.12. Луні летіли поодиночки, переважно самки, або молоді особини, самців було відмічено 2. Всього зареєстровано на міграції 7 особин.

Лунь лучний (*C. pygargus*). Пару, яка летіла в південному напрямку, відмічено 14.09 близько 12 год. У цей же час у висхідних потоках набирали висоту 2 осоїди, 2 малих яструби, 2 звичайних канюки, 3 малих підорлики (*Aquila pomarina*).

Лунь очеретяний (*C. aeruginosus*). Третій за чисельністю вид соколоподібних на міграції. Переліт тривав із другої декади серпня до кінця вересня. Остання зустріч – 29.09. Всього відмічено 88 особин, з них 77% летіли по 1–2 особини, а 23% – по 3–5.

Яструб малий (*Accipiter nisus*). Відмічається в регіоні протягом всього

року, тому в перелік мігрантів могли потрапити й місцеві птахи, які переміщались у пошуках їжі. Загалом мігруючі птахи спостерігалися з другої декади серпня до кінця листопада. Пік міграції відмічений у третій декаді вересня. Всього зареєстровано 70 особин, з них 84% летіло по 1–2 особини, а 16% – по 3–4. Найбільше яструбів обліковано 22.09, коли пролетіло 20 особин.

Яструб великий (*A. gentilis*). Відмічено лише 1 особину 21.09. Птах летів у південному напрямку. Спостерігалась його невдала спроба полювання на мігруючих шпаків (*Sturnus vulgaris*).

Зимняк (*Buteo lagopus*). Останніми роками у зв'язку зі зміною особливостей ведення сільськогосподарського виробництва в регіоні змінилася структура полів (на них переважає рілля та посіви озимих культур). Це спричинило значне падіння чисельності зимняків на зимівлі. Нами було відмічено лише 2 поодинокі особини: 5.10 і 19.11.

Канюк степовий (*B. rufinus*). Відмічено одну особину 22.09 поблизу с. Голосків (третья зустріч у регіоні). Птах летів у південному напрямку. Одночасно в полі зору було ще 5 звичайних канюків та 20 малих підорликів.

Канюк звичайний (*B. buteo*). Найчисельніший вид соколоподібних на міграції. У районі досліджень спостерігається протягом усього року, хоча на зимівлі чисельність останніми роками дещо знизилась. Очевидно, з тих же причин, що й у зимняка. Міграція виду в регіоні триває з середини серпня (перші мігранти відмічені 16.08) до кінця листопада. Пік міграції припав на третю декаду вересня, коли пролетіло 34% усіх канюків. Всього відмічено 376 особин, з них 39% летіло по 1–2 особини, 33% – по 3–5, 18% – по 6–10, 10% – більше 10 особин. Найбільше канюків відмічено 25.08, коли пролетіло 64 особини та 22.09 – 55 особин.

Зміїд (*Circaetus gallicus*). Відмічено 4 особини. Перший зміїд зареєстрований 19.09, ще два – 22.09, усі поблизу с. Голосків. Останній зміїд пролетів 29.09 над західною частиною м. Деражня. Птах кружляв у висхідних потоках разом із канюком, 10 малими та 4 великими (*Aquila clanga*) підорликами.

Орел-карлик (*Hieraaetus pennatus*). Усього за сезон відмічено 11 особин. Перші три птахи зареєстровані 23.08 в долині р. Південний Буг поблизу с. Русанівці. Там же 24.09 відмічено одного птаха світлої морфи. Усі інші птахи зареєстровані поблизу с. Голосків. Останній орел-карлик спостерігався 22.09. Птахи летіли по 1–2 особини в південному напрямку.

Підорлик великий (*Aquila clanga*). Відмічено 5 особин. Поблизу с. Голосків 14.09 підорлика, який летів на південь, атакував самець очеретяного луна. Разом із цим підорликом летіли 4 звичайних канюки. Ще 4 підорлики відмічено 29.09 над західною частиною м. Деражня. Птахи кружляли у висхідних потоках разом з канюком, 10 малими підорликами та зміїдом.

Підорлик малий (*A. pomarina*). Другий за чисельністю на міграції вид соколоподібних. Міграція тривала з третьої декади серпня до кінця верес-

ня. Пік міграції припав на третю декаду вересня, коли пролетіло 88% усіх підорликів. Найбільше – 137 особин – зареєстровано 22.09 в околицях с. Голосків. Усього за сезон відмічено 191 підорлика, з них 30% летіло по 1–2 особини, 17% – по 3–5, 9% – по 6–10, 34% – по 11–20 особин, 16% – понад 20 особин. Найбільша група нараховувала 30 птахів. Більшість підорликів летіли в південному та південно-східному напрямках, рідше на схід та південний-захід.

Балабан (*Falco cherrug*). Відмічено 1 особину 8.09 поблизу с. Голосків. Птах пролетів на висоті 15 м у південному напрямку, де годувалась зграя граків (*Corvus frugilegus*) і галок (*C. monedula*).

Кібчик (*F. vespertinus*). Відмічено самця 11.08 поблизу с. Горбасів Летичівського району, птах сидів на ЛЕП, яка перетинала поле із пшеничною стернею. Самку спостерігали 8.09 над с. Голосків, вона летіла в південному напрямку.

Підсоколик великий (*F. subbuteo*). Міграція підсоколиків тривала з початку третьої декади серпня до початку третьої декади вересня. Остання зустріч 21.09. Всього відмічено 8 особин. Птахи летіли поодиночі, інколи попутно полювали на мігруючих сільських ластівок.

Підсоколик малий (*F. columbarius*). Відмічено 1 особину 1.12 в долині р. Південний Буг поблизу с. Русанівці Летичівського району.

Боривітер звичайний (*F. tinnunculus*). Міграція боривітрів тривала з третьої декади серпня до першої декади жовтня. Пік її спостерігався у третій декаді серпня, коли пролетіло 57% особин. Переважно бачили по 1–3 боривітри, лише 25.08 було відмічено 12 особин на неораному полі, що заростало розрідженими чагарниками, поблизу с. Лисогірка Летичівського району.

Аналіз отриманих результатів показує, що пік міграції соколоподібних у регіоні проходив у третій декаді вересня, коли було відмічено 47,5% усіх мігруючих особин та 15 видів із 21 зареєстрованого в цьому сезоні.

Основний напрямок прольоту мігруючих соколоподібних – південь і південний схід. Переважна кількість птахів пролетіла з 11 до 14 год. Подібні тенденції спостерігалися і в попередні роки, різниця лише в інтенсивності міграції та кількості зареєстрованих особин.

ЛІТЕРАТУРА

- Новак В. (1995): 24 вересня 1995 року... - Трищ. Інформ. бюл. ЗВУОТ. Дрогобич. 7: 38-39.
- Новак В. (1996): Міграція хищників на Україні. - Інформ. вестник по хищным птицам и совам России. 4 (2): 3.
- Новак В.О. (2002): Міграція соколоподібних на Поділлі восени 2002 р. - Авіфауна України. 2: 61-63.
- Новак В.В., Новак В.А. (2015): Современная орнитофауна Подольского Побужья. - XIV Междунар. орнитол. конфер. Северной Евразии. Тезисы. Алматы. 367-368.

МАТЕРІАЛИ ПО ФЕНОЛОГІЇ МІГРАЦІЙ ПТАХІВ У ПІВДЕННІЙ ЧАСТИНІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.П. Ільчук

Українське товариство охорони птахів; вул. Басівкутьська, 25, м. Рівне, 33025, Україна
Ukrainian Society for the Protection of Birds; Basivkutska str. 25, Rivne, 33025, Ukraine

✉ v.ilchuk@ukr.net

Materials on phenology of bird migrations in the southern part of Rivne region (West Ukraine). - V.P. Ilchuk. - *Avifauna of Ukraine*. 6. 2015. - Data about timing of spring and autumn migrations of 129 species collected in 8 districts of Rivne region in 2005–2015 are presented. [Ukrainian].

Key words: Rivne region, migration, first arrival, last departure.

Наведені дані по строках весняної та осінньої міграції 129 видів птахів, зібрані у 8 районах Рівненської області протягом 2005–2015 рр.

Ключові слова: Рівненська область, міграція, приліт, останнє спостереження.

Спостереження проводилися протягом 2005–2015 рр. у Гоцанському, Демиdivському, Дубенському, Здолбунівському, Млинівському, Острозькому, Радивилівському та Рівненському районах. Значна частина даних зібрана на території м. Рівне та в його околицях. Чотири фенодати зареєстровані в південно-західній частині Ізяславського району Хмельницької області, на відстані не більше 3 км від межі з Острозьким районом Рівненської області. Загалом за період спостережень була зібрана 673 фенодати по 128 видах птахів, із яких для 98 видів – по осінній міграції та для 113 – по весняній. Ще два види птахів, що мають у районі спостережень статус перелітних або зрідка зимуючих за Г.В. Фесенком та А.А. Бокотеєм (2007), реєструвалися на зимівлі, але до списку не були включені через відсутність спостережень за їх міграцією: *Alcedo attis* (шозими) та *Turdus merula* (зрідка на зимівлі). Дані про зимові зустрічі цих та інших перелітних птахів (вони позначені в тексті зірочками) нами були опубліковані (Ільчук, 2011, 2015).

<i>Gavia stellata</i> початок осіннього прольоту	23.11.15
11.11.10 – 10.11.11	<i>Podiceps cristatus</i> * приліт
кінець осіннього прольоту	29.03.12 – 12.03.14 – 16.03.15
14.11.10 – 13.11.11 – 4.10.13 – 1.11.15	остання зустріч
<i>G. arctica</i> початок весняного прольоту	13.11.10 – 16.11.11 – 26.11.12 – 1.12.13 –
26.03.14 – 5.04.15	24.11.14 – 23.11.15
початок осіннього прольоту	<i>P. nigricollis</i> * приліт
16.11.12 – 04.11.13 – 30.10.14	8.04.12 – 16.04.13 – 27.03.14
кінець осіннього прольоту	остання зустріч
28.11.10 – 14.11.11 – 26.11.12 – 22.11.13 –	6.11.13 – 24.11.14 – 25.10.15

- P. ruficollis** приліт
11.04.12 – 09.04.13 – 8.03.14 – 8.03.15
остання зустріч
4.11.13 – 30.10.14 – 15.11.15
- Phalacrocorax carbo* початок весняного прольоту
24.03.08 – 22.03.09 – 11.03.14
остання зустріч
12.11.12 – 9.11.13 – 31.10.15
- Egretta alba* приліт
8.03.13 – 1.03.14
остання зустріч
14.10.13
- Ardea cinerea** приліт
21.03.08 – 1.04.12 – 1.03.14
остання зустріч
10.11.11 – 19.10.13 – 17.11.14 – 25.09.15
- Ixobrychus minutus* приліт
8.05.15
- Botaurus stellaris* приліт
1.04.12 – 16.04.13 – 8.03.14 – 8.03.15
остання зустріч
4.10.15
- Nycticorax nycticorax* остання зустріч
14.08.14
- Ciconia ciconia* приліт
24.03.06 – 2.04.07 – 16.03.08 – 27.03.09 –
21.03.10 – 20.03.11 – 25.03.12 –
18.03.13 – 21.03.14 – 20.03.15
остання зустріч
11.09.13
- C. nigra* приліт
26.03.11 – 9.04.13 – 5.04.15
- Anser anser* початок весняного прольоту
28.03.06 – 9.03.07 – 14.03.08 – 21.03.09 –
24.03.10 – 24.03.11 – 16.03.12 – 15.04.13 –
28.02.14 – 5.03.15
кінець весняного прольоту
26.03.08 – 4.04.12 – 17.04.14
початок осіннього прольоту
24.10.14
кінець осіннього прольоту
22.11.14
- A. fabalis* початок весняного прольоту
16.03.15
- A. albifrons* початок весняного прольоту
8.03.14 – 16.03.15
кінець весняного прольоту
26.03.15
кінець осіннього прольоту
4.11.13
- Cygnus olor*** приліт
12.03.07 – 28.02.11 – 1.03.14 – 26.02.15
остання зустріч
4.12.10 – 27.11.11 – 21.11.12 – 2.12.13 –
24.11.14
- Anas crecca* приліт
29.03.14
остання зустріч
6.10.13
- A. querquedula* приліт
1.04.12 – 19.03.14 – 21.03.15
- A. penelope* початок весняного прольоту
8.03.14 – 7.03.15
кінець весняного прольоту
3.04.14 – 5.04.15
початок осіннього прольоту
19.09.15
кінець осіннього прольоту
14.10.15
- A. cyperata* приліт
27.03.14
остання зустріч
4.10.13
- A. strepera* приліт
12.03.14
- Aythya nyroca* приліт
23.03.14
- A. fuligula* приліт
29.03.12 – 11.03.14 – 8.03.15
остання зустріч
4.11.13 – 24.11.14
- A. marila* остання зустріч
17.11.11 – 9.11.12 – 10.10.13
- A. ferina* приліт
12.03.07 – 21.03.08 – 25.03.12 – 8.03.14 –
8.03.15
остання зустріч
13.11.11 – 26.11.12 – 2.12.13 – 24.11.14 –
15.11.15

<i>Netta rufina</i> приліт	остання зустріч
21.03.08 – 1.04.12 – 12.03.14 – 5.04.15	27.09.12 – 25.09.15
остання зустріч	<i>Haliaeetus albicilla</i> початок весняного
6.10.13 – 4.10.15	прольоту
<i>Visephala clangula</i> * початок весняного	5.04.13
прольоту	кінець весняного прольоту
8.03.14 – 11.03.15	16.04.13
кінець весняного прольоту	<i>Falco peregrinus</i> остання зустріч
21.03.14 – 16.03.15	10.03.15
початок осіннього прольоту	<i>F. subbuteo</i> приліт
6.11.11	3.05.15
остання зустріч	<i>F. tinnunculus</i> * приліт
17.11.11 – 2.12.13 – 24.11.14 – 23.11.15	13.03.11 – 24.03.12 – 20.03.13 – 2.03.14 –
<i>Mergus serrator</i> початок осіннього	25.02.15
прольоту	остання зустріч
4.11.13	1.12.12 – 3.11.13 – 30.10.14 – 24.10.15
кінець осіннього прольоту	<i>Coturnix coturnix</i> приліт
2.12.13	3.05.15
<i>M. merganser</i> остання зустріч	<i>Grus grus</i> початок весняного прольоту
1.11.15	23.04.15
<i>Pandion haliaetus</i> початок весняного	початок осіннього прольоту
прольоту	6.10.13
16.04.13 – 5.04.15	остання зустріч
остання зустріч	25.10.09 – 19.10.13*** – 7.10.15
12.09.13	<i>Rallus aquaticus</i> * приліт
<i>Pernis apivorus</i> остання зустріч	19.03.14 – 11.03.15
18.09.15	остання зустріч
<i>Circus cyaneus</i> остання зустріч	11.11.14 – 4.10.15
25.10.15	<i>Crex crex</i> приліт
<i>C. pygargus</i> приліт	1.05.14 – 11.05.15
19.03.12 – 28.03.14	<i>Porzana parva</i> приліт
остання зустріч	29.03.14 – 21.03.15
22.09.13	<i>Fulica atra</i> * приліт
<i>C. aeruginosus</i> приліт	25.03.12 – 9.04.13 – 24.02.14 – 7.03.15
5.04.13 – 21.03.14 – 5.04.15	остання зустріч
остання зустріч	13.11.10 – 17.11.11 – 12.11.12 – 2.12.13 –
22.09.13 – 9.09.14 – 14.09.15	24.11.14 – 15.11.15
<i>Buteo lagopus</i> приліт	<i>Gallinula chloropus</i> * приліт
25.10.15	11.04.12 – 16.04.13 – 1.04.14 – 20.03.15
остання зустріч	остання зустріч
21.03.14 – 20.02.15	26.09.11 – 15.10.12 – 12.10.13 – 11.11.14 –
<i>Circaetus gallicus</i> остання зустріч	25.10.15
14.09.14	<i>Charadrius dubius</i> приліт
<i>Aquila pomarina</i> приліт	31.03.08 – 11.04.12 – 11.04.14
9.04.13 – 23.04.14	

- остання зустріч
30.08.14
Vanellus vanellus пріліт
28.03.06 – 11.03.07 – 27.02.08 – 22.03.09 –
2.03.10 – 13.03.11 – 10.03.12 – 10.04.13 –
1.03.14 – 3.03.15
Tringa ochropus пріліт
25.03.08 – 4.04.11 – 2.04.14 – 4.04.15
T. glareola остання зустріч
31.08.15
T. totanus пріліт
2.04.07 – 13.03.08 – 13.04.14 – 25.04.15
остання зустріч
2.08.09
T. erythropus початок осінньої міграції
21.06.15
Actitis hypoleucos пріліт
11.04.14 – 25.04.15
Philomachus pugnax початок весняного
пріліту
14.04.15
кінець весняного пріліту
11.05.15
кінець осіннього пріліту
30.08.14 – 31.08.15
Limicola falcinellus кінець осіннього
пріліту
31.08.15
Gallinago gallinago пріліт
2.04.07 – 31.03.08 – 25.03.14
остання зустріч
4.10.13
Scolopax rusticola остання зустріч
2.10.15
Limosa limosa пріліт
11.04.12 – 6.04.14
*Larus ridibundus*** пріліт
11.03.07 – 25.02.08 – 11.03.09 – 19.03.10 –
13.03.11 – 17.03.12 – 4.04.13 – 9.03.14 –
2.03.15
остання зустріч
17.10.09 – 30.11.10 – 28.10.11 – 30.10.12 –
22.11.13 – 11.11.14 – 11.11.15
*L. cachimans** пріліт
11.03.11 – 22.03.12 – 7.04.13 – 2.03.14 –
7.03.15
остання зустріч
13.12.10 – 3.12.11 – 19.11.12 – 29.10.14 –
25.10.15
L. fuscus початок весняного пріліту
11.04.12 – 18.04.13 – 20.03.14 – 3.04.15
кінець весняного пріліту
17.04.14 – 2.05.15
*L. canus** початок весняного пріліту
10.04.11 – 9.04.13 – 25.02.14 – 22.02.15
кінець весняного пріліту
1.04.14
остання зустріч
10.12.11 – 30.11.12 – 4.10.13 – 24.11.14 –
16.12.15
Chlidonias hybrida пріліт
22.04.12 – 24.04.13 – 17.04.14 – 24.04.15
остання зустріч
14.09.12 – 10.09.13 – 17.09.14 – 18.09.15
Ch. niger пріліт
22.04.12 – 25.04.15
остання зустріч
14.09.12
Ch. leucopterus пріліт
23.04.14
Hydroprogne caspia остання зустріч
15.11.10
Sterna hirundo пріліт
19.04.12 – 18.04.13 – 8.04.14 – 17.04.15
остання зустріч
13.08.09 – 4.08.12 – 11.08.13 – 13.08.14 –
31.08.15
Columba palumbus пріліт
27.03.07 – 27.03.08 – 25.03.09 – 19.03.10 –
16.03.11 – 17.03.12 – 6.03.13 – 14.03.14 –
14.03.15
остання зустріч
7.10.12 – 20.10.13 – 11.10.14 – 9.10.15
C. oenas пріліт
25.02.08 (Ізяславський район
Хмельницької області)
Cuculus canorus пріліт
3.05.05 – 27.04.07 – 21.04.08 – 26.04.09 –
30.04.10 – 17.04.14 – 29.04.15

остання зустріч 18.08.13 – 22.08.14 – 8.08.15	<i>A. pratensis</i> приліт 11.04.14
<i>Apus apus</i> приліт 29.04.05 – 2.05.07 – 10.05.08 – 9.05.09 – 28.04.10 – 11.05.11 – 23.04.12 – 29.04.13 – 30.04.14 – 29.04.15	<i>Motacilla flava</i> приліт 25.04.07 – 25.04.08 – 16.04.13 – 5.04.14 – 14.04.15
остання зустріч 2.09.11 – 22.08.12 – 30.08.13 – 30.08.14 – 11.08.15	остання зустріч 11.09.13 – 31.08.15
<i>Upupa epops</i> приліт 12.05.08 – 21.04.14 – 3.05.15	<i>M. citreola</i> приліт 25.04.07 – 1.05.08 – 29.04.14
<i>Merops apiaster</i> приліт 18.05.09	<i>M. alba</i> приліт 14.03.07 – 13.03.08 – 22.03.09 – 24.03.10 – 15.03.11 – 19.03.12 – 21.03.13 – 14.03.14 – 8.03.15
остання зустріч 11.08.14***	остання зустріч 7.11.09 – 27.10.10 – 14.11.11 – 7.10.12 – 13.10.13 – 3.10.14 – 5.10.15
<i>Jynx torquilla</i> приліт 9.04.08 – 8.04.12 – 19.04.13 12.04.14	<i>Lanius collurio</i> приліт 3.05.10 – 2.05.13 – 13.05.14 – 11.05.15
<i>Riparia riparia</i> приліт 2.05.07 – 2.05.13 – 25.04.14	остання зустріч 10.09.12 – 7.09.13 – 13.09.14 – 25.08.15
остання зустріч 15.09.12 – 2.10.13 – 3.09.14 – 13.09.15	<i>Oriolus oriolus</i> приліт 2.05.05 – 6.05.07 – 6.05.08 – 6.05.09 – 5.05.10 – 11.05.11 – 4.05.12 – 2.05.13 – 28.04.14 – 3.05.15
<i>Hirundo rustica</i> приліт 15.04.05 – 15.04.06 – 10.04.07 – 19.04.08 – 14.04.09 – 4.04.10 – 18.04.11 – 18.04.12 – 2.04.13 – 29.03.14 – 6.04.15	остання зустріч 29.08.14 – 20.08.15
остання зустріч 21.09.12 – 6.10.13 – 20.09.14 – 27.09.15	<i>Sturnus vulgaris</i> ** приліт 21.02.06 – 2.03.07 – 26.02.08 – 27.02.10 – 12.03.11 – 13.03.12 – 11.03.13 – 23.02.14 – 6.03.15
<i>Delichon urbica</i> приліт 2.05.07 – 27.04.11 – 24.04.13 – 14.04.14 – 14.04.15	остання зустріч 28.10.11 – 19.10.12 – 20.10.13 – 3.11.14 – 23.10.15
остання зустріч 20.09.12 – 28.09.13 – 13.09.14 – 15.09.15	<i>Bombycilla garrulus</i> приліт 21.01.08 – 20.11.10 – 10.11.12 – 2.12.15
<i>Alauda arvensis</i> приліт 28.03.06 – 1.03.07 – 28.02.08 – 12.03.11 – 9.03.12 – 21.03.13 – 2.03.14 – 3.03.15	остання зустріч 29.04.05 – 23.04.07 – 28.04.09 – 10.03.10 – 23.04.11 – 18.04.13
остання зустріч 9.10.11 – 7.10.12 – 20.10.13 – 12.10.14	<i>Prunella modularis</i> приліт 7.04.13 (Ізяславський район Хмельницької області)
<i>Lullula arborea</i> приліт (Ізяславський район Хмельницької області) 24.03.08 – 11.03.13	остання зустріч 28.10.13 – 12.10.14 – 17.10.15
<i>Anthus trivialis</i> приліт 5.04.13	<i>Locustella luscinioides</i> приліт 19.04.13 – 29.03.14 – 14.04.15
остання зустріч 20.10.13	

- L. naevia* приліт
22.04.12
остання зустріч
11.09.13
- Acrocephalus schoenobaenus* приліт
2.05.13 – 22.04.14 – 30.04.15
остання зустріч
25.09.13 – 19.09.14
- A. scirpaceus* приліт
2.05.13 – 5.05.15
остання зустріч
11.09.13
- A. palustris* приліт
5.05.15
остання зустріч
14.09.14
- A. arundinaceus* приліт
25.04.12 – 2.05.13 – 23.04.14 – 25.04.15
остання зустріч
30.08.14
- Hippolais icterina* приліт
2.05.14 – 3.05.15
остання зустріч
7.08.15
- Sylvia atricapilla* приліт
17.04.07 – 15.04.08 – 18.04.09 – 20.04.11 –
19.04.12 – 05.04.13 – 4.04.14 – 21.04.15
остання зустріч
19.09.13 – 09.09.15
- S. curruca* приліт
18.04.13 – 10.04.14 – 21.04.15
- S. communis* приліт
23.04.12 – 30.04.13 – 25.04.14 – 26.04.15
остання зустріч
13.09.14
- Phylloscopus collybita* приліт
24.03.08 – 8.04.09 – 4.04.11 – 7.04.12 –
5.04.13 – 23.03.14 – 3.04.15
остання зустріч
7.10.12 – 15.10.13 – 17.10.14 – 15.10.15
- Ph. trochilus* приліт
28.03.11 – 18.04.13 – 16.04.14 – 16.04.15
- Ph. sibilatrix* приліт
19.04.13 – 10.04.14 – 24.04.15
- Muscicapa striata* приліт
30.04.13 – 28.04.14
остання зустріч
12.09.13 – 9.09.14
- Ficedula parva* приліт
25.04.15
- F. hypoleuca* приліт
24.04.15
- F. albicollis* приліт
5.04.13
- Saxicola rubetra* приліт
10.04.14
остання зустріч
23.09.13 – 12.10.14
- S. torquata* приліт
2.04.07 – 31.03.08 – 22.04.12 – 18.04.13 –
20.03.14
остання зустріч
29.09.13 – 12.10.14
- Oenanthe oenanthe* приліт
5.04.08 – 12.04.09 – 28.03.14
остання зустріч
17.09.13
- Phoenicurus phoenicurus* приліт
2.04.12 – 4.04.14
остання зустріч
28.09.13
- Ph. ochruros* приліт
28.03.05 – 25.03.07 – 31.03.08 – 2.04.09 –
26.03.10 – 31.03.11 – 28.03.12 – 3.04.13 –
23.03.14 – 4.04.15
остання зустріч
13.10.09 – 1.11.11 – 19.10.12 – 15.10.13 –
17.10.14 – 18.10.15
- Erithacus rubecula** приліт
4.04.15
остання зустріч
12.11.12 – 4.11.13 – 20.11.14 – 1.11.15
- Luscinia luscinia* приліт
2.05.07 – 27.04.08 – 25.04.10 – 2.05.12 –
29.04.13 – 22.04.14 – 29.04.15
- L. svecica* приліт
25.04.07 – 2.04.14 – 14.04.15
- Turdus iliacus** приліт
4.04.08

<i>T. philomelos</i> приліт	<i>Spinus spinus</i> приліт
22.03.10 – 4.04.11 – 23.03.12 – 7.04.13 – 18.03.14 – 4.04.15	4.10.13 – 30.09.14 – 17.09.15
остання зустріч	остання зустріч
1.11.13 – 31.10.14	12.04.13 – 18.03.14 – 8.03.15
<i>Remiz pendulinus</i> приліт	<i>Acanthis flammea</i> приліт
2.04.07 – 16.04.13 – 27.03.14 – 10.04.15	25.11.07 – 14.01.09
остання зустріч	остання зустріч
4.11.13 – 4.10.15	2.02.09
<i>Fringilla coelebs</i> ** приліт	<i>Pyrhula pyrrhula</i> приліт
8.03.06 – 18.03.08 – 16.03.11 – 18.03.12 – 5.04.13 – 14.03.14 – 10.03.15	2.11.05 – 22.10.06 – 27.11.07 – 22.10.08 – 6.11.11 – 30.10.12 – 20.10.13 – 30.10.14 – 24.10.15
остання зустріч	остання зустріч
19.11.14 – 28.10.15	15.03.08 – 17.03.10 – 8.04.12 – 9.04.13 – 18.03.14 – 15.03.15
<i>F. montifringilla</i> початок осіннього прольоту	<i>Emberiza schoeniclus</i> * приліт
1.11.15	11.03.07 – 24.03.08 – 21.03.11 – 11.03.13 – 8.03.14 – 16.03.15
<i>Serinus serinus</i> приліт	остання зустріч
8.04.12 – 18.04.13 – 28.03.14 – 7.04.15	19.11.11 – 15.10.12 – 11.10.13 – 04.10.15
остання зустріч	
18.10.13 – 11.10.14	

* – інколи зустрічаються на зимівлі, але фенодати не стосуються цих випадків;

** – у більшості випадків зимують, але мається на увазі масовий відліт птахів (чи приліт на гніздові території) або відліт та приліт у ті роки, коли птахи на зимівлі не реєструвалися;

*** – спостереження сірого журавля – А.С. Шевчука; спостереження бджолоїдки – Д.В. Наумова.

ЛІТЕРАТУРА

- Ільчук В.П. (2011): Ночівлі деяких горобцеподібних у м. Рівне та околицях у позагніздові періоди 2007–2010 років. - *Troglodytes*. 2: 95-96.
- Ільчук В. П. (2015): Спостереження перелітних і зрідка зимуючих птахів на території Рівненської області у зимовий період 1997–2015 років. - *Troglodytes*. 5-6: 114-118.
- Фесенко Г.В., Бокотей А.А. (2007): Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). Київ–Львів. 1-111.

МАТЕРІАЛИ ПО ФЕНОЛОГІЇ МІГРАЦІЙ ПТАХІВ НА ПІВНОЧІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.П. Ільчук¹, Р.О. Журавчак²

¹ Українське товариство охорони птахів; вул. Басівкутська, 25, м. Рівне, 33025, Україна
Ukrainian Society for the Protection of Birds; Basivkutska str. 25, Rivne, 33025, Ukraine

² Рівненський природний заповідник; ур. «Дубки-Розвилка», м. Сарни, 34503,
Рівненська обл., Україна
Rivnenskyi Nature Reserve; Dubky-Rozvylka, Sarny, 34503, Rivne region, Ukraine

✉ В.П. Ільчук (V.P. Ilchuk), e-mail: v.ilchuk@ukr.net

Materials on phenology of bird migrations in the northern part of Rivne region (West Ukraine). - V.P. Ilchuk, R.O. Zhuravchak. - *Avifauna of Ukraine*. 6. 2015. - Data about timing of spring and autumn migrations of 86 species collected in 7 districts of Rivne region in 1996–2000 and 2005–2015 are presented. [Ukrainian].

Key words: Rivne region, migration, first arrival, last departure.

Наведені дані по строках весняної та осінньої міграції 86 видів птахів, зібрані в 7 районах Рівненської області протягом 1996–2000 та 2005–2015 рр.

Ключові слова: Рівненська область, міграція, приліт, останнє спостереження.

Дані по фенології міграції птахів зібрані в ході власних спостережень у північних районах (Березнівський, Володимирецький, Дубровицький, Заріченський, Костопільський, Рокитнівський, Сарненський) Рівненської області впродовж 1996–2000 та 2005–2015 рр. При цьому відмічали весняний приліт (дата першої візуальної або акустичної реєстрації виду), початок та кінець весняного й осіннього прольоту транзитних мігрантів, останню зустріч мігруючих видів (окремо вказуємо аномально пізні спостереження), першу та останню зустрічі окремих видів на зимівлі. У період 1996–2000 рр. матеріал був зібраний у с. Осова Дубровицького району та поблизу нього. Протягом 2006–2015 рр. дані збиралися в м. Сарни та його околицях (зокрема, за 3 км на схід від міста біля центральної садиби Рівненського природного заповідника), а також на території Рівненського природного заповідника (масив «Сомине» – північно-західна частина Сарненського району; масив «Сира Погоня» – північна частина Рокитнівського району; масив «Переброди» – північно-західна частина Рокитнівського району та північно-східна частина Дубровицького району; масив «Коза-Березина» – західна частина Володимирецького району). Деякі фенодати зафіксовані протягом 2005–2015 рр. під час окремих виїздів на північ Рівненщини, зокрема в села Антонівка, Балашівка, Городище, Кам'янка, Михалин, Малушка Березнівського району; Бережниця, Великі Озера, Велонь, Висоцьк, Жадень, Кураш, Лютинськ, Лугове, Лісове, Миляч Дубровицького району; Бродники, Прикладники, Омит, Кутин,

Млини, Вовчиці, Сенчиці, Дідівка, Гориничі, Дібрівськ, Морочне, Котира, Любинець Зарічненського району; Більськ, Грабунь Рокитнівського району; Озерці, Рудка, Каноничі, Манюничі Володимирецького району Катеринівка, Стрільськ Сарненського району; Мирне Костопільського району.

Використані також деякі повідомлення інших спостерігачів – О.О. Ворона, М.Х. Гаврилюка, О.В. Добринського, Н.А. Кохтюк, О.В. Кошина, О.Я. Перепелиці, М. Поліщука, М.В. Франчука, М.В. Хими́на, – котрим автори висловлюють щире подяку. При спостереженні птахів за межами міст та сіл вказували назву найближчого населеного пункту, де зустрічався вид.

Загалом за період спостережень було зібрано 552 фенодати для 86 видів птахів, з них 12 фенодат є одночасною реєстрацією виду у двох різних місцевостях.

Podiceps cristatus приліт

8.04.12 («Переброди»)

Phalacrocorax carbo приліт

31.03.11 (с. Лугове) – 17.04.12 (смт Зарічне) – 8.04.13 (смт Зарічне)

Egretta alba приліт

15.03.11 (с. Лугове)

остання зустріч

27.08.06 (с. Жадень)

Ardea cinerea приліт

3.03.07 (м. Сарни) – 27.02.08 (м. Сарни) – 11.03.09 (м. Сарни) – 4.03.10 (м. Сарни) – 12.03.11 (м. Сарни) – 12.03.12 (м. Сарни) – 7.03.13 (м. Сарни) – 9.03.14 (м. Сарни; с. Лютинськ) – 3.03.15 (м. Сарни)

Botaurus stellaris приліт

7.03.08 («Сомине») – 27.03.09 («Коза-Березина») – 20.03.10 («Сомине») – 26.03.11 (м. Сарни) – 21.03.12 («Сомине») – 5.03.15 («Сомине»)

Ciconia ciconia приліт

31.03.96 (с. Осова) – 20.03.97 (с. Осова) – 3.04.98 (с. Осова) – 25.03.99 (с. Осова) – 23.03.00 (с. Осова) – 23.03.06 («Коза-Березина») – 15.03.08 (с. Катеринівка) – 19.03.09 (с. Висоцьк); 28.03.09 (с. Осова) – 23.03.10 (смт Зарічне); 20.03.10 («Коза-Березина») – 22.03.11 (с. Бродники); 31.03.11 («Коза-Березина») – 18.03.12 («Коза-Березина»; «Сомине»); 26.03.12 (с. Гориничі) – 11.03.13 («Коза-Березина»); 18.03.13 (м. Сарни) – 4.03.14 («Коза-Березина»); 9.03.14 (с. Велюнь) – 16.03.15 («Сомине»); 24.03.15 (с. Осова); 27.03.15 («Коза-Березина»)

остання зустріч

21.09.98 (с. Осова) – 24.08.07 (м. Сарни) – 19.08.09 (м. Сарни) – 15.09.11 (с. Рудка.); 21.09.11 (с. Грабунь) – 20.08.13 (с. Городище); 2.09.13 («Сира

Погоня»); 25.10.13 (аномально пізне спостереження одного птаха в смт Зарічне) – 22.09.14 («Сомине») – 28.08.15 («Переброди»)

C. nigra приліт

29.03.06 («Коза-Березина») – 24.03.08 (с. Жадень); 25.03.08 («Сомине») – 7.04.11 («Коза-Березина») – 25.03.12 («Коза-Березина»); 2.04.12 (с. Гориничі); 3.04.12 (с. Жадень) – 3.04.13 («Коза-Березина»); 9.04.13 (с. Жадень) – 17.03.14 («Сомине») – 6.04.15 («Сомине»)

остання зустріч

15.09.06 («Переброди») – 14.11.07 (аномально пізне спостереження одного птаха на масиві «Переброди») – 5.09.11 («Коза-Березина») – 30.08.12 (с. Балашівка) – 20.08.13 (с. Городище) – 10.09.15 («Сомине»)

Anser anser початок весняного прольоту

6.04.96 (с. Осова) – 25.02.97 (с. Осова) – 1.03.98 (с. Осова) – 4.03.99 (с. Осова) – 29.02.00 (с. Осова) – 9.03.07 («Переброди») – 25.02.08 (м. Сарни) – 15.03.09 (с. Велюнь) – 2.04.10 (с. Осова) – 9.03.11 («Сомине»); 12.03.11 («Коза-Березина») – 9.03.12 («Коза-Березина»); 13.03.12 («Сомине»); 16.03.12 (с. Гориничі) – 8.04.13 (смт Зарічне) – 23.02.2014 («Коза-Березина»); 3.03.14 (м. Сарни) – 22.02.15 (с. Осова); 29.02.15 («Сомине»)

останнє спостереження під час весняної міграції

13.04.96 (с. Осова) – 30.03.97 (с. Осова) – 30.03.98 (с. Осова) – 2.04.99 (с. Осова) – 1.04.09 (с. Велюнь) – 4.04.11 («Сира Погоня»); 11.04.11 (с. Морочне) – 16.04.13 (с. Осова) – 30.03.14 («Сомине») – 18.03.15 (с. Осова); 28.03.15 («Сомине»)

початок осіннього прольоту

18.10.96 (с. Осова) – 29.09.97 (с. Осова) – 23.09.11 («Коза-Березина») – 24.09.13 (с. Осова) – 25.09.15 (с. Осова)

останнє спостереження під час осінньої міграції

5.10.11 («Коза-Березина») – 17.10.13 (с. Осова); 15.11.13 («Сомине»)

A. fabalis початок весняного прольоту

31.03.11 (с. Лугове) – 20.03.14 (с. Миляч)

останнє спостереження під час весняної міграції

6.04.11 (с. Лугове)

A. albifrons початок весняного прольоту

31.03.11 (с. Лугове) – 8.04.13 (смт Зарічне)

останнє спостереження під час весняної міграції

6.04.11 (с. Лугове)

Sygnus olor приліт

22.02.98 (с. Осова)

Anas querquedula приліт

15.04.12 (с. Прикладники)

- A. penelope* початок весняного прольоту
8.04.13 (сmt Зарічне)
- A. clypeata* приліт
15.04.12 (с. Прикладники)
- A. platyrhynchos* приліт
8.03.98 (с. Осова) – 5.03.15 («Переброди»); 11.03.15 («Коза-Березина»)
- Aythya fuligula* приліт
20.03.12 (с. Гориничі)
- A. ferina* приліт
17.04.12 (сmt Зарічне)
- Vucephala clangula* приліт
15.04.12 (с. Омит) – 8.04.13 (сmt Зарічне)
- Circus pygargus* приліт
25.03.99 (с. Осова)
- C. aeruginosus* приліт
17.03.12 (с. Гориничі) – 29.03.14 (с. Стрільськ) – 20.03.15 (м. Сарни)
- Falco vespertinus* приліт
23.04.13 (с. Прикладники)
- Coturnix coturnix* приліт
7.05.96 (с. Осова) – 15.05.97 (с. Осова) – 9.05.98 (с. Осова) – 26.04.99 (с. Осова) – 3.05.08 (с. Осова) – 9.05.11 (с. Лютинськ) – 12.05.13 (с. Бережниця)
остання зустріч
24.08.97 (с. Осова)
- Grus grus* приліт
29.03.99 (с. Осова) – 23.03.06 («Сира Погоня») – 28.02.07 («Коза-Березина»);
5.03.07 («Сомине») – 5.03.08 («Коза-Березина»); 23.03.08 (с. Жадень) –
3.03.09 («Переброди») – 13.03.10 («Сомине») – 10.03.11 («Коза-Березина»);
13.03.11 (м. Сарни; «Сира Погоня») – 12.03.12 («Сира Погоня»); 17.03.12
(с. Гориничі) – 15.03.13 («Коза-Березина») – 14.02.14 («Коза-Березина»);
19.02.14 («Сомине») – 23.02.15 («Коза-Березина»); 8.03.15 («Сира Погоня»)
остання зустріч
28.10.06 («Коза-Березина») – 3.11.07 («Коза-Березина») – 29.10.09 («Переброди», с. Лісове) – 30.10.11 («Сомине») – 2.11.12 («Коза-Березина») –
22.11.13 («Сомине») – 20.10.14 («Переброди»); 14.11.14 («Сомине») –
20.10.15 («Сомине»)
- Crex crex* приліт
7.05.14 (м. Сарни) – 13.05.15 («Коза-Березина»)
- Porzana parva* приліт
10.04.10 («Сомине»)

Fulica atra приліт

15.04.12 (с. Омит) – 8.04.13 (сміт Зарічне) – 30.02.15 («Сомине»)

Charadrius dubius приліт

26.04.97 (с. Осова) – 13.04.98 (с. Осова)

Vanellus vanellus приліт

28.03.96 (с. Осова) – 1.03.97 (с. Осова) – 28.02.98 (с. Осова) – 4.03.99 (с. Осова) – 6.03.00 (с. Осова) – 6.03.07 («Сомине») – 12.03.09 («Сира Погоня») – 4.03.10 (м. Сарни) – 13.03.11 (м. Сарни) – 10.03.12 («Сомине») – 8.04.13 (сміт Зарічне) – 9.03.14 (м. Сарни) – 30.02.15 («Сомине»)

остання зустріч

18.10.97 (с. Осова) – 10.11.98 (с. Осова) – 1.10.12 (с. Бережниця) – 7.10.13 (с. Кам'янка)

Tringa ochropus приліт

31.03.11 (с. Лугове)

T. glareola приліт

17.04.12 (сміт Зарічне)

T. totanus приліт

17.04.12 (сміт Зарічне)

Pluvialis apricaria початок весняного прольоту

30.03.14 (с. Антонівка)

Philomachus pugnax початок весняного прольоту

14.04.12 (сміт Зарічне)

Gallinago gallinago приліт

6.04.06 («Сомине») – 26.03.08 («Сомине») – 24.03.10 («Сира Погоня») – 13.03.11 (м. Сарни) – 25.03.12 (с. Гориничі)

Scolopax rusticola приліт

9.04.06 («Сомине») – 30.03.10 («Сомине») – 15.03.12 («Сомине») – 15.03.14 («Переброди») – 24.03.15 («Сомине»)

Limosa limosa приліт

11.04.11 (с. Котира) – 17.04.12 (сміт Зарічне)

Larus ridibundus приліт

29.03.07 (м. Сарни) – 2.04.12 (с. Гориничі)

Chlidonias niger приліт

16.04.12 (с. Прикладники) – 23.04.13 (с. Любинь)

Sterna hirundo приліт

25.04.15 (м. Сарни)

Columba palumbus приліт

29.03.06 («Коза-Березина») – 28.03.07 (м. Сарни) – 1.04.08 (м. Сарни) – 2.04.09 (м. Сарни) – 23.03.10 (м. Сарни) – 13.03.11 (м. Сарни) – 17.03.12 (с. Гориничі); 18.03.12 («Коза-Березина»); 19.03.12 (м. Сарни) – 19.03.13 (с.

Манюничі) – 18.03.14 (м. Сарни) – 18.03.15 (м. Сарни)

остання зустріч

19.09.10 (м. Сарни) – 9.10.11 (с. Каноничі)

Cuculus canorus приліт

2.05.97 (с. Осова) – 18.04.98 (с. Осова) – 24.04.99 (с. Осова) – 23.04.06 (с. Осова) – 21.04.07 («Сира Погоня») – 15.04.08 (м. Сарни) – 8.04.09 («Коза-Березина») – 13.04.10 («Сира Погоня») – 18.04.11 (м. Сарни); 21.04.11 («Сира Погоня») – 18.04.12 («Коза-Березина»); 20.04.12 (м. Сарни; с. Гориничі) – 13.04.13 (с. Михалин; с. Антонівка); 15.04.13 (м. Сарни) – 12.04.14 («Сомине») – 15.04.15 (м. Сарни)

остання зустріч

3.08.06 («Сомине»), спостерігалися три молоді особини)

Arus arus приліт

10.05.10 (м. Сарни) – 13.05.11 (м. Сарни) – 6.05.12 (м. Сарни) – 9.05.14 (м. Сарни) – 14.05.15 (м. Сарни)

остання зустріч

11.08.11 (м. Сарни) – 30.07.14 (м. Сарни) – 7.08.15 (м. Сарни)

Urua epops приліт

14.04.96 (с. Осова) – 6.05.97 (с. Осова) – 23.04.07 (м. Сарни) – 18.04.08 (м. Сарни) – 8.04.09 («Коза-Березина») – 10.04.11 («Коза-Березина»); 24.04.11 (м. Сарни) – 5.04.12 («Переброди»); 9.04.12 (с. Гориничі) – 21.04.14 (м. Сарни) – 21.04.15 (м. Сарни)

Jynx torquilla приліт

11.04.08 (м. Сарни) – 16.04.09 (м. Сарни) – 10.04.10 («Сомине») – 17.04.12 (м. Сарни); 20.04.12 (с. Гориничі) – 16.04.13 (м. Сарни) – 5.04.14 (с. Кураш) – 26.04.15 (м. Сарни)

Riparia riparia приліт

30.04.98 (с. Осова) – 28.04.99 (с. Осова)

Hirundo rustica приліт

21.04.96 (с. Осова) – 24.04.97 (с. Осова) – 13.04.98 (с. Осова) – 8.04.99 (с. Осова) – 11.04.07 (м. Сарни) – 14.04.08 (м. Сарни) – 18.04.09 (м. Сарни) – 18.04.10 (с. Більськ) – 26.04.11 (м. Сарни) – 16.04.12 (м. Сарни); 17.04.12 (смт Зарічне) – 11.04.13 (м. Сарни); 13.04.13 (с. Городище) – 10.04.14 (м. Сарни) – 13.04.15 (м. Сарни); 17.04.15 («Коза-Березина»)

остання зустріч

24.09.96 (с. Осова) – 26.09.97 (с. Осова) – 4.10.98 (с. Осова) – 9.09.11 (м. Сарни) – 11.09.12 (м. Сарни)

Delichon urbica приліт

30.04.96 (с. Осова) – 3.05.97 (с. Осова) – 4.05.98 (с. Осова) – 16.04.12 (смт Зарічне); 5.05.12 (с. Прикладники)

остання зустріч

14.09.96 (с. Осова)

Alauda arvensis приліт

26.02.97 (с. Осова) – 21.02.98 (с. Осова) – 4.03.99 (с. Осова) – 25.02.08 (м. Сарни) – 19.03.10 (м. Сарни) – 12.03.11 (м. Сарни) – 9.03.12 («Коза-Березина»; с. Гориничі); 10.03.12 («Сомине») – 21.02.14 (м. Сарни) – 2.03.15 («Коза-Березина», м. Сарни)

остання зустріч

8.10.97 (с. Осова) – 1.10.2012 (м. Сарни; с. Осова)

Lullula arborea приліт

7.03.07 («Сомине») – 10.03.08 (м. Сарни) – 21.03.09 (м. Сарни) – 21.02.14 (м. Сарни), 9.03.14 (с. Кураш) – 17.03.15 (м. Сарни)

остання зустріч

30.08.12 (с. Балашівка)

Anthus trivialis приліт

11.04.11 (с. Морочне)

A. pratensis приліт

31.03.14 (с. Антонівка)

Motacilla flava приліт

22.04.96 (с. Осова) – 23.04.97 (с. Осова) – 22.04.98 (с. Осова) – 11.04.99 (с. Осова) – 31.03.11 (с. Лугове); 11.04.11 (с. Морочне) – 14.04.12 (с. Мирне); 17.04.12 (смт Зарічне) – 10.04.14 (м. Сарни) – 15.04.15 (м. Сарни)

остання зустріч

9.09.96 (с. Осова) – 7.09.97 (с. Осова)

M. citreola приліт

17.04.12 (смт Зарічне)

M. alba приліт

3.04.96 (с. Осова) – 30.03.97 (с. Осова) – 29.03.98 (с. Осова) – 21.03.99 (с. Осова) – 20.03.00 (с. Осова) – 25.03.06 («Сомине») – 23.03.07 (м. Сарни) – 27.03.09 (м. Сарни) – 23.03.10 (м. Сарни) – 14.03.11 (м. Березне); 23.03.11 (м. Сарни; с. Озерці); 31.03.11 (с. Лугове) – 19.03.12 (м. Сарни); 20.03.12 («Коза-Березина»); 25.03.12 (с. Гориничі) – 2.04.13 (м. Сарни) – 23.03.14 (м. Сарни) – 21.03.15 (с. Дібрівськ)

остання зустріч

19.10.96 (с. Осова) – 10.10.97 (с. Осова) – 4.11.98 (с. Осова) – 3.10.10 (м. Сарни); 14.12.10 (м. Сарни, аномально пізні спостереження одного птаха) – 1.10.12 (с. Осова)

Lanius collurio приліт

6.05.97 (с. Осова) – 7.05.98 (с. Осова) – 3.05.08 (с. Малушка) – 5.05.10 (м. Сарни) – 28.04.13 (м. Сарни)

Oriolus oriolus приліт

7.05.98 (с. Осова) – 23.04.06 (с. Осова) – 3.05.10 (м. Сарни) – 11.05.11 (м. Сарни) – 26.04.12 (м. Сарни); 2.05.12 (с. Гориничі) – 21.04.13 (м. Сарни) – 28.04.14 (м. Сарни) – 28.04.15 (м. Сарни)

Sturnus vulgaris приліт

24.02.97 (с. Осова) – 20.02.98 (с. Осова) – 4.03.99 (с. Осова) – 29.02.00 (с. Осова) – 1.03.06 (м. Сарни) – 2.03.07 (м. Сарни) – 25.02.08 (м. Сарни) – 8.03.09 («Коза-Березина»); 11.03.09 (м. Сарни) – 1.03.10 (м. Сарни) – 11.03.11 (с. Осова); 12.03.11 (м. Сарни) – 9.03.12 (с. Гориничі); 10.03.12 («Сомине») – 5.03.13 (м. Сарни) – 24.02.14 (м. Сарни) – 3.03.15 («Коза-Березина»); 4.03.15 (м. Сарни)

остання зустріч

14.11.96 (с. Осова) – 24.10.98 (с. Осова) – 29.10.11 (с. Осова)

Bombus garrulus перша зустріч на зимівлі

2.11.96 (с. Осова) – 12.11.97 (с. Осова) – 12.11.07 (с. Осова) – 16.11.08 (м. Сарни) – 28.10.10 (м. Сарни) – 8.12.11 (с. Гориничі) – 19.10.12 (м. Сарни) – 19.01.14 (с. Осова) – 21.11.15 (м. Сарни)

остання зустріч

27.03.97 (с. Осова) – 14.04.98 (с. Осова) – 21.03.99 (с. Осова) – 31.03.11 (с. Миляч) – 3.04.12 (с. Гориничі) – 16.04.14 (Сарни) – 23.01.15 (м. Сарни)

Locustella luscinioides приліт

10.04.10 («Сомине») – 26.04.15 (м. Сарни)

Acrocephalus paludicola приліт

3.05.12 (с. Гориничі)

A. schoenobaenus приліт

28.04.15 (м. Сарни)

A. scirpaceus приліт

26.04.11 (м. Сарни) – 23.04.13 (с. Омит)

A. arundinaceus приліт

26.04.11 (м. Сарни) – 19.04.13 (м. Сарни) – 1.05.15 (м. Сарни)

Hippolais icterina приліт

3.05.08 (м. Сарни) – 11.05.11 (м. Сарни) – 7.05.12 (м. Сарни) – 30.04.13 (м. Сарни) – 11.05.15 (м. Сарни)

Sylvia atricapilla приліт

13.04.09 (м. Сарни) – 19.04.12 (м. Сарни) – 17.04.13 (м. Сарни) – 20.04.15 (м. Сарни)

S. curruca приліт

15.04.10 (с. Більськ) – 19.04.13 (м. Сарни)

S. communis приліт

27.04.15 (м. Сарни)

Phylloscopus collybita приліт

23.03.07 (м. Сарни) – 30.03.08 (м. Сарни) – 2.04.09 (м. Сарни) – 26.03.10 («Сомине») – 1.04.11 (м. Сарни) – 4.04.12 (с. Гориничі); 5.04.12 (м. Сарни) – 9.04.13 (м. Сарни) – 24.03.14 (м. Сарни) – 9.04.15 (м. Сарни)

остання зустріч

25.09.06 (м. Сарни) – 19.10.14 (с. Великі Озера)

Ph. trochilus приліт

10.04.10 («Сомине») – 31.03.11 (м. Сарни) – 17.04.13 (м. Сарни) – 31.03.14 («Сомине»)

Ph. sibilatrix приліт

23.04.08 (м. Сарни) – 22.04.10 (м. Сарни) – 19.04.12 (м. Сарни) – 17.04.13 (м. Сарни) – 18.04.14 (м. Сарни)

Ficedula parva приліт

6.05.15 (м. Сарни)

F. hypoleuca приліт

14.04.12 (с. Гориничі) – 23.04.13 (с. Кутин)

Oenanthe oenanthe приліт

13.04.97 (с. Осова) – 11.04.98 (с. Осова) – 14.04.99 (с. Осова) – 7.04.07 (с. Бережниця) – 19.04.12 (м. Березне) – 22.04.13 (с. Млини)

остання зустріч

25.09.96 (с. Осова)

Phoenicurus phoenicurus приліт

25.03.99 (с. Осова)

остання зустріч

29.09.98 (с. Осова)

Ph. ochruros приліт

9.04.96 (с. Осова) – 5.04.97 (с. Осова) – 6.04.98 (с. Осова) – 29.03.00 (с. Осова) – 22.03.07 (м. Сарни) – 5.04.08 (м. Сарни) – 1.04.09 (м. Сарни) – 24.03.10 (м. Сарни) – 1.04.11 (м. Сарни) – 23.03.12 (м. Сарни) – 5.04.13 (м. Сарни) – 24.03.14 (м. Сарни) – 21.03.15 (с. Вовчиці)

остання зустріч

24.10.96 (с. Осова) – 18.10.98 (с. Осова) – 20.10.06 (м. Сарни) – 15.10.07 (с. Бережниця) – 5.11.10 (м. Сарни) – 26.11.11 (м. Сарни) – 23.10.12 (м. Сарни)

Erithacus rubecula приліт

5.04.97 (с. Осова) – 7.04.98 (с. Осова) – 19.03.07 (м. Сарни) – 2.04.09 (м. Сарни) – 25.03.10 (м. Сарни) – 31.03.11 (м. Сарни) – 19.03.12 (с. Гориничі); 21.03.12 (м. Сарни) – 24.03.14 (м. Сарни) – 29.03.15 (м. Сарни)

остання зустріч

13.12.97 (с. Осова) – 4.12.12 (м. Сарни)

Luscinia luscinia приліт

05.05.97 (с. Осова) – 6.05.98 (с. Осова) – 9.05.05 (с. Осова) – 24.04.06 (с. Осова) – 3.05.09 (м. Сарни); 4.05.09 (с. Осова) – 24.04.10 (м. Сарни) – 24.04.11 (с. Більськ); 9.05.11 (с. Лютинськ; смт Рокитне) – 25.04.12 (с. Сенчиці) – 23.04.13 (м. Сарни); 24.04.13 (с. Дідівка) – 22.04.14 (м. Сарни) – 25.04.15 (м. Сарни)

L. svecica приліт

4.04.10 (м. Сарни) – 17.04.12 (смт Зарічне)

Turdus merula приліт

16.03.12 (м. Сарни) – 2.04.13 (м. Сарни) – 11.03.14 (м. Сарни) – 9.03.15 (м. Сарни)

остання зустріч

8.10.98 (с. Осова)

T. philomelos приліт

31.03.08 (м. Сарни) – 23.03.10 (м. Сарни) – 23.03.11 (м. Сарни) – 18.03.12 (с. Гориничі) – 19.03.14 (м. Сарни)

остання зустріч

1.10.12 (с. Бережниця)

Remiz pendulinus приліт

11.04.11 (с. Морочне) – 9.04.12 (м. Сарни); 15.04.12 (с. Омит); 17.04.12 (смт Зарічне) – 23.04.13 (с. Омит) – 28.03.14 (м. Сарни)

Fringilla coelebs приліт

12.03.07 (м. Сарни) – 10.03.08 (м. Сарни) – 23.03.10 (м. Сарни) – 17.03.12 (м. Сарни); 21.03.12 (с. Гориничі) – 23.03.13 (м. Сарни) – 9.03.14 (с. Лютинськ) – 17.03.15 (м. Сарни)

F. montifringilla перша зустріч на зимівлі

27.10.11 (с. Гориничі)

остання зустріч

31.03.11 (с. Лугове) – 18.03.12 (с. Гориничі)

Serinus serinus приліт

12.04.07 (м. Сарни) – 8.04.09 (м. Сарни) – 21.04.11 (м. Сарни) – 17.04.12 (м. Березне, м. Сарни) – 20.04.13 (м. Сарни) – 21.04.15 (м. Сарни)

Pyrhula pyrrhula перша зустріч у населених пунктах на зимівлі

9.11.97 (с. Осова) – 30.10.98 (с. Осова) – 26.10.07 (м. Сарни) – 11.11.08 (м. Сарни) – 28.10.11 (с. Озерці); 3.11.11 (м. Сарни)

Emberiza schoeniclus приліт

31.03.11 (с. Лугове) – 16.03.14 («Переброди»)

ВСТРЕЧА СИПУХИ (*Tyto ALBA*) В КИЕВЕ

20.06.2015 г. около 22⁰⁰ на стыке улиц И. Федорова и Протасов Яр (одна продолжает другую) встречена сипуха (*Tyto alba*). Птица была замечена, когда перелетала улицу на высоте 5–7 м. Потом она уселась на большой рекламный щит, расположенный на противоположной стороне улицы. Щит хорошо освещался лампами, установленными на нем. Около минуты сова сидела, несмотря на немалое количество автомобилей, проезжавших рядом, после чего улетела. К сожалению, бинокля при себе не было, хотя дистанция наблюдения была небольшой – около 25 м. Рядом с местом встречи проходит железная дорога, а также размещены запасные железнодорожные пути, различные складские помещения и ремонтные сооружения, кроме того протекает р. Лыбедь. Таким образом, данная территория является вполне подходящей для обитания этого вида. Несмотря на неоднократное повторное посещение участка, птица больше встречена не была.

В.А. Костюшин

*Институт зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН Украины;
ул. Б. Хмельницкого, 15, г. Киев, 01601, Украина (Ukraine).
E-mail: v.kostiushyn@gmail.com*

ЗУСТРІЧ ОРЛА-МОГИЛЬНИКА (*AQUILA HELIACA*) В КОРЯКІЇ

На півночі Камчатки в Корякії (Російська Федерація) 23.10.2015 р. відмічено перебування орла-могильника (*Aquila heliaca*) – ймовірно молодого самця. Орел тримався в місці впадіння в Охотське море р. Пустой в околицях с. Нові Рекініки (60° 44' N, 163° 18' E) та полював на молодих сірокрилих мартинів (*Larus glaucescens*). Він відпочивав на схилах невеликих пагорбів та періодично робив спроби зловити мартинів. Наступного дня орел також тримався на вказаній місцині, продовжуючи невдалі спроби полювання прямо зі схилу або ширяючи на 300-метровій висоті.

С.П. Прокопенко, О.Г. Сорокін

*Прокопенко С.П.; Українське товариство охорони птахів;
вул. Селіванова, 26, м. Сімферополь, 95033, АР Крим, Україна.*

CONTENTS

Petrovich Z.O. Materials to the ornithofauna of Ukrainian part of the Danube Delta and adjacent territories	1
Kostyushin V.A. Waterbird community of fish ponds near villages Lypoviy Skitok, Zabirya and Bobritsya (Kyiv region)	32
Yakovlev M.V. Registration of the Desert Wheatear (<i>Oenanthe deserti</i>) in Ukraine	39
Shevtsov A.A., Balatsky L.Yu. New data about rare and unnumerous bird species of the eastern part of Kirovograd region (Central Ukraine)	43
Kazanyk V.V., Moroz V.O., Bijlmakers P. A record of vagrant Barnacle Goose (<i>Branta leucopsis</i>) in Kyiv region (North Ukraine).....	48
Skilsky I.V., Smirnov N.A., Zelenchuk Ja.I., Atamanyuk M.S., Yuzyk A.V., Meleshchuk L.I. Records of birds from the Ukrainian Red Book in Chernivtsi region and adjacent territories (West Ukraine). Part 2	51
Grishchenko V.N., Yablonovska-Grishchenko E.D. Dynamics of pre-wintering gatherings of waterbirds on the Dnieper near Kaniv (Central Ukraine) in 2015	57
Novak V.V., Novak V.O. Migration of Falconiformes in the Podolian part of the South Bug river valley (West Ukraine) in autumn of 2013	61
Ilchuk V.P. Materials on phenology of bird migrations in the southern part of Rivne region (West Ukraine)	66
Ilchuk V.P., Zhuravchak R.O. Materials on phenology of bird migrations in the northern part of Rivne region (West Ukraine)	73
Kostyushin V.A. Record of Barn Owl (<i>Tyto alba</i>) in Kyiv	83
Prokopenko S.P., Sorokin A.G. Record of Imperial Eagle (<i>Aquila heliaca</i>) in Koriakia	83

Редактори В.М. Грищенко, І.В. Скільський
Технічний редактор В.М. Грищенко
Коректор Є.Д. Яблоновська-Грищенко
Відповідальний за випуск І.В. Скільський

Підписано до друку 16.05.2016.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 5,2. Тираж 150 прим.
Зам. 317.

Видавець і виготовлювач ТОВ «Друк Арт»
58018 Чернівці, вул. Головна, 198А, к. 5,
т/ф 585-432

*Ліцензія про державну реєстрацію
ДК № 2741 від 15.01.2007 р.*

ЗМІСТ

Петрович З.О. Матеріали до орнітофауни української частини дельти Дунаю та прилеглих територій	1
Костюшин В.А. Население водно-болотных птиц системы прудов в окрестностях сел Липовый Скиток – Заборье – Бобрица (Киевская область)	32
Яковлев М.В. Регистрация пустынной каменки (<i>Oenanthe deserti</i>) в Украине	39
Шевцов А.О., Балацький Л.Ю. Нові дані по рідкісних та малочисельних видах птахів Східної Кіровоградщини	43
Казанник В.В., Мороз В.О., Vrijmakers P. Заліт білощокої казарки (<i>Branta leucopsis</i>) у Київську область	48
Скільський І.В., Смірнов Н.А., Зеленчук Я.І., Атаманюк М.С., Юзик А.В., Мелешук Л.І. Знахідки птахів із Червоної книги України в Чернівецькій області та на прилеглих територіях. Повідомлення 2	51
Грищенко В.Н., Яблоновская-Грищенко Е.Д. Динамика предзимовочных скоплений водоплавающих птиц на Днепре в районе Канева в 2015 г.	57
Новак В.В., Новак В.О. Міграція соколоподібних на території Подільського Побужжя восени 2013 р.	61
Льчук В.П. Матеріали по фенології міграції птахів у південній частині Рівненської області	66
Льчук В.П., Журавчак Р.О. Матеріали по фенології міграції птахів на півночі Рівненської області	73
Костюшин В.А. Встреча сипухи (<i>Tyto alba</i>) в Києве	83
Прокопенко С.П., Сорокін О.Г. Зустріч орла-могильника (<i>Aquila heliaca</i>) в Корякії	83